

КИТАПХАНА ХӘБЭРЛӘРЕ

Фәнни-гамәли журнал

Научно-практический журнал

БИБЛИОТЕЧНЫЙ ВЕСТНИК

2 (46) 2018

БУ САНДА:

В НОМЕРЕ:

Татарстан китапханэләре: Әлмәт •

Библиотеки Татарстана: Альметьевск

Н. Дугаева. Стремление к идеальной модели.

Альметьевская ЦБС: курс на развитие2

Алар Әлмәт китапханэләрендә эшли •

Библиотеки Альметьевска в лицах

Безнең хезмәттәшебез8

Үз эшенең остасы9

Верность избранному делу10

Не просто работа11

Влюбленная в профессию12

Призвание – библиотека13

Творческие встречи • Иҗади очрашулар

Ә. Мушинский. Авыл тормышы жырчысы15

А. Мушинский. Певец татарского села15

Опыт работы • Эш тәҗрибәсе

М. Кагарманова. Шаг на улицу, или Чтение на открытых площадках21

К. Вахитова. Китапханә – әдәби хәзинәләр утравы25

Лучшая сельская библиотека • Иң яхшы авыл китапханәсе

С. Губайдуллина. «Источник» села Чувашское Сиренькино27

Республика китапханэләрендә • В библиотеках республики

Е. Дмитриева. Читайте «в ногу со временем!»30

Л. Игошева. Тукайга мәдхия32

Л. Закирова. Театр для детей33

Якутлар табыладыр вакыт белән • Наследие

С. Кашапова. Татар китабын таныткан Әббар ага34

Л. Гәрәева, Г. Галиева. «Яңалиф»тәге басмалар – милли китап мирасыбызның эһәмиятле ядкәрләре38

З. Гыйләҗев, Л. Акбиров. Мөһер һәм култамгаларда сакланган тарих41

Р. Юнусова. Бесконечный мир Толстого44

Татарстан китапханэләре хакында вакытлы матбугат •

О библиотеках Татарстана в периодической печати48

Вакыт-вакыйга • Хроника

Татарстан Республикасы Милли китапханәсенә «Дөнья башкалаларының елгязмасы» халыкара күргәзмәсендә катнашуы56

«Китапханә паркта» спорт һәм китап бәйрәме59

Мюнхеннан килгән кунак62

Гость из Мюнхена62

2018 елгы фәнни-археографик сәфәр63

Татарстан Республикасы Милли китапханәсе укытучыларның республикакүләм август киңәшмәсендә64

Национальная библиотека Республики Татарстан на августовском совещании работников образования и науки64

• Тышлыкның беренче, икенче һәм дүртенче битләрендә: Әлмәт шәһәре күренешләре.

Владимир Кочкин фотолары

• На первой, второй и четвертой страницах обложки: Виды города Альметьевска.

Фото Владимира Кочкина

КИТАПХАНӘ ХӘБӘРЛӘРӘ

№ 2 (46) 2018

ФӘННИ-ГАМӘЛИ ЖУРНАЛ

Татарстан Республикасы
Милли китапханәсе
тарафыннан 1996 елның май
аеннан башлап нәшер ителә.
Елга 2 тапкыр татар һәм рус
телләрендә чыгарыла.

Баш мөхәррир

Р. И. Вәлиев

Редколлегия:

С. Р. Жиһаншина,

И. Г. Һадиев, Ә. Х. Мушинский
(*баш мөхәррир урынбасарлары*),

Р. Ә. Хөсәенова

(*жаваплы сәркәтиб*),

А. Р. Габделхакова,

А. Ж. Заһидуллин

БИБЛИОТЕЧНЫЙ ВЕСТНИК

№ 2 (46) 2018

НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Издается Национальной
библиотекой Республики
Татарстан с мая 1996 года.

Выходит 2 раза в год
на татарском и
русском языках.

Главный редактор

Р. И. Валеев

Редколлегия:

С. Р. Зиганшина,

И. Г. Һадиев, А. Х. Мушинский
(*заместители главного редактора*),

Р. А. Хусаинова

(*ответ. секретарь*),

А. Р. Абдулхакова,

А. З. Заһидуллин

*Наталья ДУГАЕВА,
директор МБУ «Централизованная библиотечная
система Альметьевского муниципального района»*

Стремление к идеальной модели

АЛЬМЕТЬЕВСКАЯ ЦБС: КУРС НА РАЗВИТИЕ

АЛЬМЕТЬЕВСК – один из самых молодых городов республики. Мощный индустриальный центр юго-востока Татарстана развивается и растёт, ежегодно меняется в лучшую сторону, в нём комфортно жить и работать. Сегодня здесь проживает более

200 тысяч человек, разных по национальности, вероисповеданию, возрасту, образованию, интересам. За последнее десятилетие произошли серьёзные преобразования в жизни города и района: благодаря ПАО «Татнефть», дополнительному финансированию им сферы

здравоохранения, образования, культуры и спорта, наблюдается подъём этих областей социальной жизни, переход их на качественно новый уровень.

Заметные успехи достигнуты и в развитии библиотечного дела. К услугам жителей города Альметьевска и Альметьевского района 54 муниципальных библиотеки, в том числе – 41 сельская и 13 городских с общим фондом 717355 экземпляров документов на различных носителях, которым пользуются в год 85 815 читателей. Всего выдано 1 837 354 экземпляра различных изданий, количество посещений библиотек достигло 833 636.

Ежегодно для населения города и района проводится более 6 335 массовых мероприятий. Это презентации, выставки книг и журналов, встречи с писателями, историками, краеведами, художниками, литературные вечера и праздники, конкурсные программы. В ЦБС работают 15 клубов по интересам.

Фасад Центральной библиотеки им. С. Сулеймановой

Директор НБ РТ Сююмбика Зиганшина (справа) награждает Благодарственным письмом за активное развитие инновационной деятельности директора МБУ «ЦБС» Альметьевска Наталью Дугаеву

Отдел комплектования и каталогизации Центральной библиотеки

История Альметьевской ЦБС уходит во вторую половину прошлого века. В 1977 году началась централизация библиотечной системы, в результате которой объединились небольшие городские и сельские библиотеки в единую сеть. Возглавила нелегкую и не совсем знакомую работу по объединению библиотек района подвижник библиотечного дела тех лет Аниса Зарифулловна Юнусова.

В далёкие 1970-е годы методическим и организационным центром для городских и сельских библиотек стала Центральная библиотека города, открытая в 1958 году. Располагалась она в здании Дома пионеров по улице Чехова, где занимала две комнаты. Первой заведующей была назначена опытный библиотекарь Марьям Зиннурова. По её воспоминаниям, фонд библиотеки был весьма богатым. Преобладала художественная литература, выписывалось много периодики. Город расширялся, и количество читателей возрастало с каждым годом. Многие молодые нефтяники, приезжавшие осваивать нефтяные месторождения, учиться и заниматься приходили именно в эту библиотеку.

Сегодня наша Централизованная библиотечная система насчитывает

112 библиотечных работников, большинство из которых имеют высшее образование и библиотечный стаж более 10 лет. В 1991 году Центральной библиотеке было присвоено имя известной татарской советской поэтессы Саджиды Сулеймановой (Приказ Министерства культуры Республики Татарстан №87 от 07.03.1991 года «О присвоении имени Сулеймановой С. Г. Альметьевской центральной библиотеке»).

В память о поэтессе Саджиде Сулеймановой ОАО «Татнефть» в 2006 году учредило именную литературную премию, которая ежегодно 25 октября вручается

деятелям литературы Татарстана. Торжественная церемония вручения премии проходит в Альметьевском драматическом театре, перед этим делегация писателей из разных городов республики традиционно посещает Центральную библиотеку, носящую имя поэтессы. У бюста, расположенного вблизи Центральной библиотеки, проходит митинг, а в читальном зале – литературный «поединок» между молодыми и маститыми поэтами.

Ещё одной доброй традицией стало проведение в октябре конкурса юных дарований «Юные таланты!», которому нынче уже 21 год.

Поэтический баттл

У бюста Саджиды Сулеймановой

Заседание краеведческого клуба «Туган як»

Выступления юных литераторов оценивает компетентное жюри из числа известных поэтов и прозаиков Альметьевска. Среди них в разное время были Нур Ахмадиев, Асхат Салахов, Клара Булатова, Альберт Хасанов, Дмитрий Матвеев... В конце конкурса подводятся итоги и вручаются дипломы победителей. Лучшие творения участников конкурса публикуются на страницах поэтического сборника «Родники», который издаёт ЦБС. Первый сборник вышел в 2000 году, второй увидел свет в 2006-м, третий – в 2015 году.

С первых лет становления Альметьевска не были обделены вниманием и дети. В 1955 году в молодом городе была организована первая детская библиотека. Находилась она в двухэтажном доме по улице Чехова. Библиотека занимала две комнаты, заведовала ею Ираида Михайловна Туманова, в дальнейшем – заместитель директора ЦБС по работе с детьми, удостоенная в 1981 году звания «Заслуженный работник культуры ТАССР».

Для Центральной детской библиотеки в 1991 году было построено современное двухэтажное здание по улице Тельмана, дом 58. На первом этаже находились абонемент и книгохранение,

на втором – читальный зал и комната эстетики. В дальнейшем библиотека неоднократно преобразовывалась. В 1992 году решением Президиума Альметьевского Совета народных депутатов Центральной детской библиотеке присвоено имя великого татарского поэта Габдуллы Тукая.

Более 20 лет Центральной библиотекой заведовала Мадина Акмаловна Сафина. С 2001 года Альметьевскую ЦБС возглавляет ваш покорный слуга – Н. С. Дугаева. За 17 лет в организация библиотечного обслуживания населения Альметьевского муниципального района претерпела кардинальные изменения. Ныне деятельность муниципальных библиотек осуществляется на основе широкого использования новейшей техники и технологии, прогрессивных форм управления и организации труда.

Библиотека сегодня – это не только книга и информация, это и общественные площадки для неформальных встреч, место отдыха и обмена литературой, новостями... Коллектив Альметьевской ЦБС целенаправленно работает над проблемой рационального расположения читательских и библиотечных зон. Наша цель – переоборудовать

и оформить библиотеки так, чтобы в них было удобно и комфортно читателю и библиотекарю.

В библиотеках ЦБС проведён ремонт, установлена современная библиотечная мебель, открыты книжные фонды и обновлено читательское пространство. Много стараний приложили для организации благоприятной информационной среды заведующие Г. Л. Губайдуллина (ЦБ), Г. С. Сабирзянова (городская библиотека-филиал №2), И. З. Мингазова (городская детская библиотека-филиал №7), З. А. Ахмадеева (городская библиотека-филиал №3), З. Ф. Салахова (Н.-Мактаминская детская поселковая библиотека-филиал №11), К. З. Вахитова (городская детская библиотека-филиал №8 им. Р. Тухватуллина).

В настоящее время сельские библиотеки претерпевают серьёзные изменения, связанные с повышением их роли в жизни местного сообщества. Библиотека, максимально приближенная к людям, становится центром общественной и культурной жизни, способствует социальному и культурному возрождению села, продвижению книги и распространению чтения.

Современная сельская библиотека предстает как многофункци-

ональный информационно-культурный центр села. Преобразование сельских библиотек в районе происходит благодаря строительству новых СДК в соответствии с Республиканской программой строительства клубов. За счёт спонсорских средств (ПАО «Татнефть», ПАО «Сбербанк», депутатов и др.) ведётся капитальный ремонт, благодаря чему библиотеки сёл Абдрахманово, Чупаево, Ильтень-Бута, Калейкино, Елхово, Чувашское Сиренькино, Надырово стали современными центрами информации и досуга на селе.

Программно-проектная деятельность – один из важнейших стратегических методов повышения эффективности библиотек. Реализация программ и проектов позволяет целенаправленно вести работу по различным направлениям во взаимодействии со всеми заинтересованными лицами и организациями – социальными партнёрами.

Там, где библиотеки вдумчиво и творчески подходят к разработке библиотечных программ и проектов, есть и результаты. Многие наши библиотеки неоднократно становились победителями республиканских конкурсов и обладателями грантов. Примеров плодотворной работы и профессиональных успехов, отмеченных высокими инстанциями, жюри и комиссиями, прямо скажем, немало, и перечислять их не вижу смысла.

В структуре Альметьевской ЦБС успешно функционируют специализированные библиотеки, такие как библиотека народов Поволжья, татарская библиотека им. Р. Тухватуллина, библиотека семейного чтения...

Основная деятельность библиотеки народов Поволжья заключается в работе с национальными диаспорами. Коллектив более 20 лет ведёт работу по сохранению и возрождению национальных культур и языков народов Поволжья.

Фонд библиотеки на 30 процентов состоит из литературы народов, населяющих волжские берега и их предместья, выписывается периодика, проводятся мероприятия с привлечением представителей различных национальных диаспор.

В городских семейных библиотеках-филиалах № 1, 12, 52 созданы благоприятные условия для родителей и детей. Укомплектован фонд детской и взрослой литературы. Оформлены уютные детские уголки, установлено современное оборудование (проекторы, телевизоры). Регулярно проводятся мероприятия, направленные на организацию общения родителей и детей.

В 1995 году приказом Кабинета Министров РТ городская библиотека-филиал № 8 получила официальный статус Библиотеки татарской литературы. В том же году ей было присвоено имя известного татарского писателя Рафаила Тухватуллина. В конце 2017 года после капитального ремонта обновлённая библиотека вновь распахнула двери для своих читателей. Коллективом ведётся разноплановая работа по популяризации татарской литературы, увековечению имени писателя. Ежегодно проводятся встречи с лауреатами премии имени Р. Тухватуллина, презентации книг, встречи с татарскими писателями, читательские конференции и др.

Значительным событием в культурной жизни города стал новый проект «Культурная среда», который стартовал в 2016 году по инициативе и при финансовой поддержке ПАО «Татнефть». Проект направлен на развитие активной культурной среды в городе и привлечение к творческому процессу самих альметьевцев: профессиональных и самодеятельных художественных коллективов города и района, прозаиков, драматургов и поэтов, оркестров и ансамблей, художников, танцоров, театральных артистов, детей и взрослых. За-

Презентация книги К. Алтайского «Подвиг» в Центральной библиотеке

Читатели Центральной библиотеки им. С. Сулеймановой

действовано 14 площадок города. Библиотеки принимают активное участие в данном проекте.

Работа на открытых площадках стала неотъемлемой частью деятельности ЦБС. Здесь открываются летние читальные залы, организуются художественно-литературные мероприятия, акции, встречи. В парке «Шамсинур» на площадке перед библиотекой работает летний читальный зал. Зоны буккроссинга в Альметьевске стали одними из первых в республике и пользуются популярностью у горожан. В 2015 году были установлены первые книжные шкафы, сегодня их насчитывается уже семь. Все они расположены в зонах отдыха и досуга жителей города. Ещё одна открытая площадка – это «Литературный дворик». Ежедневно здесь проходят мероприятия с привлечением большого количества детей и молодежи. Широкое распространение получили активные формы работы

RFID-экран книговыдачи в Центральной библиотеке

Читатели в городской библиотеке-филиале №2

с читателями: акции, флешмобы, квесты, поэтические баттлы.

Мероприятия в «Литературном дворике», проводимые совместно с Альметьевским отделением Союза писателей РТ, творческими объединениями молодых поэтов «Вектор слова» и «Белое перо», нравятся горожанам и гостям города. Ежегодно в сентябре на сцене городского парка имени 60-летия нефти Татарстана подводятся итоги творческих проектов. В 2016 году Альметьевская ЦБС награждена сертификатом на сумму 140 000 рублей на приобретение оргтехники и звукового оборудования.

Пятый год Благотворительный фонд «Счастливые истории» города Казани проводит в Альметьевске культурно-массовое литературное мероприятие для детей и подростков с участием известных российских писателей, художников-иллюстраторов и литературных критиков. Насыщенные образовательные программы, организация книжных ярмарок российских и республиканских издательств радуют горожан и гостей города. За эти годы участниками мероприятий стали более 1 500 детей и подростков, педагогов и библиотекарей из 27 районов республики.

В программе фестиваля творческие встречи с именитыми российскими детскими писателями Тамарой Крюковой, Натальей Волковой, Валентином Постниковым, Виктором Луниным, Робертом Миннуллиным, Аделией Амраевой, Рифатом Салахом, мастер-классы художников и специалистов по технике речи. Уличный лит-фест представляет собой уникальную возможность жителям республики выбрать через онлайн-голосование гостя фестиваля. В честь почётного гостя фестиваля высаживается дерево и устанавливается памятная табличка с именем писателя-победителя виртуального голосования.

16 сентября 2017 года в городском парке имени 60-летия нефти Татарстана Объединенная металлургическая компания («ОМК») провела в городе Всероссийский книжный фестиваль «Книгоград. Архитектура интеллекта». Гости фестиваля стали известные российские писатели Олег Жданов, Альбина Нури, Захар Прилепин, детская писательница Анна Гончарова, актёр Данил Спиваковский.

В преддверии Дня народного единства каждый житель России мог принять участие во Всероссийской просветительской акции «Большой этнографический дик-

тант» и проверить свои знания истории, обычаев, традиций и культуры нашей страны. Организатором площадки в 2017 году выступила ЦБС. В написании этнографического диктанта приняли участие все желающие.

Традиционно в конце апреля в библиотеках ЦБС проходит Общероссийская акция «Библиночь», которая радует горожан и гостей необычным форматом проведения и разнообразной, насыщенной программой.

Грантовая деятельность стала одним из приоритетных направлений деятельности Альметьевской ЦБС, благодаря чему библиотеки могут осуществлять инновационные проекты, направленные на освоение современных информационных технологий, предоставление новых услуг, формирование социального имиджа, модернизацию всех направлений библиотечной деятельности. Грантовые проекты мы стали представлять с 2009 года. За это время библиотека двенадцать раз входила в состав обладателей грантов. На реализацию проектов было привлечено более 2 млн рублей грантовых средств.

В 2009 году Гранта Правительства РТ для поддержки лучших работников учреждений культуры

в номинации «Опора и авторитет» была удостоена директор МБУ «ЦБС» Н. С. Дугаева. В 2013 году в номинации «Профессионал» Грант Правительства РТ для поддержки лучших работников учреждений культуры получила заведующая информационно-библиографическим отделом ЦБС Н. П. Федотова. В 2015 году также в номинации «Профессионал» – заместитель директора по работе с детьми М. Н. Кагарманова. В 2016 году заведующая отделом обслуживания ЦБ Г. Л. Губайдуллина стала обладателем Гранта в номинации «Опора и авторитет».

Библиотеки ЦБС – активные участники конкурсов федерального, республиканского и муниципального уровней. Начиная с 2002 года, представители Альметьевской ЦБС 12 раз становились победителями Республиканского конкурса «Детская библиотека года», «Детский библиотекарь года», «Суперпрофи», а также победителями конкурсов детского творчества, учрежденных Республиканской детской библиотекой Татарстана. В 2005 году Альметьевская ЦБС удостоилась премии «Лидер», учрежденной Министерством культуры РТ.

За последние годы в библиотеках Централизованной библиотечной системы были автоматизированы трудоёмкие процессы комплектования, обработки, хранения фондов, выдачи документов, добавились новые информационные продукты.

Грант Правительства РТ «Электронная книговыдача: от мечты к реальности» позволил впервые в республике начать в Центральной библиотеке Альметьевска работу по электронной регистрации читателей, книговыдаче и аналитической росписи статей из периодических изданий с помощью АБИС.

Впервые среди муниципальных библиотек Татарстана Альметьевская ЦБ разработала проект по применению RFID-технологии. В 2017

году проект был удостоен Гранта Правительства РТ в поддержку лучших учреждений культуры республики.

Решение о переходе на новую систему идентификации документов – не следование какой-то технологической моде, а продуманное решение. Речь идёт не только о замене штрих-кодов радиометками, а прежде всего об изменении всех библиотечных процессов и переходе на систему самообслуживания пользователей. RFID – считывающие устройства, которые помогают облегчить процессы выдачи книг и инвентаризации. В результате внедрения системы ожидается, что библиотека станет работать намного результативнее, а читатели получат более качественный и современный продукт.

Сегодня можно уверенно сказать, что развитие библиотечного дела – неотъемлемая часть культурной политики Альметьевского муниципального района, предполагающая сохранение и развитие культурного потенциала, удовлетворение духовно-культурных потребностей населения. С этой целью по заданию главы Альметьевского муниципального района А. Р. Хайруллина группой специалистов МБУ «ЦБС» была разработана «Концепция развития муниципальных библиотек в Альметьевском муниципальном районе на период до 2020 года», за

что ЦБС была удостоена Благодарственного письма Министерства культуры РТ с формулировкой: за активное развитие инновационной деятельности.

С 2017 года в систему обслуживания пользователей стали внедряться единые электронные читательские билеты. Важную роль среди новых информационных подсистем ЦБ играет электронный каталог, доступ к которому имеется на портале «Национальная электронная библиотека Республики Татарстан» (<https://kitap.tatar.ru/>).

В заключении хочется отметить, что социальная значимость и востребованность библиотек, самой книги, периодики, прочих документов неизменно возрастает. Доля чтения в образовательной и познавательной сферах повышается, что значительно усложняет удовлетворение расширяющихся запросов читателей. Библиотеки Альметьевской ЦБС продолжают выполнять одну из главных своих функций – просвещение и воспитание духовно и интеллектуально развитого читателя. Наш коллектив сохраняет традиции, ищет и находит новые формы работы с книгой. Опираясь на достигнутое, мы намечаем новые перспективы работы, держим курс на развитие, стараемся находить понимание и поддержку среди коллег и читателей. ■

Мәкалә үзенең башлангычын XX гасырның икенче яртысы белән бәйләүче, республикадагы бай тарихлы китапханәләрдән берсе саналучы Әлмәт Үзәк китапханәсенең һәм, гомумән, Әлмәт үзәкләштерелгән китапханәләр системасының эшчәнлеген тасвирлый. Әлеге мәдәният оешмасының программа-проектлар эшчәнлегендә катнашуы аңа үз алдына куелган бурычларын гамәлгә ашырырга, төрле юнәлешләр буенча максатчан эш алып барырга, үзара хезмәттәшлеккә риза һәм әзер булган барлык шәхесләр һәм оешмалар – социаль партнёрлар – белән нәтиҗәле багланышлар урнаштырырга мөмкинлек бирә.

Алар Әлмәт

КИТАПХАНЭЛЭРЕНДӘ ЭШЛИ

БЕЗНЕҢ ХЕЗМӘТ- ТӘШЕБЕЗ

Китапханәче профессиясенә чын мәгънәсендә гашыйк булсаң гына кыен да, мавыктыргыч та булган бу эштә озак еллар хезмәт итә аласың. Үз һөнәрен гомере буге яратып башкаручы, үзлегеннән даими рәвештә белемен арттыручы, ижади эшендә туган каршылыклар алдында каушап калмаучы **Рәсимә Әгъләмәтдин кызы Мотыйгуллинаны** үрнәк итеп күрсәтергә була. Ул 1992 елдан Әлмәт районы Яңа Кәшер авылы китапханәсе мөдире булып эшли башлый. Профессиональ белемле, үз һөнәренендә 28 ел гомерен китапханә эшенә бирә. Китапханә районда гел алдынгылар рәтендә бара. Ул 16 мең китабы булган зур китапханәгә әверелде, китап укучылар саны – 1400 гә житте. Биредә төрле тарихи вакыйгаларга багышланган чаралар һәм күренекле шәхесләр белән очрашулар даими уздырылып тора. Яңа Кәшер авылы китапханәсендә Миргазиян Юныс, Әдип Маликов, Әсгать Сәлахов, Нәбирә Гыймәтдинова, Клара Булатова кебек танылган язучылар белән очрашулар булып үтте. Шулай ук китапханәдә төрледән-төрле бәйрәмнәр, әдәби-музыкаль

Рәсимә Мотыйгуллина

кичәләр һәм күптөрле башка чаралар үткөрү дә күбрәк укучылар жәлеп итү өчен әһәмиятле булып кала.

Китапханә күп еллар дәвамында экология юнәлешендә эшләп килә, шул максатлардан чыгып яшь буынны тәрбияләүне, әйләнә-тирә мохитне сакларга өйрәтүне үзенә мөһим юнәлеш итеп алды. Хәзерге көндә китапханә «Экологик информация үзәге» проекты буенча эшли. Шушы кысаларда аның житәкчелеге белән «Табигать – тиңсез хезинә» дигән исем астында төрле чаралар оештырыла. Проектның

нәтижәсе буларак, 2013 елда Яңа Кәшер авылы китапханәсе Татарстан Республикасы буенча «Яшьләргә экологик белем бирүнең иң яхшы программасы» номинациясендә жиңүче дипломы белән бүләкләнде.

Китапханәченең эше күпкырлы. «Биредә озак еллар китапханәче булып эшләү насыйп булганга, өем кебек якин һәм кадрле урынга әйләнде ул. Шулай ук китапханә авылдашларым өчен дә кирәкле, файдалы мәгълүмат үзәге булып тора. Төп бурычларымның берсе – китапханәнең иң зур байлыгы булган барлык китапларын, яздырып алган матбугат басмаларын кешеләргә тәкъдим итү, яңа әсәрләргә китап сөючеләргә житкерү, гомумән алганда, халыкның укуга ихтыяжын канәгатьләндерү, авылдашларның нинди китап белән кызыксынуын белеп тору, яңа эш алымнарын өйрәнү», – дип әйтә Рәсимә ханым.

Рәсимә Әгъләмәтдин кызы житәкләгән китапханә авылдагы «Лалә», «Көнбагыш» балалар бакчалары, урта һәм санатор-интернат мәктәпләр белән тыгыз элемәттә эшли. «Бала китапханәдән читләшмәсә, мәктәптә дә яхшы укый, тормышта да үз урынын дәрәс билгели дип уйлыйм, шундый ышаныч һәм өмет белән ашим», – ди китапханәче. Шуңа да яшь буынга кызыклы, мәгълүмати

яктан файдалы булган чараларны еш үткәрәләр. Авылдагы бер генә чара да Рәсимә Әгъләметдин кызыннан башка узмый. 2002, 2006, 2010 елларда үткән Россиякүләм халык санын алуда актив катнашуы өчен ул медальләр белән бүләкләнә. 2001 елдан башлап авыл сайлау участогы комиссиясе рәисе буларак, Рәхмәт хатлары, грамоталар алган. 2016 елда аңа Мәдәният министрлыгы Мактау грамотасы тапшырылган. Яңа Кәшер авылы китапханәсе 2016 елгы эш нәтижеләре буенча «Татарстан Республикасының авыл жирлегендә урнашкан иң яхшы китапханәсе» номинациясендә 100 мең сумлык грантка ия булды. ■

Гөлнурия Сабиржанова

ҮЗ ЭШЕНЕҢ ОСТАСЫ

Язмабыз үз эшенең остасы, озак еллар Әлмәт үзәкләштерелгән китапханәләр чөлтәренең 2 нче санлы Иде́л буге халыклары әдәбияты китапханәсе мөдире **Гөлнурия Сәгыйдулла кызы Сабиржанова** турында.

Гөлнурия ханым тумышы белән Сарман районы Иске Кәшер авылыннан. Бала чактан ул китаплар укырга ярата һәм мәктәптән соң Алабуга мәдәният училищесына укырга керә. Гөлнурия Сәгыйдулла кызының хезмәт юлы Әлмәт районы Бишмунча авылында китапханә мөдире буларак башланып китә. Яшь белгечне монда бик яхшы кабул итәләр. Авыл кешеләре арасында ул бик тиз ихтирам казана, чөнки китапханәгә килгән һәр кешене дә якты йөз, ягымлы сүз белән каршы ала. Берничә елдан соң Гөлнурия ханым гаиләсе белән Әлмәткә күченә һәм «Радиоприбор» заводына эшкә урнаша.

Заводны яратса да, аның күнеле китапханәгә тартыла. 1993 елда Гөлнурия ханым Әлмәт шәһәренең 2 нче санлы Иде́л буге халыклары әдәбияты китапханәсендә китапханәче булып эшли башлый. Үз эшен жиренә житкереп башкаруы, иң мөһиме, китап укучылар һәм хезмәттәшләре белән яхшы мөнәсәбәт урнаштыра белүе күпләргә үрнәк булып тора, шуңа күрә 2003 елда аны китапханә мөдире итеп билгелиләр.

Китапханәдә әледән-әле кызыклы очрашулар, мавыктыргыч әдәби кичәләр үтә. Монда республикабызның һәм

калабызның язучылары, артистлары, журналистлары еш кунак була. Мәсәлән, язучы-прозаик һәм драматург, Татарстанның атказанган сәнгать эшлеклесе, Рафаил Төхфәтуллин исемендәге әдәби, Г. Тукай исемендәге Дәүләт бүләге иясе Фәтә Садриев, язучы, шагыйрә, М. Горький һәм Сажидә Сөләйманова премияләре лауреаты Наилә Ахунова, татар халкының күренекле сәясәтчесе, язучы һәм жәмәгать эшлеклесе Фәүзия Бәйрәмова, язучы, публицист, жәмәгать эшлеклесе Айдар Хәлим, Яр Чаллы шәһәреннән язучы Зифа Кадырова, Саба районнан язучы, «Бәллүр каләм» бүләге иясе, Татарстанның атказанган мәдәният хезмәткәре Гөлсинә Галимуллина, калабызның атаклы шагыйрәсе, Г. Тукай исемендәге Дәүләт бүләге иясе Клара Булатова, язучы, прозаик һәм публицист, Татарстанның атказанган мәдәният хезмәткәре, Р. Төхфәтуллин премиясе лауреаты Әсгать Сәлахов һәм башка танылган шәхесләр.

2010 елда китапханә Р. Төхфәтуллин премиясенә лаек булды, ә 2013 елда республика грантын яулады. Бу эшләрдә Гөлнурия ханымның хезмәте бик зур.

Гөлнурия Сәгыйдулла кызы Сабиржанованы хезмәттәшләре дә, китап укучылар да киң күңелле, гадел, эш сөючән, миһербанлы булуы өчен үз итәләр, яраталар. ■

Цикл статей, посвященных Альметьевской ЦБС, рассказывает о знатных людях, специалистах, всю свою жизнь посвятивших служению книге и читателю. За краткими строчками биографических очерков, перечислением их заслуженных наград стоят многие годы самоотверженного труда, творческого отношения к любимой работе, уважение и любовь односельчан. Своими успехами и достижениями Альметьевская ЦБС, несомненно, обязана и им – лучшим по профессии: Р. А. Мутыгуллиной, Г. С. Сабирзяновой.

Библиотеки Альметьевска В лицах

ВЕРНОСТЬ ИЗБРАННОМУ ДЕЛУ

Газиля Летфулловна Губайдуллина – заведующая отделом обслуживания Альметьевской ЦБ имени С. Сулеймановой. Без этой обаятельной женщины мы даже не можем представить себе жизнь нашей библиотечной системы, которой она верой и правдой служит более 40 лет. И по-прежнему Газиля Летфулловна влюблена в свою профессию, не мыслит себя без своего трудового коллектива и библиотечной работы.

Родилась Газиля Летфулловна в городе Гремячинске Пермской области. В 1967 году семья переехала в Альметьевск. И с тех пор вся её жизнь тесно связана с нефтяным краем. В 1972 году юная Газиля окончила альметьевскую школу № 4. Любовь к книге и чтению привела её в Елабужское культпросветучилище, библиотечное отделение которого она с отличием окончила в 1977 году. Казалось, работа библиотекаря – это вечный праздник. В реальности профессия библиотекаря оказалась не из простых. Как много надо было знать и уметь! Знания, квалификация, опыт пришли не

Газиля
Губайдуллина

сразу. Но ни капли разочарования в выбранной профессии не было. Просто появилось понимание всей многогранности работы библиотекаря. Поэтому в 1978 году Газиля Губайдуллина поступает в Казанский государственный институт культуры и в 1983 году с отличием завершает его.

Библиотекарь – не только профессия, это, скорее, состояние души, стиль жизни. Газиля Летфулловна за время своей трудовой деятельности прошла большой путь от библиотекаря в Нижне-Мактаминской поселковой библиотеке до заведующей отделом обслуживания Центральной библиотеки Альметьевской ЦБС.

Ум, наблюдательность, прекрасное знание своего дела, собранность и целеустремленность, умение добиваться нужного результата и, разумеется, незаурядные организаторские способности Газили Летфулловны особенно ярко и многогранно проявились после назначения её заведующей отделом обслуживания Центральной библиотеки. С её приходом активизировалась работа читального зала, массовые мероприятия приобрели неординарный характер, чему способствует умение Газили Губайдуллиной владеть аудиторией, вести живой, непринужденный разговор с читателями.

Немаловажную роль сыграла она в становлении коллектива библиотеки. Требовательность к сотрудникам у неё неотделима от такой же требовательности к себе. Высококласный специалист, она считает, что и подчиненные должны быть на высоте.

Много сил и энергии Газиля Летфулловна уделяет работе с молодыми библиотекарями. Она охотно делится своими знаниями, опытом, помогает в решении профессиональных вопросов. Организаторский талант, понимание реальных процессов, происходящих в молодежной среде, и потрясающее умение раскрывать перед людьми необозримые горизонты вдохновенной творческой работы предоставили для многих, кто трудился и трудится рядом с ней, редкую возможность профессионального совершенствования.

Газиля Летфулловна успешно адаптировалась к новым рыночным отношениям. Она – инициатор внедрения в практику библиотечной работы таких новых передовых методов, как дополнительные платные услуги, автоматизация библиотечных процессов и др.

Есть такие люди, которые любые невзгоды встречают с высоко поднятой головой, а трудности их только закаляют. Газиля Летфулловна Губайдуллина – одна из таких. Удивительным образом в ней сочетаются качества принципиального и сильного организатора с чисто женским добросердечием. Внутренний свет, исходящий от прекрасной жены, любящей матери, чудесной бабушки, распространяется не только на семью, но и на всех окружающих эту замечательную женщину людей.

Миляуша Кагарманова

НЕ ПРОСТО РАБОТА

Заместитель директора по работе с детьми Альметьевской ЦБС **Миляуша Наркасовна Кагарманова** в 1990 году закончила дневное отделение библиотечного факультета Казанского государственного института культуры и приехала работать в свой родной Альметьевск.

Трудовая деятельность Миляуши Кагармановой началась с должности старшего методиста методического отдела. В её задачи входила методическая и консультационная помощь 60-ти библиотекам-филиалам ЦБС. Часто приходилось выезжать в сельские библиотеки, организовывать библиотечные семинары и совещания, но трудности в работе не пугали молодого специалиста. В 1992 году Миляуша Наркасовна была назначена заведующей

методико-библиографическим отделом. С большой ответственностью она относилась к выполнению своих обязанностей: разработке методических документов и материалов, консультациям, организации мероприятий по повышению квалификации кадров. Она лично участвовала в них: проводила занятия, руководила работой семинаров, внедряла в практику результаты научных исследований, методических разработок и осуществляла контроль над ними.

Способность адаптироваться к новой ситуации и применять новые подходы к решению проблем, а также умение организовать труд подчинённых, эффективно управлять их деятельностью были отмечены руководством ЦБС. В 2009 году Миляуша Кагарманова была назначена заместителем директора по работе с детьми. Она вкладывает немало сил, времени, знаний в подготовку библиотекарей к участию в конкурсах различных уровней. Под её руководством 14 раз, начиная с 2002 года, представители Альметьевской ЦБС становились победителями республиканских конкурсов «Лучшая детская библиотека года» и «Лучший детский библиотекарь года». Миляуша Наркасовна профессионально подходит к подготовке конкурсных работ. Во многом благодаря её теоретическим и практическим знаниям библиотекари Альметьевской ЦБС становились победителями, а деятельность ЦБС получала признание на различных уровнях. Её содействие и непосредственное участие способствовали подготовке и проведению мероприятий различного уровня: юбилейных вечеров, посвященных городу Альметьевску и району, тематических семинаров. Вот уже 17 лет она является организатором

городского поэтического конкурса «Юные таланты», посвященного памяти С. Сулеймановой, который с каждым годом привлекает всё большее количество участников. Ежегодно в ЦБ организуются встречи с известными литераторами Татарстана. Уже несколько лет мероприятие проходит в виде литературного поединка молодых талантов с заслуженными писателями и поэтами. Совместно с Альметьевским отделением Союза писателей РТ Миляуша Наркасовна входит в инициативную группу по подготовке городских мероприятий, посвященных Г. Тукаю, М. Джалилю, местным писателям и поэтам. Под патронажем Миляуши Наркасовны проходит ежегодный культурно-образовательный проект «Культурный дневник школьника», уличный литфест «Бяки-буки» благотворительного фонда «Счастливые истории» (г. Казань), всероссийские акции «Библионочь» и «Библиосумерки», участие библиотек в проекте ПАО «Татнефть» «Культурная среда города».

Умение находить новые формы и методы работы с детьми, способность добиваться поставленных целей были не раз отмечены Почётными грамотами. В 2013 году она была удостоена Почетного знака Министерства культуры РТ «За достижения в культуре». В 2015 году М.Н. Кагармановой присуждён Грант Правительства РТ для поддержки лучших работников учреждений культуры, искусства и кинематографии в номинации «Профессионал».

Миляуша Наркасовна систематически работает над повышением своего профессионального мастерства. Изучает опыт коллег из других ЦБС, принимает участие в работе республиканских семинаров и совещаний по работе с детьми. Совместно со специалистами

ГБУК «Республиканская детская библиотека» приняла участие в подготовке и проведении Республиканского мастер-класса по Правилам дорожного движения «Дорожная азбука в библиотеке» на базе Альметьевской детской библиотеки-филиала №7.

Вся сознательная трудовая деятельность М. Н. Кагармановой связана с Альметьевской ЦБС, в которой 28 лет назад она начала свою трудовую деятельность.

В беседе Миляуша Наркасовна отмечает, что любовь к чтению сопровождает её всю жизнь. Библиотека стала для неё вторым домом, а профессия библиотекаря – не просто работой, а призванием, состоянием души. ■

ВЛЮБЛЕННАЯ В ПРОФЕССИЮ

Заведующая городской детской библиотекой-филиалом № 7 Альметьевской ЦБС **Ильгиза Завдатовна Мингазова** выбрала однажды и на всю жизнь профессию не просто библиотекаря, а библиотекаря детской библиотеки, а это дано не всем.

В 1984 году, после окончания библиотечного отделения Елабужского культпросветучилища, Ильгиза Мингазова начала свою трудовую деятельность библиотекарем в Менделеевской районной детской библиотеке. В 1986 году она приехала в город Альметьевск и устроилась в школьную библиотеку. А в 1991 году продолжила работать в читальном зале Центральной детской библиотеки Альметьевской ЦБС. С первых дней Ильгиза Мингазова показала себя профессионалом своего дела. Она была уверена, что нетрадици-

Ильгиза Мингазова

онные для библиотек формы работы будут интереснее для ребят и принесут больше пользы. Свою миссию – увлечь ребёнка книгой с самого раннего детства – она ставила во главу угла.

В 2003 году Ильгиза Завдатовна была назначена на должность заведующей городской детской библиотекой-филиалом №7. Здесь основные её усилия были направлены на создание комфортной среды читателям-детям и коллегам-библиотекарям. Она – настоящая хозяйка своего «уютного дома». Здесь всегда светло, тепло, красиво и интересно не только детям, но и взрослым. «Светло», «тепло»... не только в физиологическом смысле – для детей в библиотеке царит доброжелательная, уютная атмосфера, дух познания и творчества. А какие мероприятия проходят в библиотеке! Библиотекари превращаются в литературных персонажей. Если экскурсия для дошкольников младших возрастов, то обязательно им повстречаются Баба-Яга или Карлсон. Если мероприятие для ребят постарше, то и герои, соответственно, повстречаются послож-

нее. В библиотеке проводятся мастер-классы «Как себя вести, если...», тренинги «Уверенное поведение», фото-кросс «Город читает», интеллектуальные игры, виртуальные экскурсии и др.

Стремление к приобретению новых знаний, повышению квалификации привели Ильгизу Завдатовну в Восточный экономико-гуманитарный университет, который она с отличием закончила в 2011 году по специальности «Психология и педагогика».

Ильгизе Завдатовне всегда удавалось формировать вокруг себя работоспособный коллектив. Своим творчеством, энергией она заражала всех вокруг. Под руководством И.З. Мингазовой работает энергичный, влюблённый в свою профессию коллектив, стремящийся к новым достижениям, разрабатывающий программы и проекты по различным направлениям, внедряющий новые формы обслуживания читателей.

Заведующая в содружестве с коллективом библиотеки разработала авторскую программу «Правила моей безопасности», по которой библиотека успешно работает с дошкольниками более 10 лет. В 2014 году на основе программы был проведён республиканский зональный мастер-класс «Дорожная азбука в библиотеке», который получил высокую оценку специалистов Республиканской детской библиотеки РТ.

Под руководством И.З. Мингазовой коллектив библиотеки год от года улучшает свои показатели, добивается признания не только на городском, но и на республиканском уровне. В 2005 году детская библиотека-филиал №7 заняла 3-е место в республиканском конкурсе «Детская библиотека года» в номинации «Пресса для детей». В 2010 году библиотекарь филиала стала победителем республикан-

ского конкурса «Детский библиотекарь года». В 2015 году библиотека стала обладателем Гранта Правительства РТ для поддержки проектов творческих учреждений культуры и искусства.

Труд Ильгизы Завдатовны неоднократно был отмечен почетными грамотами администрации Альметьевского муниципального района, Управления культуры, ЦБС. В 2010 году она награждена Почетной грамотой Министерства культуры РТ, в 2011 году удостоена Благодарственного письма Военного комиссариата РТ за активную работу по патриотическому воспитанию детей и подростков. В 2016 году награждена Почетным знаком Министерства культуры РТ «За достижения в культуре».

Увлеченность своей профессией, требовательность к себе, принципиальность и ответственность Ильгизы Завдатовны Мингазовой являются залогом заслуженного авторитета в коллективе ЦБС, а также среди родителей и детей – постоянных читателей библиотеки.

Ильгиза Завдатовна убеждена, что детский библиотекарь – самая лучшая профессия в мире, самая добрая, интересная и увлекательная. ■

ПРИЗВАНИЕ – БИБЛИОТЕКА

Что такое призвание? Это достойное служение выбранному делу, отдавая всего себя без остатка. Это, как талант, дается, но не всем. Призванием **Ирины Алексеевны Лапшиной**, заместителя директора Альметьевской ЦБС, стала библиотека.

Ирина Лапшина

Человек, влюблённый в своё дело, по-настоящему счастлив, труд для него не обуза, а радость. Ирина Алексеевна посвятила библиотечному делу 48 лет. Она стояла у истоков централизации, внедрения в практику работы автоматизированных технологий, платных услуг, участвовала в оптимизации библиотечной сети.

За годы успешной трудовой деятельности Ирина Алексеевна прошла путь от заведующей читальным залом поселковой библиотеки до заместителя директора ЦБС. В результате она в совершенстве владеет как технологией библиотечной работы, так и ее управлением. Это специалист широкого профиля, умеющий быстро адаптироваться к специфическим условиям и участкам профессиональной деятельности.

Школьные годы её прошли в рабочем посёлке Русский Акташ Альметьевского района. После школы Ирина поступила в Мензелинское педагогическое училище, после окончания которого преподавала математику в Русско-Акташской школе. Однако не педагогика стала её призванием.

Начав работать в Русско-Акташской зональной библиотеке, она в 1970 году поступила в Казанский государственный институт культуры на библиотечный факультет и в 1976 году успешно окончила его.

В 1976 году, после переезда в Альметьевск, Ирину Алексеевну назначили заведующей детской библиотекой-филиалом №7. Здесь ей пришлось возглавить небольшой коллектив единомышленников, который ставил своей целью увлечь юных читателей книгой с самого раннего детства, искать новые формы и методы работы с детьми. Знание педагогики и психологии детей школьного возраста, умение общаться с ними – всё это помогало в работе с читателями.

Новый этап профессионального становления начался после назначения Ирины Алексеевны (1993) заместителем директора ЦБС. На этой должности она сумела реализовать свой личностный и трудовой потенциал, стараясь повысить привлекательность библиотек для населения, воспитывать в работниках инициативу и творческое отношение к делу.

Под руководством И. А. Лапшиной осуществляется организационная, методическая и консультативная помощь библиотекам системы, аналитическая и научно-исследовательская работа, выявление передовых тенденций в библиотечном деле. Она организует текущее и перспективное планирование деятельности ЦБС. Успешно претворяются в жизнь и дают положительные результаты библиотечные программы, разработанные по инициативе Ирины Алексеевны. Реализация Программы внедрения современных технологий в практику работы ЦБС на 2004–2008 годы, наряду с другими факторами, позволила

Альметьевской ЦБС в 2005 году получить республиканскую премию «Лидер». Активное участие она приняла в разработке и реализации Концепции развития сети муниципальных библиотек в Альметьевском муниципальном районе на период до 2020 года. В 2017 году проект «Новые информационные технологии в библиотечном деле. RFID-технологии в библиотеке», разработанный Ириной Алексеевной в соавторстве с отделом информационных технологий, был удостоен Гранта Правительства РТ.

Её содействие и непосредственное участие способствовали подготовке и проведению мероприятий различного уровня: вечеров, посвященных юбилеям города и района, юбилеям писателей, тематических семинаров. Ирина Алексеевна – неперемный участник подготовительных мероприятий, член жюри городского конкурса «Юные таланты!», посвященного памяти С. Сулеймановой. Она участвует в работе постоянных и временных рабочих групп и комиссий учреждения. Её богатый жизненный

опыт в сочетании с глубокими теоретическими и практически знаниями библиотечного дела, постоянная готовность прийти на помощь являются большой опорой для молодых специалистов, способствуют росту их профессионального мастерства, творческой инициативности и приобретению к лучшим традициям коллектива. Она охотно делится своими знаниями, опытом, помогает в решении различных вопросов. Да и люди постарше не стесняются подойти к ней по любому вопросу. «Она для нас является примером, потому что обладает высокими профессиональными и просто человеческими качествами, искренностью и душевной щедростью», – утверждают сотрудники. Сама Ирина Алексеевна с такой же теплотой отзывается о коллективе ЦБС, ставшем ей за 48 лет родным.

Успешную деловую карьеру Ирина Алексеевна органично сочетает с семейной жизнью. Вместе с мужем, с которым она прожила на данный момент 49 лет, воспитала двоих детей, у которых есть уже и свои дети. Такие вот семьи у неё – дома и на работе. ■

Әлмәт үзәкләштерелгән китапханәләр системасы белән бәйле мәкаләләр циклында үзләренең бөтен гомерләрен китапка һәм китап укучыларга хезмәт итүгә багышлаган күренекле кешеләр, һөнәри белгечләр турында сөйләнә. Һәрберсе кыска гына итеп язылган, текстларында әлеге шәхесләренең мактаулы исемнәре, бүләкләре саналган биографик очерклар – күпеллык тырыш хезмәтнең, яраткан эшенә иҗади якын килүнең, тирә-юньдәгеләр тарафынан күрсәтелә торган хөрмәт-ихтирамның бер чагылышы. Үзенең уңыш-казанышлары белән Әлмәт ҮКСы, һичшиксез, шушы иң яхшы хезмәткәрләренә – Г. Л. Гобәйдуллинага, М. Н. Каһармановага, И. А. Лапшинага, И. Ж. Минһажевага да бурычлы.

Әхәт МУШИНСКИЙ,
язучы

Ахәт МУШИНСКИЙ,
писатель

АВЫЛ ТОРМЫШЫ ЖЫРЧЫСЫ

ХАЛЫК ЯЗУЧЫСЫ ФОАТ САДРИЕВНЫҢ
ӘЛМӘТ ШӘһӘРЕ ҮЗӘК КИТАПХАНӘСЕНДӘ
УКУЧЫЛАР БЕЛӘН ОЧРАШУЫ

ЯЗУЧЫНЫҢ язмышы ни дәрәжәдә баерак булса, дөньяны ул ни дәрәжәдә күбрәк күрсә, тормыш сынауларын никадәр тирәнрәк кичерсә, аның ижаты да гадәттә шул кадәр зуррак, әйткән сүзә саллырак, фикер офыклары киңрәк була. Бу хакыйкәтне Г. Тукай исемендәге Дәүләт премиясе лауреаты, Татарстан Милли китапханәсенен «Ел китабы» конкурсында жиңүче, Татарстанның Халык язучысы Фоат Садриев үз ижаты белән тулысынча раслый.

Без Әлмәт үзәк китапханәсендә Фоат абый Садриев белән алданрак – ул үзенең китап укучылары каршына чыкканчы ук очраштык. Очраштык та туганнар кебек кочаклашып күрештек. «Туганнар кебек» дип язучы очраштык түгел. Миңа Фоат Садриев ижатын ихтирам итүчеләр белән тулы зал каршында сөйләргә сүз биргәндә, үземнең өлкән абыем да Фоат исемле икәнне әйтмичә кала алмадым. Ул да 1941 елгы, ягъни миннән ун яшькә олырак. Шуңа күрә миңа «Фоат абый» дип дөшү бик тә якын һәм гадәти. Әдәби мохит эчендә үз абыем булу бик әйбәт бит инде ул!

Шулай итеп, бүгенге ижади очрашуның һәм минем язманның герое Татарстанның иң читтәге Мөслим районы Олы Чакмак авылында 1941 елда – жирдә иң дөһшәтле һәм канлы сугыш башлангыч дүрт айга якын вакыт калганда дөньяга

Певец татарского седа

ВСТРЕЧА НАРОДНОГО ПИСАТЕЛЯ
ФОАТА САДРИЕВА
С ЧИТАТЕЛЯМИ АЛЬМЕТЬЕВСКОЙ
ЦЕНТРАЛЬНОЙ БИБЛИОТЕКИ

Татарстанның халык язучысы Фоат Садриев
Народный писатель Татарстана Фоат Садриев

ЧЕМ БОГАЧЕ судьба писателя, чем больше он пережил, повидал, испытал, тем, как правило, основательней его творчество, весомее писательское слово, точнее перо. Это утверждение в полной мере относится и к лауреату Государственной премии РТ им. Г. Тукая, неоднократному победителю конкурса Национальной библиотеки РТ «Книга года», народному писателю Татарстана Фоату Садриеву.

В Альметьевской центральной библиотеке с Фоатом-абый Садриевым мы встретились задолго до начала его запланированной встречи с читателями.

килә. Әтисе 1943 елда Сталинград янында һәлак була. Сугыш чорының аяусыз язмышы ятим малайны сабыйлык һәм балалык чорыннан ук кырыс тормыш сынауларына дучар итә. Әтисе яуга киткәндә, бердәнбер улын кулына алып соңгы мәртәбә сөйгән, сөйгән чакта күзләреннән яшьләре тәгәрәгән, ә бер яшьлек сабый әтисенең жылы кулларында рәхәтләнәп елмайган, көлгән... Ни аяныч, Миңлеэхмәт Садриев гаиләсе белән мәңгегә хушлашканын үзе дә, хатыны да, бәләкәй улы да белмәгән шул!

Авылга сугыш һәм аннан соңгы еллар китергән газапларны, кайгы-хәсрәтләрне бернинди бизмәннәр белән дә үлчи торган түгел. Туйдыручысын, төп терәген югалткан гаиләгә бигрәк тә авырга туры килә. Тол калган Гыйззелямал кабат кияүгә чыкмый, малаеның күңелен үги ата белән яраларга теләми. Ана кеше фронтта һәлак булган иренә хыянәт итәргә теләми, бердәнбер улын үзенең сөюеннән мэхрүм итәргә теләми. Шулай бер-берсенә тотынып исән калалар. Ана кеше үзенең бөтен тырышлыгын улын саклау өчен бирсә, малае, көчле кавем вәкиле буларак, жаны-тәне белән әнисенә булыша.

Менә шушылардан чыгып уйлап карагыз: малай чакларынан үсмер егет чакларына кадәр сугыш чоры һәм аннан соңгы авырлыкларны кичкән Фоат, язучы булганнан соң, үзенең эсәрләренә төп тема итеп нәрсәне сайлаячак? Дәрәс уйлыйсыз... Тик язучының язмышыннан узарга ашыкмыйк әле.

Олы Чакмакта жидеелык, күрше Шуган авылында урта мәктәпне тәмамлау белән Фоат Садриев туган авылында гади колхозчы булып эшли башлый. Балачактан ук балта-пычкы, сәнәк-көрәк тотып өйрәнгән яшь егет колхоз хужалыгының барлык тармакларында да чыныгу ала. Печәннән дә чаба, эскертен дә сала, кырларны эшкәртүдә, игеннәрне чөчүдә, урып-жыюда катнаша, кыш буге басулардан фермаларга ат белән салам ташый. Бәләкәйдән үк сәхнәдән төшмәгән Фоатка драмтүгәрәкне житәкләүне йөклиләр, комсомол оешмасы секретаре итеп сайлыйлар. Шул елларда ул беренче скетчларын, комедияләрен язып, авыл сәхнәсендә үзе куя, үзе төп рольләрен башкара, район газетасына очерклар, хикәяләр яза башлый. Колхоздан авыл китапханәсенә эшкә күчәрелгәч, аннары Сарман, Мөслим район газеталарында эшләгәндә, аның каләме тагын да чарлана, зуррак эсәрләр язу теләге уяна. Хезмәтеннән аерылмыйча

Уку залында аншлаг
Когда в читальном зале аншлаг

Встретились и обнялись, как братья. Не случайно написал «как братья». Когда мне предоставили слово для выступления перед полным залом почитателей писательского таланта Фоата Садриева, то ненароком я обмолвился, что моего старшего брата тоже зовут Фоат, и он тоже 1941 года рождения, то есть ровно на десять лет старше меня. Так что обращение «Фоат-абый» для меня привычно и близко. Хорошо же, когда и в литературной среде у тебя есть старший брат!

Итак, герой творческой встречи и моего очерка родился в грозовом 1941 году в деревне Большой-Чекмак Муслимовского района Татарстана*, буквально за три месяца до начала самой страшной и кровавой войны на свете. В 1943-м под Сталинградом погибает его отец. Таким образом, чрезвычайно рано, в младенческие годы приходит к Фоату суровое жизненное испытание – он становится сиротой, безотцовщиной. Ему потом рассказывали, как отец, прощаясь, поднял сына на руки, а он, годовалый, заулыбался ему в ответ. Что он тогда понимал, и кто знал, что Миннахмет Садриев прощается со своей семьей навсегда!

Да и сама жизнь в деревне в военную пору, а потом и в послевоенную – разве это не испытание? Да ещё без отца, главной опоры и кормильца семьи. Вдовствующая Гиззиямал замуж больше не вышла, не хотела отчима для сынишки. Не хотела она изменять памяти погибшего на фронте мужа и отнимать у единственного ребёнка часть своей любви и тепла. Так и выживали они вдвоём. Она все силы свои отдавала на то, чтобы поднять сына, а тот изо всех сил

*В то время ТАССР, но в народе республика всегда называлась Татарстаном.

*Шагыйрә Клара Булатова чыгыш ясый
Выступает поэтесса Клара Булатова*

*Язучыны шәһәр хакимиятеннән
Эльмира Хәсәнова сәламли
Писателя приветствует представитель
администрации города Эльмира Хасанова*

уқып, ул Казан дәүләт университетының татар теле һәм әдәбияты бүлеген тәмамлый. 1981–1982 елларда Мәскәүдә РСФСР культура министрлыгы каршындагы Югары театраль курсларда укый.

Фоат Садриевның «Ожмах ишеге төбәндә» дигән тәүге комедиясе «Идел» альманахында дөнья күрә (1970). Аннары аның пьесалары бербәр артылы Әлмәт татар дәүләт драма театрында сәхнәләштерелә башлый. Драматургның «Их сез, егетләр!», «Ач тәрәзән», «Тозлы бал», «Яшьли сөйгән ярлар», «Син сандугач, мин каен», «Безнең авыл кызлары» пьесаларын тамашачы аеруча яратып кабул итә. Татар театрларында Садриевның ике дистәгә якын эсәре куела һәм уңыш белән бара.

Китап укучылар аның прозасын – хикәя, повесть, романнарын да бик яратып кабул итәләр. Төп герою Ана булган, ул Ана илаһи жыр биеклегенә күтәреп сурәтләнгән «Таң жиле» романы авторга беренче зур танылу алып килә. Роман иң элек «Казан утлары» журналында (1992), аннары зур тираж белән Татарстан китап нәшриятында (1993–1994), Уфада («Китап» нәшрияты, 1994) басылып чыга.

Шагыйрьләр провинциядә туа, Парижда үлә, дигән гыйбарә бар. «Шагыйрьләр» дигән сүзнен гомумиләштереп әйтелгән төшенчә икәнлеген һәркем яхшы аңлый. Язучы Фоат ага Садриев Татарстанның Париждан да, хәтта Казаннан да бик еракта урнашкан Мөслим районы Олы Чакмак авылында яши, гомере буе шунда, Лев Толстой үзенең Ясная Полянасындагы кебек, ижат итә һәм халкыбыз күңелен ныклап яулаган әдипләребезнең берсенә әверелә. Һәм ул беркай

старался помочь матери – всё-таки был он мужского роду-племени.

Как вы думаете, к какой главенствующей теме мог обратиться мальчик, подросток, юноша Фоат, пережив в деревне военные и послевоенные годы и впоследствии став писателем? Правильно... Но не будем забегать вперёд.

В родной деревне он окончил семилетку, затем в соседней деревне Шуган – среднюю школу, и с 1958 года юноша начинает свою официальную трудовую биографию. Да, официальную... Неофициально-то он впрягся в колхозное и домашнее хозяйство как только научился, наверное, ходить или держать в руках черенок, так сказать, шанцевого инструмента. Кем только не работал в родной деревне молодой Фоат! Перечислять не буду, отмечу лишь в связи с местом нашей встречи: и деревенской библиотекой позаведовал. А в 1963 году Фот Садриев наконец берётся за перо. Правда, пока журналистское – работает сначала в Сармановской, затем в Муслюмовской районных газетах. Меняет работу, возвращается в редакцию родной газеты, оканчивает «без отрыва от производства» отделение татарской филологии Казанского государственного университета. Затем, в 1981–1982 годах, учится в Москве на Высших театральных курсах при Министерстве культуры РСФСР.

Первую свою пьесу «Ожмах ишеге төбәндә» («На пороге рая») Фоат Садриев печатает (1970) в альманахе «Идель». Затем его пьесы начинают ставиться в Альметьевском татарском государственном драматическом театре. Это и «Их сез, егетләр!..» («Эх вы, парни!..»), и «Тозлы бал» («Солёный мёд»), и «Син

Луиза Якупова халык жырларын башкара
Исполнительница народных песен Луиза Якупова

да китәргә дә жыенмый. Ул авылны, аның проблемаларын яхшы белә, туган ягы табигатен, аның кешеләрен чын ярату белән яратып сурәтли, гади халык вәкилләренен характерларын тере кешеләр итеп күз алдына бастыра. Аның әсәрләре тирән кичерешләргә салып елата, рәхәтләнדרеп елмайга-көлдәрә һәм шулар тәэсирендә кешеләрне рухи сафландыра. Садриев прозасының татар әдәбиятында үзенә аерым урыны бар.

Әдипнең «Бәхетсезләр бәхете» (2001, 2005, 2007) эпик трилогиясе 2010 елда республикабызның Г.Тукай исемендәге Дәүләт бүләгенә ия булды. Анда татар авылының кырык елдан артык дәверә жанлы вакыйгаларда, бөтен каршылыклары белән гәүдәләнדרелә. Киң колачлы әдәби панорама тоталитар дәүләттә яшәүче авыл кешеләренен ижтимагый-сәяси, социаль, шәхси проблемаларын сәнгатьчә югарылыкта ачып бирә. Трилогия бүлектән бүлеккә, китаптан китапка мавыктыручанрак була бара һәм зур кызыксыну белән укыла.

Әлмәт үзәк китапханәсендә язучы белән дулкынландыргыч очрашуда югарыда әйтелгән фикерләр һәрьяклап дәлиллендә. Кичәнә китап туплау бүлеге мөдире Асия Галина белән 1 нче гимназиянең татар теле һәм әдәбияты укытучысы Айсылу Галиева зур осталык белән алып барды. Мондый жаваплы әдәби-сәнгати чараның дирижерлары итеп аларның билгеләнүе бик тә урынлы булып

сандугач, мин каен...» («Ты соловушка, я берёза...») и многие другие. Всего на подмостках театров поставлено около двух десятков пьес Фоата Садриева, которые пользовались неизменным успехом у зрителей.

Также успешна была его проза – рассказы, повести, романы. Широкое признание у читателей вызвал роман «Таң жиле» («Утренний ветер»), опубликованный сначала в журнале «Казан утлары» («Огни Казани» – 1992), затем большим тиражом изданный Таткнигоиздатом (1993, 1994).

Говорят, поэты рождаются в провинции, а умирают в Париже. Понятно, «поэты» – это обобщающее понятие. Писатель Фоат-ага Садриев родился в Муслимовском районе Татарстана, далеко от Парижа и даже не совсем близко к Казани, живёт там всю жизнь, творит, как Лев Толстой в Ясной Поляне, и пользуется большой популярностью у своего народа. И никуда не собирается уезжать. Он хорошо знает село, с большой любовью описывает природу родного края, его людей, со знанием дела и живописно передаёт их характеры, проблемы, то, чего, как говорится, из пальца не высосешь. Его произведения заставляют смеяться и плакать, переживать и, в конечном счёте, просветляться душою. Проза Садриева занимает в татарской литературе своё особое место.

Его эпическая трилогия «Бәхетсезләр бәхете» («Счастье несчастных» – 2001, 2005, 2007) в 2010 году была удостоена Государственной премии РТ им. Г. Тукая. В ней последовательно и ярко разворачиваются сорок лет жизни татарского села. Широкое литературное полотно высокохудожественно

и убедительно показывает нам общественно-политические, социальные, личностные проблемы сельчан в тоталитарном государстве. Трилогия от книги к книге, от главы к главе читается с нарастающим интересом.

Обо всём этом очень эмоционально говорили на творческой встрече с писателем в Альметьевской центральной библиотеке. Вели встречу заведующая отделом комплектования ЦБ Асия Галина и учитель татарского языка и литературы гимназии № 1 Альметьевска Айсылу Галиева. Получалось это у

Шагыйрә Лилия Садриева чыгышы
Выступает поэтесса Лилия Садриева

чыкты. Алар, Фоат Садриев ижатын гына түгел, чыгыш ясаучы шәхесләрне дә яхшы белгәнлектән, кичә барышын зур жанлылык, табигыйлек белән сугардылар.

Кичәдә чыгыш ясаган Әлмәт районы башлыгы урынбасары Эльмира Хәсәнова, Татарстан Республикасы Г. Тукай исемендәге Дәүләт бүлгәе иясе шагыйрә Клара Булатова, Фоат Миңлеәхмәтовичның якташы шагыйрә Лилия Садриева, Татарстанның халык артисткасы Роза Салихова һәм башкалар халык язучысына, аның ижатына югары бәя бирделәр, эчкерсез ихтирам хисләрен житкерделәр. Кичәдә катнашучыларны Әлмәт үзәкләштерелгән китапханәләр системасы директоры Наталья Дугаева тәбрикләде. Бу очрашу Сажидә Сөләйманова исемендәге Үзәк китапханә тарихында бер якты сәхифә булып калачак, диде ул.

Алып баручы Асия Галина мине тамашачыларга язучы буларак та, «Китапханә хәбәрләре» корреспонденты, ТР Милли китапханәсенен өлкән фәнни хезмәткәре һәм Халыкара язучылар оешмасының «Татар ПЕН үзәге» директоры буларак та тәкъдим итте. Мин Фоат Миңлеәхмәт улына һәм кичәдә катнашучыларга ТР Милли китапханәсенен Химаячеләр шурасы рәисе, Татар ПЕН үзәге президенты, халык язучысы Разил Вәлиевнең тәбрикләү сүзен житкәргәннән соң, Әлмәт үзәкләштерелгән китапханәләр системасына татар, рус, инглиз, төрек телләрендә Татар ПЕН үзәге бастырып чыгарган китапларны бүлүк иттем. Алар арасында эле яңа гына өч телдә басылган «Татар әдәбиятына чикләр юк» (Tatar literature without borders) антологиясе укучылар өчен аеручы кызык булып дип уйлыйм.

Һәр яктан уйланылган бай концерт программа-

них высокопрофессионально и живо. Чувствовалось, не случайно они были выбраны на роль дирижёров и комментаторов такого ответственного литературно-художественного мероприятия. Помогало им хорошее знание творчества Фоата Садриева, а также личностей всех многочисленных выступающих.

На встрече с добрыми словами в адрес народного писателя выступили заместитель главы Альметьевского района Эльмира Хасанова, лауреат Государственной премии РТ им. Г. Тукая поэтесса Клара Булатова, землячка Фоата Миннахметовича из Муслимова, поэтесса Лилия Садриева, народная артистка Татарстана Роза Салихова и многие другие.

Ведущая Асия Галина представила меня в нескольких ипостасях – как писателя, как корреспондента «Библиотечного вестника», старшего научного сотрудника Национальной библиотеки РТ и как директора международной писательской организации «Татарский ПЕН-центр». Я передал Фоату Миннахметовичу и всем собравшимся слова приветствия от председателя Попечительского совета Национальной библиотеки РТ, президента Татарского ПЕН-центра (не буду перечислять все его должности и звания), народного поэта Татарстана Разила Валеева и преподнёс в дар Альметьевской ЦБС подборку книг на татарском, русском, английском, турецком языках, выпущенных Татарским ПЕН-центром, в том числе и свежее издание на трёх языках – антологию «Татар әдәбиятына чикләр юк // Татарская литература без границ // Tatar literature without borders».

Особую праздничность творческой встрече придала богатая концертная программа – звучали задушевные песни, читались отрывки из произведений Фоата Садриева, были показаны полные искромёт-

Әлмәт драма театры һәм «Илһам» халык театры артистлары Ф. Садриев әсәрләреннән өзекләр башкара
Сцены из произведений Ф. Садриева исполняют артисты Альметьевского драмтеатра и народного театра «Илһам»

сы очрашуга чын сәнгать бәйрәме төсмере бирде. Кичәдә күнелләре дулкынландыручы жырлар яңгырады, Фоат Садриев әсәрләреннән өзекләр укылды. Әлмәт дәүләт драма театры һәм Яңа Нәдер авылының «Илһам» халык театры артистлары, язучының үткен юмор белән сугарылган пьесаларыннан өзекләре зур осталык белән башкарып, тамашачыларның кайнар алкышларын яуладылар.

Әмма иң зур тәэсирне, әлбәттә, тантананың сәбәпчесе Фоат ага Садриев үзе тудырды. Катнашучыларның сорауларына тыныч кына, басынкы тавышы белән җавап бирде, сугыш елларындагы һәм аннан соңгы авыл тормышы турында, үз әсәрләренә төп геройлары булган авыл кешеләре хакында яратып сөйләде.

– Авылда һәркем бер-берсен яхшы белә, күршесенә ни белән сулаганын ачык тоя, – диде ул. – Тормышның барлык коллизияләре күз алдында кайнап тора, сайлап ал да әсәрләренә сюжет итеп теркәп куй!

Язучының Мәскәүдә укыган чорында мәңге сүнми торган бер тойгының үзен котыла алмаслык дәрәжәдә биләп алуын сөйләве бик тә гыйбрәтле булды. Ул тойгы – Татарстандагы кече ватанының тартуы икән, бу тойгының көчен жир тартуы кебек һәр күзәнәгә, бөтен кальбе белән гомере буге тоеп яшәү язучыны иҗатка илһамландыра икән. Татар прозасы һәм драматургиясе остасы, туган телен бөтен нечкәлекләренә кадәр белүче әдип татар теле турындагы фикерләре белән дә уртаклашты. Аның «Тел – халыкның, милләтнең җаны да, каны да», дигән сүзләре хәтеремдә уелып калды. Әйе, моннан да төгәлрәк әйтү мөмкин түгелдер.

Әгәр китапханәгә жыелучылар Ф.Садриевны танып белмәсәләр, уртача гәүдәле, йөзеннән, хәрәкәтләреннән тыйнаклығы күренеп торган бу кеше әдәби-музыкаль кичәдәгә халык арасында игътибарны җәлеп тә итмәс иде. Язучы артист та, спортчы да түгел, ул мизгел эчендәгә гайре табигый күренешләр белән эш итми, аның кешеләренә җәлеп итү чарасы бүтән. Язучының чын дәрәжәсен баяләү өчен хезмәт салырга – аның әсәрләрен укырга, хыялы белән китапларында тудырган образлары дөньясында яшәп карарга кирәк. Китап никадәр дөресрәк булса, андагы геройлар терерәк, тормыш күренешләре мәгънәлерәк булса, әдип образы да югарырак һәм күркәмрәк була. Әлмәт Үзәк китапханәсендә очрашу барышында халык язучысы Фоат Садриев энә шундый гажәеп күркәм, һәркемне күнел жылысы белән нурлаучы олы жанлы шәхес булып гәүдәләнде.

Өйгә кайтып, шушы материалны язарга утыргач, мин Мөслимгә шалтыраттым:

– Фоат абый, ни хәлләрең бар?

Ул кабаланмыйча гына болай дип җавап бирде:

– Менә бәрәңгә алыр вакыт житә. Быел бәрәңгә бик уңган. ■

ного юмора, тонкой игры слов сценки из его драматургических произведений в исполнении артистов Альметьевского драматического театра и народного театра «Илһам» («Вдохновение») села Яңа Нәдер.

Но самое большое впечатление произвёл, конечно, «виновник торжества», сам Фоат-ага Садриев. Тихим, сдержанным голосом он отвечал на вопросы, рассказывал о татарской деревне военных и послевоенных лет, о жителях села – главных героях его произведений.

– Там ведь каждый друг друга хорошо знает, реально чувствует дыхание соседа. Все жизненные коллизии в деревне на поверхности, бери пригоршнями и клади сюжетами в свои произведения!

Поведал он, как учился в Москве и о неизбывном чувстве, которое его в российской столице одолевало, – чувстве непрерывного и огромного притяжения его малой родины в Татарстане, которое он ощущал просто физически, подобно, например, земному притяжению. Говорил он, как начал писать и как письмо это оторвало от всех прочих земных занятий. Мэтр татарской прозы и драматургии, тонкий стилист и знаток родной речи во всех его неакадемических проявлениях поделился своими размышлениями о татарском языке. Мне запомнилась его фраза «Язык – это душа человека, это его кровь». Да, подумалось, точнее не скажешь.

Небольшого роста, неспешный и скромный в движениях, он мог бы в пёстром, праздничном ряду литературно-музыкального собрания в библиотеке и затеряться, когда б собравшиеся не знали его в лицо. Писатель – не артист, не спортсмен, он берёт кое-чем другим, не броским на вид, не мгновенным на восприятие. Для того чтобы оценить писателя по достоинству, надо потрудиться – почитать его произведения, углубиться в мир, который он создал в своём воображении и отобразил в книгах. И чем правдивее книга, чем значительнее жизненные выжимки в ней, тем образ самого литератора выше и краше. Таким, излучающим необычную человеческую красоту, и предстал на творческой встрече в Альметьевской Центральной библиотеке народный писатель Фоат Садриев.

Вернувшись домой и сев за работу над этим материалом, я позвонил в Муслумово:

– Фоат-абый, как дела?

Он ответил неспешно:

– Да вот картошку собирать пора настаёт. Хорошая она нынче уродилась. ■

ОПЫТ РАБОТЫ

Миляуша КАГАРМАНОВА,
заместитель директора по работе с детьми
МБУ «Централизованная библиотечная система
Альметьевского муниципального района»

Шаг на улицу, или Чтение на открытых площадках

СЕГОДНЯ библиотека лишь как место получения книг не устраивает современного читателя. Говорят: заставить читать невозможно, но заразить чтением – вполне... Чтобы в корне переломить кризисные явления в чтении, чтобы быть интересными и привлекательными для пользователей, библиотекам необходимо многое менять в работе в соответствии со временем.

Эпоха библиотеки как замкнутого пространства уходит безвозвратно. Чтобы перейти в новое жизнеспособное качество, библиотеки должны выйти за пределы по-

мещения, сделать «шаг на улицу», навстречу своим читателям. Сегодня необходимо изменить городскую среду: предоставить такие условия, при которых чтение стало бы не редким праздником, а нормой, повседневным занятием для горожан всех возрастов – детей, подростков, молодежи, людей среднего возраста и пенсионеров. Для этого надо создавать дискуссионные площадки в городе, дополнительные места для комфортного чтения и общения. Библиотеки должны оставаться интересными для тех, кто любит читать, и увлечь тех, кто пока не имеет потребности в чтении книг.

В последние годы альметьевские библиотеки радуют новыми проектами и высоким уровнем осмысления сложных проблем. Фестивали, конкурсы, праздники, поэтические марафоны выплещиваются из библиотек на городские площади и улицы, создавая вокруг книги атмосферу радости. Библиотекари всё чаще выступают в печати, на телевидении, помогая людям понять, что чтение – это удовольствие, счастье познания и творчества.

В нашем городе создаются благоприятные условия для этого. В 2015 году были открыты парк

Открытие парка «Шамсинур» с участием
Президента РТ Р. Н. Минниханова

Городской праздник поэзии,
посвященный дню рождения Г. Тукая

Свежий воздух, удобное кресло, интересная книга

Занятие в «Школе рисования веселого художника Кляксы»

«Шамсинур» и «Литературный сквер», которые стали излюбленными местами отдыха горожан.

Парк «Шамсинур» создан на месте пустыря. Теперь это самое посещаемое общественное пространство. Ещё в апреле 2015 года он представлял собой заросшее травой, неосвещаемое русло родника. В сентябре 2015 года состоялось тожественное открытие парка «Шамсинур» с участием президента РТ Р.Н. Миннеханова. Парк «Шамсинур» – это настоящий центр духовного и физического отдыха.

Городская библиотека-филиал № 3 расположена в зоне парка отдыха «Шамсинур». Идея создания библиотечной площадки укрепилась с созданием парка. В сентябре 2015 года нами был разработан проект «Библиотека без границ».

Данный проект направлен на организацию библиотечной площадки для активного творческого чтения. Рядом с входом в библиотеку размещена зона буккроссинга. Движение буккроссинга стало одним из первых в Альметьевске и сразу получило широкую популярность среди горожан. В летнее время на площадке перед библиотекой активно работает летний читальный зал. Чтение на откры-

том воздухе не только полезно, интересно, но и удобно. В летнем читальном зале читателем может стать любой прохожий. Здесь можно полистать журналы, почитать детям книжки, поучаствовать в конкурсах, ответить на тесты и анкеты акции, стать участником буккроссинга. Кроме читального зала круглогодично здесь проходят мероприятия с привлечением большого количества детей, молодежи и пожилых горожан. Широкое распространение получили такие активные формы работы с читателями, как акции, флеш-мобы, квесты.

Буккроссинг в «Литературном сквере»

В 2017–2018 годах в парке «Шамсинур» были проведены следующие мероприятия: PR-акция «Читать – это модно», акция буккроссинга «Антибудни», «Читайте сами – читайте с нами», литературный квест «Путешествие по книжному океану», акция ко Дню пожилых людей «Для тех, кто годы не считает!», акция «Покормите птиц зимой», «Парад Дедов Морозов», игровая программа «Весёлый Купидон», музыкально-литературное мероприятие «Свет материнской любви». Стало доброй традицией проведение литературно-музыкальной композиции «Подвигу народа жить в веках», приуроченного к празднованию Дня Победы в Великой Отечественной войне. Как маленькие, так и взрослые артисты здесь радуют зрителей песнями, стихами и танцами на военную тематику.

За счёт организации новых форм культурно-досуговых и просветительских мероприятий внимание населения к библиотеке-филиалу № 3 ежегодно возрастает. За период с 2017 года по май 2018 года было проведено 51 мероприятие с охватом более 4 000 человек.

В 2016 году парк «Шамсинур» победил в российском проекте

«Приметы городов» в номинации «Общественное пространство»!

Значительным событием в Альметьевске стало торжественное открытие сквера «Литературный дворик». Благодаря удобному месторасположению сквер стал местом встречи творческих людей города. На площадке для чтения расставлены скамейки и установлены шкафы для буккроссинга. Взяв книгу, можно перейти на зелёную площадку, покрытую износостойким газоном, сесть прямо на траву или скамейку и почитать в спокойной обстановке. Открытая читальная зона обеспечивает максимально комфортные условия для чтения и тихого отдыха.

Неподалеку от сквера расположена городская детская библиотека № 7. Сотрудники библиотеки в осеннее-летнее время проводят мероприятия с учащимися школ и воспитанниками детских садов. Были организованы мероприятия, посвященные Дню города, Дню родного языка, Дню космонавтики, Дню защиты детей и др.

По выходным «Литературный дворик» становится площадкой для масштабного и яркого проекта «Культурная среда города». Проект стартовал в июне 2016 года при поддержке ПАО «Татнефть» и ад-

министрации Альметьевского муниципального района, направлен на развитие активной культурной среды в родном городе и привлечение в творческий процесс самих альметьевцев: профессиональных и самодеятельных художественных коллективов города и района, писателей, оркестров и ансамблей, художников, танцоров, театральных артистов, детей и взрослых. Каждую субботу с 18.00 часов на 14-ти площадках города проводятся интереснейшие мероприятия для всех категорий населения нефтяной столицы Татарстана. Сотрудники библиотеки – активные участники проекта «Культурная среда города»: организуют литературные встречи с писателями, артистами нашего города, поэтические марафоны, посвященные различным праздникам, в которых принимают участие школьники, студенты, пенсионеры...

Ещё одна открытая площадка для работы библиотек города – это парк «60-летия нефти Татарстана». Два года мы чествовали победителей Республиканского образовательного проекта «Культурный дневник школьника» на летней концертной сцене парка. До начала праздника здесь организовывались интерактивные площадки, на ко-

торых дети рисовали на асфальте, разукрашивали картинки из мультфильмов, участвовали в литературных викторинах и конкурсах.

На праздник к детям приходили сказочные герои, все вместе они отправлялись в путешествие по нашей республике. Самым приятным моментом было награждение победителей в номинации «Лучший культурный дневник школьника».

Ежегодно 6 июня, в день рождения А.С.Пушкина, библиотека семейного чтения (филиал № 1) совместно с подростковым клубом «Водник» проводит в парке Пушкинские чтения. На сцене выставляются рисунки детей – участников мероприятия. Ребята читают стихотворения, отрывки из поэм и сказок. Некоторые фрагменты сказок инсценируются. Мероприятие получается познавательным и интересным.

Ещё одна новая форма работы в городском парке – это организация парковой библиотеки. Уже третий год городская библиотека-филиал № 2 устанавливает мини стеллажи с книгами и периодикой. Жителей города приятно удивило, что книги распространяются абсолютно бесплатно и их не обязательно возвращать в библиотеку. Здесь на открытом воздухе проводят-

Уличный праздник чтения «Глаголица»

Мероприятие «Культурный дневник школьника» в городском парке им. 60-летия нефти Татарстана

Поэтический марафон ко Дню Победы

Пушкинский день в сельской библиотеке-филиале

ся мероприятия с участием известных прозаиков, драматургов и поэтов. Литературный вечер, посвященный юбилею лауреата Государственной премии РТ имени Г. Тукая, народного писателя Татарстана Гамиля Афзала, пришёлся по душе многим горожанам. Организуются в парке литературные викторины, квесты, акции, флешмобы с воспитанниками подростковых клубов и пришкольных лагерей.

С 2016 года в Центральной библиотеке им. С. Сулеймановой реализуется проект «Альметьевск – территория чтения и общения». Суть проекта – дальнейшая системная работа по продвижению и поднятию престижа чтения в нестандартных, инновационных формах. Это активизация рекламы в поддержку чтения, организация интеллектуального досуга, проведение масштабных городских мероприятий и конкурсов, акций, направленных на продвижение чтения. Проект рассчитан на три года. Центральная библиотека получила Грант Правительства РТ на реализацию данного проекта.

В 2017 году также Центральная библиотека стала обладателем Гранта ПАО «Татнефть» на реализацию социально значимого проекта – «Библиотечный дворик «Сажидә бакчасы» («Сад Саджи-

ды»)). Для полного осуществления проекта требуется благоустройство сквера, примыкающего к зданию Центральной библиотеки. На его территории ежегодно проходит ряд значимых встреч с прозаиками, драматургами и поэтами республики. Но для того, чтобы расширить круг мероприятий, необходимо увеличить площадь асфальтового покрытия, обустроить удобные места для чтения и общения.

В библиотечном дворике «Сажидә бакчасы» планируется разместить: информационно-познавательную зону, где будут

проходить творческие встречи с писателями, интересными людьми города, встречи с лауреатами премии С. Сулеймановой; летний читальный зал на 15 посадочных мест; квест-зону для увлекательных мероприятий с детьми и подростками; зону библиотечных выставок.

Таким образом, работа на открытых площадках – это уникальная возможность создания пространства творчества и общения вне библиотеки. Прекрасная возможность привлечения к чтению новых читателей через новые формы работы.

Соңгы елларда Әлмәт китапханәләре яңа проектлары һәм катлаулы бурычларны да тиешенчә хәл итә алу сәләтләре белән шатландыра. Фестивальләр, конкурс-бәйгеләр, бәйрәмнәр, шигъри марафоннар китапханәләр биналарынан читкә – шәһәр мәйданнарына һәм урамнарына да чыга. Китапханәчеләр көндәлек матбугатта, телевидениедә һаман саен ешрак чыгыш ясып – моның белән кешеләргә китап укуның чын ләззәт, танып белү һәм иҗәт бәхете икәнен аңларга ярдәм итәләр.

Мәкалә 2015 елда ачылган, инде шәһәр кешеләре бик яратып йөрүче ял итү урынына әверелгән «Шәмсенур» һәм «Әдәби бакча» парклары турында баян итә. 2016 елда «Шәмсенур» паркы «Шәһәр хасиятләре» дигән Россия проектының «Иҗтимагый киңлекләр» номинациясендә җиңү яулады.

*Кадрия ВАХИТОВА,
Әлмәт шәһәренең Рафаил Төхфәтуллин исемендәге
8 нче номерлы балалар китапханәсе мөдире*

Китапханә – әдәби хәзинәләр утравы

39 ел элек Әлмәт шәһәренең Төзүчеләр проспектында 8 нче номерлы балалар китапханәсе ачыла. Ә 1995 елдан китапханәгә күренекле язучы, озак еллар Әлмәт каласында яшәп ижат иткән Рафаил Төхфәтуллин исеме бирелә.

Китапханә 2017 елда Татарстан Республикасының мәдәният оешмалары биналарын төзекләндерү программасына кертелде. Хәзер инде Рафаил Төхфәтуллин исемендәге китапханәне танырлык та түгел. Заманча техника, махсус ясалган затлы жиһазлар, гөлләр – барысы да китап укырга килүчеләрнең күзен, күңелен иркәләп тора.

Бу үзгәрешләр, һичшиксез, монда эшләүче коллективның тырыш хезмәте белән дә бәйле. Махсус белемле, ачык йөзле китапханәчеләр

Зилира Имамова, Альбина Гайнуллина балаларның һәр соравына җавап табарга эзер, һәр үтенечен үтәргә генә торулар, ярдәм итәләр, киңеш бирәләр. Коллектив дус, бердәм, тәҗрибәле. Балалар күңелен аңлый торган, алар белән аралашуның нечкәлекләрен тоемлаучы, үз эшләрен яратып башкаручы хезмәткәрләр тупланган биредә.

Хәзерге көндә китапханә тарихи темаларга, табигатькә, сәнгатькә, гореф-гадәтләребезгә, мил-

*Фотоларда:
Китапханә балаларны кызыклы,
яңа китаплар белән сөендерә*

ли бәйрәмнәребезгә багышланган милли-мәдәни чаралар, шәһәребездә яшәп ижат итүче шагыйрьләр һәм язучылар белән очрашулар, төрле хезмәт кешеләре катнашында кичәләр үткәреп тора. 2008 елдан бирле китапханә үз эшен «Укыйм, сөйлим анам телендә» дигән программа нигезендә алып бара.

Рафаил Төхфәтуллин исемендәге китапханәгә 18 нче һәм 21 нче мәктәп, Ризәтдин Фәхрәтдин исемендәге татар гимназиясе, 2 нче лицей укучылары, 45 нче,

Уйныйбыз, рәсем ясыйбыз, җырлыйбыз һәм бибез...

53 нче, 43 нче балалар бакчаларында тәрбияләнүчеләр бик теләп йөри. Патриотик белем бирү юнәлешендә күп чаралар үткәрелә. Инвалид балаларга хезмәт күрсәтү дә – китапханә эшчәнлегенә төп юнәлешләрнен берсе. Китапханәгә якин гына урнашкан Сәламәтләндрү үзәгендә тәрбияләнүче балалар – китапханәбезнең көтеп алган кунаклары. Алар өчен Габдулла Тукай туган көнгә, Жәлилчеләр көненә, Жиңү көненә, Яңа елга багышланган төрле кызыклы кичәләр оештырыла.

Китапханәдәге чараларның бер өлеше «Электрон» яшүсмерләр клубы белән берлектә үткәрелә. Яшь буынга экологик тәрбия бирү буенча да күп эшләр башкарыла. «Туган ягым – яшел бишек», «Кызыл китапка сәяхәт» һ.б. исемнәр белән аталган экологик уеннар, эко-репортажлар, викториналар уздырыла.

Китапханә хезмәткәрләре туган як тарихын һәм табигатен данлау, телебезне, рухи кыйммәтләрәбезне саклау һәм үстерү максаты белән армый-талмый эшлиләр, матур кичәләр, иртәнге бәйрәмнәр

үткәрәләр, мисал өчен: «Шушы яктан, шушы туфрактан без», «Нефть ягы – Әлмәт ягы» кичәләре, «Чәчәк ат, туган ягым Татарстан» дигән балалар иртәсе, «Сабан туе» («Электрон» яшүсмерләр клубы белән берлектә «Кече Сабан туе»), «Нәүрүз», «Сөмбелә» бәйрәмнәре.

Рафаил Төхфәтуллин исемдәге премия лауреатлары белән ел саен очрашу матур традициягә керде. Күренекле шагыйрь һәм язучылар Клара Булатова, Альберт Хәсәнов, Сәрия Бикмөхәммәтова, Нәфисә Сабиржанова, Әсгать Сәлах һ.б. китапханәбезгә очрашуларга килделәр.

Әле мәктәптә укуымаучы кечкенә китап сөючеләрәбез дә читтә калмый. Алар белән Л.Н. Толстойның тууына 190 ел тулуга, Әлмәт шәһәренә 65 еллыгына, Татарстан нефтенә чыга башлавына 75 ел тулуга багышланган чаралар үткәрелде.

Балаларга вакытларын файдалы һәм кызыклы итеп үткәрү өчен Әлмәт шәһәренә Рафаил Төхфәтуллин исемдәге 8 нче номерлы балалар китапханәсендә барлык шартлар тудырылган һәм китапханә хезмәткәрләре үз көчләрен кызганмыйча хезмәт куялар.

Альметьевская специализированная детская татарская библиотека-филиал № 8 открылась в сентябре 1979 году по адресу: проспект Строителей, дом 45. В 1995 году библиотеке присвоено имя известного татарского писателя Рафаиля Тухватуллина.

Библиотека имени Р.Тухватуллина стала первой библиотекой в городе, которая была отремонтирована в рамках Республиканской программы по ремонту учреждений культуры. На средства республиканского бюджета были проведены отделка помещений, замена коммуникаций и окон. Залы библиотеки стали светлыми и просторными. Приобретена современная библиотечная мебель, имеются компьютеры с подключением к Интернет, оргтехника, телевизор, настольные и развивающие игры для детей. Библиотечное пространство оборудовано так, чтобы её посетителям было здесь комфортно и уютно. Созданы все условия для того, чтобы библиотека стала современным центром духовного и культурного развития детей и подростков.

ЛУЧШАЯ
СЕЛЬСКАЯ
БИБЛИОТЕКА

*Сирия ГУБАЙДУЛЛИНА,
заместитель директора МБУ «Централизованная
библиотечная система Альметьевского
муниципального района»*

«Источник» села Чувашское Сиренькино

На территории Альметьевского района Татарстана компактно проживают татары, русские, мордва, чуваши... Многонациональный наш район, основываясь на многолетнем опыте культурных связей, стремится к всестороннему развитию народов, укреплению их дружбы и взаимопонимания.

Немалый вклад в дело возрождения народных традиций и обрядов, сохранения родного языка вносят и сельские библиотеки района.

Замечательным примером тому служит Чувашско-Сиренькинская

сельская библиотека. Первая библиотека в селе Чувашское Сиренькино Альметьевского района открылась в 1942 году. По рассказам старожилов села, она располагалась в клубе и именовалась избой-читальней. Заведующим клубом и библиотекой был сельчанин Самуил Афанасьевич Петров. В 1971 году построили новый Дом культуры с библиотекой.

Годом кардинальных перемен, годом положительных результатов и реализованных идей для Чувашско-Сиренькинской сельской библиотеки стал 2012 год. Благодаря спонсорской помощи

ПАО «Сбербанк России» в селе открылась современная библиотека, точнее – Чувашский культурно-информационный центр «СӐЛКУС» («ИСТОЧНИК»). Открытие центра стало настоящим праздником для жителей села. Библиотека разместилась в капитально отремонтированном помещении административного здания исполкома сельского поселения. Фонд библиотеки насчитывает 7 550 экземпляров книг, из них 1 170 экземпляров – на чувашском языке. Читателей здесь – 537 человек, ежегодно им выдается 13 040 экземпляров книг и пе-

Дни чувашского языка

Информационные технологии в сельской библиотеке

Музейный уголок библиотеки

риодических изданий. Большая часть мероприятий, организуемых библиотекой, проходит на чувашском языке. Отрадно и то, что в библиотеке расположен музейный уголок истории чувашского народа. Библиотека оснащена современной техникой и специальной мебелью. Читателям представляется доступ в Интернет.

Открытие центра послужило толчком для разработки целевой программы «Библиотека и музей» (2013). Выступив организатором программы, библиотека совместно с членами клуба «Краевед» собирает и изучает материалы по истории села, о жизни и быте чуваш, занимается сбором местного фольклора. Экспозиция музея, расположенная в библиотеке, пополняется новыми экспонатами: оформляются папки-досье, альбомы об участниках Великой Отечественной войны, погибших односель-

чанах, тружениках тыла и детях войны. Поисково-исследовательские материалы используются в оформлении стендов, выставок-экспозиций на районных мероприятиях и сельских праздниках. Библиотека стремится донести эти сведения до своих читателей на краеведческих чтениях, литературно-поэтических и тематических вечерах. Проводятся экскурсии-ознакомления, уроки истории: «Заветы доброй старины», «Старину мы помним,

старину мы чтим», «Этот светлый праздник Пасха», «Тропинками родного края». Посетители музея с большим интересом слушают истории экспонатов на уроках краеведения: «Что предметы старины рассказать тебе должны», «Из волшебного сундучка, со старого чердака».

Ежегодно в рамках празднования Дня чувашского языка Чувашско-Сиренькинская сельская библиотека проводит мероприятия, которые помогают населению больше узнать о родном чувашском языке, прививают чувство гордости за свой народ. В этот день принято вспоминать и чествовать Ивана Яковлевича Яковлева – просветителя чувашского народа. Школьники и молодежь с большим интересом слушают рассказ о жизни просветителя, чувашской письменности и первом букваре, просматривают иллюстрации к сказкам И.Яковлева, слушают его притчи. Каждый участник зачитывает «Завещание чувашскому народу» Ивана Яковлева.

Традиционно в сентябре библиотека отмечает день рождения великого учёного с мировым именем, достойного сына чувашского народа Никиты Яковлевича Бичурина. Совместно с коллективом Дома культуры библиотека организует фольклорные праздники чувашского народа: «Акатуй»

(«Праздник плуга»), «Раштав» («Рождество Христово»), «Саварни» («Масленица»), «Симек» («Троица»)… Фольклорные вечера-посиделки «Улахларни» («Раз в крещенский вечерок...»), «Посидим вечерком, поговорим ладком», литературно-тематические встречи, посвященные творчеству чувашских писателей – Марии Ухсай, Сеспель Мишши...

Заседание клуба «Краевед»

Пушкинский день на природе в Чувашско-Сиренькинской сельской библиотеке-филиале №54

Сельская библиотека участвовала в республиканских и городских конкурсах и неоднократно становилась их победителем. Читатели библиотеки принимали участие в республиканских конкурсах «Самая читающая деревня», «Мой папа – защитник Родины», учрежденных Республиканской детской библиотекой. В 2018 году библиотека стала победителем конкурса на получение денежного поощрения в номинации «Лучшая библиотека, находящаяся на территории сельского поселения Республики Татарстан».

Заведует Чувашско-Сиренькинской сельской библиотекой Галина Круглова – энергичный, инициативный руководитель, свободно владеющий чувашским языком. В 2015 году она получила диплом Чувашского государственного университета им. И. Н. Ульянова. У Галины Васильевны высокий творческий потенциал. Это выражается в постоянном стремлении к приобретению новых профессиональных знаний, умений и навыков. Работа библиотеки ведётся в тесной связи со школой, детским садом «Кубелек» и сельским Домом культуры.

Немало сделано в Чувашско-Сиренькинской сельской библиотеке, но и немало предстоит ещё сделать. Организация культурно-информационного центра «ҖАЛКУҢ» («ИСТОЧНИК») с музейным уголком – закономерный шаг для сельской библиотеки, для жителей села, которые не забывают своего прошлого и думают о будущем. Информационный центр повышает имидж сельской библиотеки, а использование

современных информационных технологий поднимает качество библиотечного обслуживания сельчан на новый уровень. Опыт последних лет позволяет сделать вывод, что библиотека обрела своё лицо, более того – её деятельность оказала заметное влияние на образовательный и интеллектуальный уровень населения отдельно взятой местности, отдельно взятой национальности. И не только...

*Әлмәт төбәгендәге Чуваш Сәрәне авылы китапханәсе өчен та-
мырдан үзгәрешләр, яхшы эш нәтижәләре һәм гамәлгә ашырылган
ният-максатлар елы булып 2012 ел тора. Спонсорлар (химаячеләр)
ярдәме белән авылда заманча китапханә, төгәлрәк айткәндә, «Җылкуҗ»
(«Чишмә») дип аталган чуваш милли-мәдәни һәм мәгълүмат үзәге
ачылды. Китапханәдә чуваш халкы тарихын тасвирлаган музей
экспозициясе дә урнашкан. Шушындый үзәкнең ачылуы 2013 елда
«Китапханә һәм музей» дигән максатчан программа эшләү өчен нигез
булган.*

*Елена ДМИТРИЕВА,
ведущий библиотекарь
сельской библиотеки посёлка Озёрный
МБУ «Высокогорская Централизованная библиотечная система»*

Читайте «В ногу со временем!»

В настоящее время, когда печатное слово утратило своё господство в информационном пространстве, у книг и библиотек появилось много конкурентов: Интернет, электронные книги, аудиокниги, кино, видео, мультимедиа. Чтобы возродить у детей интерес к книге и чтению, сельская библиотека посёлка Озёрный взяла на вооружение современные информационные технологии и передовые формы работы. С помощью современных технических средств и информационных технологий, таких близких для современных детей, библиотека приобрела привлекательный современный облик, и читатели с удовольствием спешат к нам. Сельская библиотека

п. Озёрный – информационно-культурным центром, где всегда можно получить достоверную информацию, с пользой провести своё свободное время, это территория общения, где всегда можно найти понимание и, если необходимо, помощь.

На пути к переменам нами было сделано немало. В 2016 году была разработана авторская целевая программа «Продвижение детской и подростковой литературы (классической и современной), писателей и поэтов-юбиляров с помощью современных информационных технологий и инновационных методов», рассчитанная на 2017-2019 годы, которая в настоящее время реализуется сельской библиотекой посёлка Озёрный.

В 2017 году наш представитель прошёл курсы повышения квалификации в Институте дополнительного профессионального образования специалистов социокультурной сферы и искусства МК РТ по теме «Создание мультимедийных продуктов: реклама, клипы, презентация».

В Год Льва Николаевича Толстого в Татарстане мы ведём активную работу по продвижению литературы о великом писателе, чьё творчество оказало значительное влияние на отечественную и мировую литературу и тесно связано с Казанским краем. С начала года в библиотеке работает книжная выставка произведений писателя, прошли три литературных квеста для разных категорий читателей.

Первоисточник для анимации – книга

Создание мультфильма

Сейчас, когда виртуальные выставки, «книжные жмурки», литературные квесты, буктрейлеры прочно вошли в работу библиотек, мы стремимся найти новые способы продвижения книги и чтения. И вот однажды нам попало стихотворение маленькой девочки Милены Налбалдян – «Про мультфильмы»:

*Я не знаю, кто и как
Изобрёл мультфильмы,
Но без них сейчас никак
Жить бы не смогли мы.*

*Без Смешариков смешных,
Ёжика с лисёнком,
Без мартышек озорных
И слона с тигрёнком.*

*Чебурашка, Шапокляк,
Волк и шустрый зайчик,
Винни-Пух и Пятачок,
Кеша-попугайчик,*

*Кот Матроскин, пёс Барбос,
Поросёнок Фунтик,
Карлсон и фрекен Бок,
Славный добрый Лунтик...*

*Если б кто-то мультики
Не придумал первым,
Мне б их выдумать пришлось
Самому, наверно!*

После прочтения стихотворения вопрос о выборе нового проекта решился сам собой. Дети всех времён любили, любят и будут любить мультфильмы. И поэтому для продвижения книги и чтения мы решили выбрать создание своих собственных мультфильмов по произведениям писателей и поэтов-юбиляров.

В нашей библиотеке работает клуб любителей чтения «Затейники». Название придумано не случайно, потому что на заседаниях клуба читатели постоянно затевают какой-то новый проект. Так получилось и с мультфильмом. Произведение выбрали вместе.

Прочитали все басни и рассказы Толстого для детей и остановились на басне «Белка и волк». Привлекли герои своей простотой и добродушием. Основная мысль басни – это размышления всей жизни Льва Николаевича о том, как

сделать мир лучше, добрее. Вопрос о добре и зле традиционно интересует и детей, и взрослых, и наши читатели решили, что хотят увидеть в мультфильме именно белку и волка, так просто и непринуждённо отвечающих на один из главных вопросов в жизни человека – о добре и зле. На этом же заседании слепили и главных героев: белку и волка, но решили, что белке нужна подружка, и вылепили ещё одну. Нарисовали рисунок, слепили траву и деревья для декорации и буквы для титров. На следующем занятии подключились и взрослые читатели. С помощью фотоаппарата отсняли все необходимые кадры, сделали аудиозапись речи героев. И на последнем занятии

Смотрим свой мультик

смонтировали мультфильм в видеоредакторе «SonyVegasPro 13». Свою мультипликационную студию мы назвали «Озёрбиблфильм» и сейчас готовимся к выпуску ещё одного мультфильма по сказке писательницы из Зеленодольска Алёны Жилкиной «Сказ о том, как Тимур Шурале читать учил». Создание мультфильма планируется уже на двух государственных языках – на русском и татарском.

Оказалось, что нет ничего невозможного, и тому, кто всё время развивается, не стоит на месте, а идёт вперёд, всё под силу, даже создать свой собственный мультфильм. Неслучайно девиз нашей библиотеки – «Читай в ногу со временем!».

*Балаларда китапка карата кызыксыну уяту һәм уку шөгыләне
жәлеп итү максаты белән Биектау үзәкләштерелгән китапханәләр
системасының Озёрный бистәсе китапханәсе яңа мәгълүмати
технологияләргә һәм алдынгы эш алымнарын файдалана. 2016 елда
«Юбиляр язучылар һәм шагыйрьләргә балалар һәм яшүсмерләр
өчен ижат иткән әсәрләрен (һәм классик, һәм хәзерге заманныкын)
мәгълүмати технологияләр һәм яңача ысуллар ярдәмендә укуга
ирешү» дигән максатчан авторлык программасы эшләнде. Ул 2017–
2019 елларга исәпләнгән.*

*Людмила ИГОШЕВА,
Татарстан Республикасы Мөслим районы
Мәллә Тамак авылы китапханәчесе*

Тукайга мәдхия

БӨЕК шагыйребез Габдулла Тукайның тууына быел 132 ел тулды. Гадәттәгечә, аның туган көнен ныклы эзерлек белән үткәрәбез. Балалар бакчасы нәниләре, мәктәп укучылары яраткан шигырьләрен ятган сөйләләр, рәсемнәр ясыйлар. Ә быелгы бәйрәм бигрәк тә ошады. Үзәк китапханә оештырган «Без – Тукай оныклары» исемле шигырь бәйгесе игълан ителү белән, Мәллә Тамак авылы «Куянкай» балалар бакчасы сабыйларын да, башлангыч класс укучыларын да әлеге конкурста катнаштыру теләге уялды. Нәм укучылар, укытучылар, тәрбиячеләр белән берлектә зур эшкә тотындык: Бөек шагыйрьнең шигырьләрен балаларга өйрәтеп, видеотасмага яздырып китапханәгә юлладык. Бу эшкә сабыйлар да бик җаваплы карады – алар шигырьләрен сәнгатьле, эмоциональ итеп сөйләргә тырыштылар.

«Туй үпкәсез булмый», – ди безнең халык. Без өлкәннәр дә, бәйге бәйге инде ул, дип карадык.

Барлык балаларыбыз да жиңүче булыр дип уйламадык та. Әмма, Үзәк китапханә хезмәткәрләре шигырь бәйрәменә 9 баланың 6-сын чакыргач, шаккаттык, алай гына да түгел, һәр катнашкан балага Диплом да, бүләк тә бирелгәч, алар өчен бик сөендек. Үзәк китапханә хезмәткәрләре конкурста катнашкан бер кешене дә игътибарсыз калдырмаганнар. Бәйгегә 80нән артык гариза һәм видеоозма килгән булуына карамастан, һәр катнашучыга диплом һәм истәлекле бүләк эзерләгәннәр.

Конкурста йомгак Үзәк китапханәдә татар халкының бөек улы Тукайга багышланган шигырь кичәсендә ясалды. «Без – Тукай оныклары» исеме астында узган әлеге күмәк чарага оештыручылар 40тан артык кешене катнаштырды. Иң өлкәннән 82 яшь, иң кечесенә 3 яшь тулып кына киткән иде. Эти-әниләр дә, әби-бабайлар да, сабыйлар үзләре дә кичәдән рухи азык алып, сөенеп утырдылар.

Кичәне Үзәк китапханәнең халыкка хезмәт күрсәтү бүлегенә

мөдире Эльвира Мәгалимова алып барды. Бәйрәмне тагын да бизәп, Тукай әкиятләреннән «кунакка» Су анасы, Кәжә белә Сарык килде, алар балалар белән кызыклы уеннар уйнадылар, хәтта кунаклар белән бергәләп биеп тә алдылар. Бәйрәм бик күңелле үттә. Китапханә хезмәткәрләре бик тырышып оештырган әлеге чара бер кешене дә битараф калдырмады. Кичә азагында «Туган тел» жырын бар кеше басып, бергәләп башкардылар. Алдагы елларда да тагын шундый кызыклы бәйгеләр үткәрелүен телибез... ■

В год 132-летия со дня рождения Габдуллы Тукая библиотека села Мелля-Тамак Муслимовского района РТ организовала конкурс чтецов произведений великого поэта для учащихся начальных классов и воспитанников детского сада.

Бөек татар шагыйре Тукайга багышланган кичә

Любовь ЗАКИРОВА,
заведующая Тюлячинской Центральной
детской библиотекой

Театр для детей

В ТЮЛЯЧИНСКОЙ детской библиотеке был организован специальный театр под названием «Бэби театр». В гости были приглашены родители с маленькими детьми. Кукольный театр в этой библиотеке работает уже с 2005 года. На сегодняшний день состав клуба кукольного театра «Ручеек» состоит из 10 человек – это ученики начальных классов Тюлячинской общеобразовательной школы. Постановка называлась «Три медведя», в ней приняли участие четверо детей – Азалия и Зарина Харисовы, Камила Мухаметшина, Марьям Галавиева. Участники кукольного театра вместе с сотрудниками библиотеки своими руками создают куклы, декорации, готовят музыку, пишут сценарии. Члены клуба активны и любознательны, здесь они шьют-вышивают, танцуют-поют, осваивают азы артистизма. В четверг, раз в неделю, все участники клуба собираются на заседание, где с удовольствием общаются. Два раза в год кукольный театр выступает в тюлячинских детских садах.

Организация кукольного театра в библиотеке – новшество. Не было известно, как воспримут его зрители, будет ли им это интересно? К счастью, всем эксперимент удался, удалось сотворить небольшой праздник для детей, оживив героев всем известной и всеми любимой сказки. Родители вместе с детьми с большим интересом посмотрели спектакль. Нужно отметить, что в нашем районе для детей ясельного возраста мало досуговых учреждений, поэтому такой театр просто необходим. Хочется пожелать этому замечательному клубу долгой жизни, творческих успехов и благодарных зрителей. ■

Телэче Үзэк балалар китапханэсендэ оештырылган «Чиммэкэй» курчак театры тарафыннан «Өч аю» экиятенэ нигезлэнгэн спектакль сэхнэгэ куелган. Тамашаны нэни балалар белэн бергэ аларның эти-энилэре дэ караган һәм барысы да бик ошаткан.

Участники кукольного театра

Театр в действии

Члены клуба «Ручеек»

ӘБРАР КӘРИМУЛЛИНГА
БАГЫШЛАНГАН ХАЛЫКАРА УКУЛАР

*Сөембикә КАШАПОВА,
журналист, Татарстан Республикасының
атказанган мәдәният хезмәткәре*

Татар китабын таныткан Әбрар ага

ТАТАРЛАРНЫҢ электән үк китапны, мәгърифәтле милләт икәнлегенә мәгълүм. Иң борынгы кулъязма һәм басма китапларга ия халык булса да, аларның тарихы өйрәнелмәгән була. Күренекле галим, Г.Тукай исемендәге Дәүләт бүлгә иясе Әбрар ага Кәримуллин, беренчеләрдән булып, татар кулъязма һәм басма китабы үсешен өйрәнү концепциясен булдырып, аны мәдәни системага кертә һәм аңа татар милләте рухи тарихының тулы бер тармагы буларак карый. Шулай итеп галим татар мәдәнияте тарихында зур масштаблы эшчәнлеккә юл ачып, шушы юнәлештә төп фикерләргә дә булдыра һәм китап тарихына караган күп хезмәтләр калдыра, укучылар тәрбияли. Әбрар ага – үзенең эзләнүләре, фәнни өйрәнүләре белән Татарстанда гына түгел, республика, ил чикләреннән узып чыккан гажәеп зур колалчы фән эшлеклеләренең берсе. Аның хезмәтләре Татарстанда һәм илнең барлык төбәкләрендә, шул ук вакытта Германия, Польша, Франция, Англия, Америка Кушма Штатлары, Канада, Төркия, Мисыр һәм Япония кебек илләрдә киң таралыш һәм лаеклы бәя алды.

Татар китабын өйрәнгән һәм аны дөньяга таныткан шәхес буларак, Әбрар Гыйбадулла улы Кәримуллинга багышлан-

Алтынчы «Әбрар Кәримуллин укулары» Милли китапханәнең зур уку залында узды

ган Халыкара укулар үткәру Татарстан Республикасы Милли китапханәсендә күркәм традициягә әверелде. 2003 елдан ике елга бер тапкыр үткәрелеп килгән «Әбрар Кәримуллин укулары» 2012 елда халыкара конференция дәрәжәсен ала. Милли китапчылык эшенә бәйле тарих һәм хәзерге проблемалар турында фикер алышунуны максат иткән гыйльми жыен быел алтынчы тапкыр үткәрелде. «Әбрар Кәримуллин укулары»ның пленар утырышында Татарстан Дәүләт Советының мәгариф, мәдәният, фән һәм милли мәсьәләләр комитеты житәкчесе, халык шагыйре Разил Вәлиев,

язучы-галимнәр Фоат Галимуллин, Равил Рахмани, Татарстанның Санкт-Петербург шәһәрәндәге һәм Ленинград өлкәсендәге даими вәкиле Ренат Вәлиуллин, тарих фәннәре докторы Айсылу Габделхакова, Мәскәү тарихчы галиме Илья Зайцев, Казакъстаннан Анаркүл Рәхимова, Кырымнан Лиля Мәмәтова, Төркиядән Ильяс Мифтахов, Литвадан килгән фән докторлары Галина Мишкинене һәм Елена Забарскайте тыңлаучыларга яңа белемнәр ирештерде, китап белгеченә замандашлары һәм шәкертләре аның турында истәлекләре белән бүлеште.

Пленар утырышта катнашучуларның игътибары – чыгыш ясаучуларда

Разил Вәлиев

Разил Вәлиев Әбрар аганың туган телебезне, әдәбиятыбызны, милли мәгарифебезне саклау өлкәсендә дә үзеннән исциткеч зур өлеш керткән галим булуын билгеләп үтте. Разил әфәндегә аның белән бик күп илләрдә, сәяхәтләрдә йөрергә туры килгән. Алар Татарстан Милли китапханәсендә бергә эшләгән: Разил Вәлиев китапханә директоры вазыйфасын алып барган елларда Ә.Кәримуллин фәнни консультант булган. Катлаулы мәсьәләләр пәйда булса, борынгы китаплар, татар халкының килеп чыгышына бәйлә яки тарихыбыз турында сораулар туса, иң әүвәл Әбрар агага мөрәжәгать иткәннәр. Ул һәрвакытта да үзенең төпле киңәшләрен бирә торган булган.

Р. Вәлиев Ә. Кәримуллинның, татар китабын таныту белән бергә,

үзенең дә дөньякүләм мәгълүм галимгә әверелүе уңаеннан, бергәләп 1990 елда Канаданың Торонто шәһәрәндә Халыкара конференциягә баруларын искә төшерде. Гыйльми жыенда катнашу өчен 100дән артык илдән фән эшлеклеләре килгән була. Әмма аларның һәркайсының – Америка, Англия, Германия, Төркия галимнәренең дә – Әбрар ага Кәримуллинны белүе ачыклана. «Гап-гади авылдан чыккан татар галиме югыйсә!» – дип гажәпләнене куя Разил әфәнде. Торонтода узган Халыкара конференциядә галим докладны рус телендә укый. Аның тәржемәсе начар буламы, әллә аңлап бетермиләрме, залда битарафлык сизелә. Әбрар ага моны авыр кичерә. «Киләсе елда Англиянең Кембридж шәһәрәндә үтәчәк конференциядә катна-

шам, бер ел эчендә инглиз телен өйрәнәчәкмен», – ди. Галим, дөрестән дә, Кембридж шәһәрәндә Халыкара конференциядә инглизчә чыгыш ясы. Әбрар ага һәрвакыт шулай максатчан эшли торган була.

Ә.Кәримуллин татарларның төрки халыклар арасында беренче булып хәрәф жыю ысулы белән китап бастыруга керешкән милләт булуын да дәлилли. Ул төрле илләрнең һәм Россиянең китапханәләрендә, архивларында утырып, татар китабын, беренчесеннән башлап (ә ул чит илдә (Лейпцигта) 1612 елда, Россиядә 1722 елда басылган), эзләп табып, аларның каталогларын, библиографиясен төзөгән. Аларны беренче тапкыр Әбрар ага санап чыгарган. Татарлар 1917 елгы революциягә кадәр 15 мең данәдән артык исемдә ки-

Фоат Галимуллин

Фәүзия Бәйрәмова

Айсылу Габделхакова,
Галина Мишкинене

тап бастырган. Аларның гомуми тиражы 5 миллионнан узып китэ. Бу Россияда рус китабыннан кала беренче урында тора. Илдэ башка бер генэ халыкның да шушы кадэр китап бастырганы булмаган.

«Әбрар ага татар китабын гына өйрөнөп калмады, башка төрки халыкларның да китап дөнъясына кереп чумды», – дип истәлекләрэн яңартты Р. Вәлиев. Аңа Казакъстаннан килеп тэ, казакъ китабының библиографиясен эшли алмассызмы икән, дип, үтенечләрэн белдерэлэр һәм Әбрар агага, берничэ ел булса да, Казакъстанның ул вакытта башкаласы булган Алма-Ата шәһәрэндэ яшәп эшлэргэ тәкъдим итэлэр. «Без сезгэ барлык шартларны тудырабыз», – дилэр. Галим анда бармый. «Мин ул эшне Казанда яшәп тэ башкара алам, чөнки казакъларның беренче китабы бездэ басылып чыккан», – ди. Әбрар аганың вафатыннан соң, Казакъстанның Милли китапханәсе Казаннан әлегә хезмәтне үзләрэнә алдырган, директоры Марат Мохтар улы Ауэзов зур рәхмәтэн белдергән.

Татарстан Милли китапханәсендэ революциягэ кадэр дөнъя күргән татар китапларының тулы исемлеген булдыру кирәклегә турындагы тәкъдим белән дә Әбрар ага чыга. Озакламый Милли китапханәдэ Жыелма каталогны төзү кебек үтэ дә четерекле эш баш-

ланып китэ. Галимнең вафатыннан соң да каталог төзү эше тукталып калмый, аны китапханәчелэр зур тырышлык белән дэвам итэ.

Әбрар ага юл ачып жибэргән китап өйрәнү турындагы фәнни тармакны, шушы юнәлештәге төп фикерләрне, татарларда гына түгел, үзбәкләрдэ, казакъларда, башкортларда һәм башка халыклар арасында дэвам итүче галимнэр үсеп чыкты. Алар Әбрар аганы үзләрэнә укытучысы санный. Галим Татарстанның Санкт-Петербург шәһәрэндәгә һәм Ленинград өлкәсендәгә даими вәкиле Ренат Вәлиуллин язган хезмәтнең дә фәнни житәкчесе булган. Конференцияне алып барган китапчы галим, тарих фәннэре докторы Айсылу Габделхакова да Әбрар аганың шәкертэ булып чыкты.

Әлбәттэ, конференциядэ башка илләрдәгә китап тарихы турында да зур сөйлэшү булды. Литвадан килгән фән докторы Галина Мишкинене үзенә ата-бабалары тарихын өйрәнэ. «Европада татарлар үзләрнәң төрки тамырларыннан аерылган», – дип борчыла ул. Аларда шуңа да китап аерым әһәмияткэ ия икән. Литвадагы милләттәшләрәбез өчен татар китабы – поляк телендэ гарәп имлясы белән язылган дини басма. Казакъстан кунагы Анаркүл Рәхимова өчен дә Казан бик якын. Үз туган телендәгә беренче басмаларның Казанда нәшер ителүе аны да дулкынландырган. Әнкара университетының теология факультеты докторанты Ильяс Мифтахов Эрзурум китапханәсендәгә Габдулла Нигъмәтуллин рисаләсе турында сөйләде. Галим шулай ук банкта гади хезмәткәр булган һәм гомере буге китап туплаган Сәйфетдин әфәнде турында да кызыклы мәгълүмат бирде. Ул туплаган 50 меңнән артык китап арасында татар китаплары да бар икән. Анда Габдулла Бубый әсэрэ дә булырга бик мөмкин бит!

Шулай ук конференциянең

секция утырышларында тарих фәннэре кандидатлары Алсу Арсланова, Динэ Мостафина, Айдар Хәйретдинов, Эльмира Әмирханова ясаган чыгышларда татар халкының Галимжан Баруди, Тенишевлар нәселе, Муса Бигиев кебек затлы, зыялы затлары, Арзамас, Кадам, Шацк, Алатырь, Темников шәһәрләрэндэ хезмәт иткән мишэр һәм татар морзалары турында яна мәгълүмат бирелде. Тарих фәннэре докторы Дилэрэ Усманова этисе Миркасыим аганың Әбрар Кәримуллин белән дуслыгы, аларның 1964 елда бергәләп уздырган археографик экспедицияләре турында бәян итте. Шулай ук КФУ укытучылары Евгений Хәмидовның Морад Рәмзи кулъязмасы, Илшат Гыймадиевның Муса Бигиев һәм Коръәннең Казан басмасы турындагы чыгышлары да мәгълүматка бай булулары белән истэ калды. Галимнэр, мөгәллимнэр һәм мөхәррирлэр Айсылу Габделхакова, Рәфыйк Сәлахиев, Гөлнара Фазлыйәхмәтова, Гөлшан Мирдиянова, Эльмира Сәлахова, Наил Гарипов, Ольга Улемнова, Рәис Әйнетдинов, Ләйсән Әкбэрова, Зөфэр Гыйлажев ясаган чыгышлар да тыңлаучыларда кызыксыну уятты. Әйттик, язучы-галимэ Фәүзия Бәйрәмова «Илебездәгә тарихимәдәни шартларда басма китап» дигән секциядэ чыгыш ясады. Ул анда Ә.Кәримуллинның 1977 елдан башлап 1997 елга кадэр вакытлы матбугатта туган тел темасына язган мөкаләләрэнә анализ ясады, аларның бүген дә көн үзәгендэ булуын, галимнең фикерләре искермәвен искертте. «Әбрар ага ул вакытта ук тел язмышын милләт язмышы итеп күрэ, ул туган телгә нибары аралашу чарасы гына итеп карамый, ә бәлки мең еллык язма әдәбиятны һәм мәдәниятне тудыручы, тарихта теркәп калдыручы һәм саклап торучы мөгжизаи көч итеп тэ карый. Әбрар Кәримуллин татар телендэ белем бирелэ торган

Фәнни-гамәли конференциянең катнашучылары пленар утырыштан соң

мәктәпләр һәм Милли университет өчен гомеренә ахырына кадәр көрәште, телләр турында законның үтәлмәвенә бик борчылды, галим кеше буларак, бу мәсьәләдә конкрет тәкъдимнәр белән дә чыкты», – дип ассызыклады үз чыгышында Ф.Бәйрәмова.

Бу хезмәтләр алга таба барысы бергә аерым жыентык итеп нәшер ителәчәк.

Бөек Ватан сугышында катнашкан, фронт гарасатларын үз жылкәсендә татыган, өч тапкыр яраланган, бик күп вакытын архивларда үткәргән, соңрак галим буларак төрле кыйтгаларны, илләрне гизгән галимнең сәламәтлеге бик какшаган була. Әбрар ага гомеренә аз калганлыгын аңлап, үзенә барлык китапларын (4000ләп китап) Татарстан Милли китапханәсенә васыять итә. Аны туган авылы Чәбия-Чүрчи зиратына жирлиләр. Хәзерге көндә Татарстан Милли китапханәсендә галим утырып эшләгән бүлмәдә мемориаль музей булдырылган. Анда галимнең эш өстәлен, кәнәфиен, кулланган китапларын, кулъязмаларын, язу машинкасын, үз кулы белән ясаган фоторәсемнәр альбомын күрергә мөмкин. Китап белгечләре биредә галимнең мирасын өйрәнә. Китапханә «Академик

Ә.Г. Кәримуллин китапханәсе» каталогының беренче кисәген дә бастырып чыгарган. Гомумән, Әбрар аганың эше бүген дә давам итә.

Әмма Казанда милли китап теориясе үсешенә зур өлеш керткән татар китабы тарихчысы, академик Әбрар Кәримуллин исемен мәңгеләштерү юнәлешендә әлегә зур гамәлләр кылынган юк. Шуңа да конференциядә чыгыш ясаучылар Әбрар ага Кәримуллинның

исемнә Казанның берәр урамына бирү, ул яшәгән йортка элмә такта кую, «Атаклы кешеләр» яки «Шәхесләребез» сериясендә аңа багышланган китап чыгару кирәклегенә турында кабат-кабат әйттеләр.

Конференциядә катнашучылар икенче көнне Арча районының Яңа Кырлай авылындагы Габдулла Тукай музей комплексын, Сәгъди йортын һәм Арчаның үзәндәге музейларны карады. ■

Имя Абрара Гибадулловича Каримуллина, известного татарского книговеда, историка книжного дела, неразрывно связано с деятельностью Национальной библиотеки Республики Татарстан. Здесь он проработал много лет, по его инициативе и при его активном участии была создана специальная группа Сводного каталога татарской старопечатной книги: 1722-1917 гг., продолжающая и сегодня работать по его плану и методике.

В память о выдающемся деятеле науки, историке татарской книги, академике А.Г.Каримуллине в 2003 году Национальная библиотека Республики Татарстан учредила научно-практическую конференцию «Мемориальные Каримуллинские чтения», посвященную памяти ученого, получившую в 2012 году статус международной.

25-26 июля 2018 года состоялись VI чтения, в которых приняли участие историки, книговеды, библиотекари из России, Литвы, Турции, Казахстана...

*Лилия ГЭРӘЕВА,**Татарстан Республикасы Милли китапханәсе татар әдәбияты һәм туган якны өйрәнү бүлегенең фондлар белән эшләү бүлекчәсе мөдире;**Галия ГАЛИЕВА,**Татарстан Республикасы Милли китапханәсе татар әдәбияты һәм туган якны өйрәнү бүлегенең фондлар белән эшләү бүлекчәсе баш китапханәчесе.*

«Яңалиф»тәге басмалар – милли китап мирасыбызның әһәмиятле ядкәрләре

Татарстан Республикасы Милли китапханәсе Россиядә һәркем файдалана ала торган жәмәгать китапханәләренең иң әүвәлгеләреннән берсе исәпләнә. Аның хәзинәсендә 3 млн 300 меңнән артык сандагы мәгълүмат чыганакалары: кулъязмалар, басма китаплар, газета һәм журналлар, ноталар, патентлар, грампластинкалар, электрон, аудио-, видео-, фото-, фоно- һәм башка төр документлар саклана.

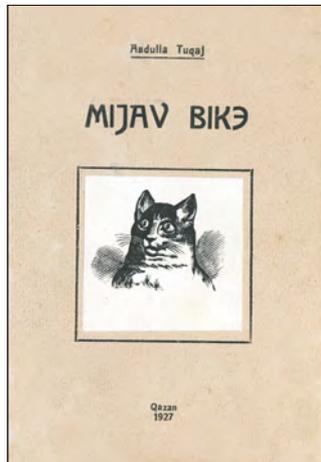
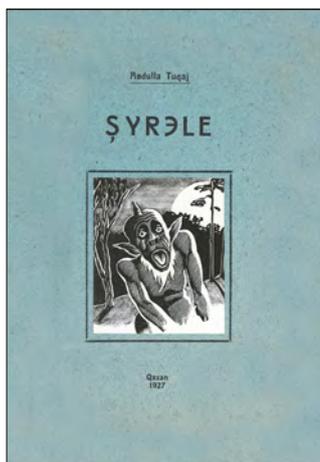
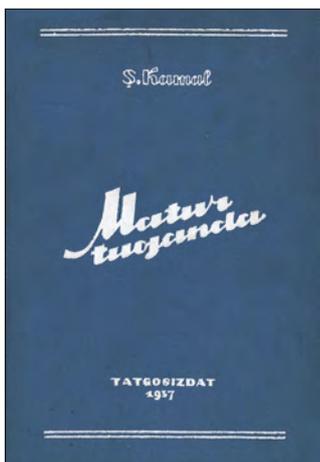
Милли китапханәдә ике дистәдән артык бүлек һәм бүлекчә

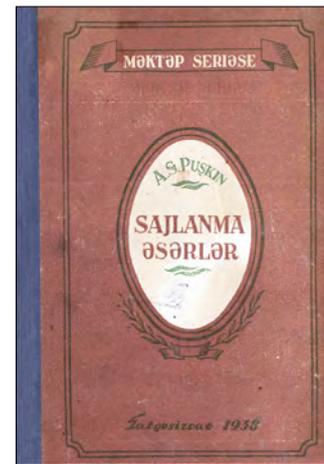
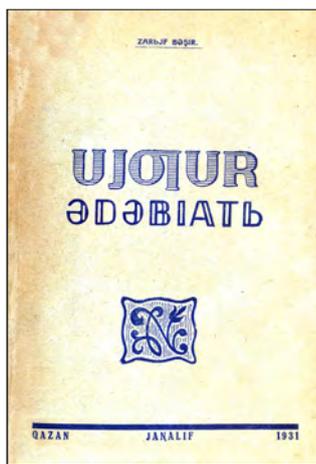
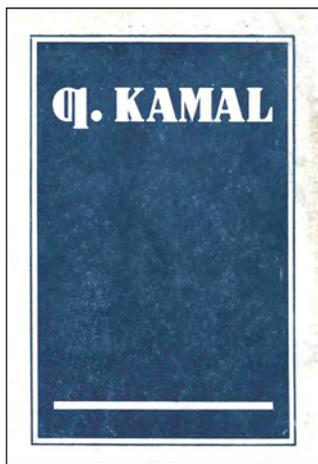
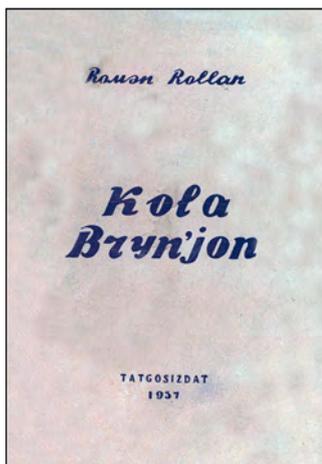
укучыларга тиешле дәрәжәдә хезмәт күрсәтә. Шуларның берсе – татар әдәбияты һәм туган якны өйрәнү бүлеге. Ул 1971 елда оештырылган, төп бурычы – татар китабын һәм Татарстан турындагы әдәбиятны туплау, саклау, өйрәнү, китап укучыларга житкерү. Бүлек фондында 151 515 данә документ исәпләнә, шуларның 83 801 нөсхәсе – татар телендә.

Татар әдәбияты һәм туган якны өйрәнү бүлегендә латин графикасында татарча, ягъни «Яңалиф»тә чыккан китаплар да саклана. Әлеге

уникаль фонд 3 201 исемдәге 6 362 китаптан тора.

1927 елның 3 июлендә Татарстан АССР Халык комиссарлары советы үзенә махсус карары белән латин алфавитын татар теленә рәсми алфавиты дип игълан итә. Шушы вакытка кадәр мең ел буе татар халкына тугры хезмәт иткән гарәп хәрефләре үз вазыйфаларын латин хәрефләренә «тапшыра». Барлык мәктәпләр, матбугат һәм нәшрият 1930 елның 1 гыйнварына тулысынча яңа алфавитка күчеп бетә. «Яңалиф» («татар латини»)на

бирелгән элге атаманы «яңа» һәм «әлиф» сүзләрен кушып ясылар) уника ел дәвамында, ягъни 1939 елга кадәр кулланылышта була.

Татар әдәбияты һәм туган якны өйрәнү бүлегендә матур әдәбиятка караган 39 172 данә татарча китап саклана, шуларның 1 905 нөсхәсе – латин графикасында. Мәшһүр татар язучылары Габдулла Тукай, Шәриф Камал, Мәжит Гафури, Нади Такташ, Сәгыйть Рәмиев, Муса Җәлил һ. б. әдипләренң латин графикасында басылып чыккан әсәрләре нәкъ менә шушы тупланмада урын алган. Г.Тукайның «Шүрәле» һәм «Мияубикә» китаплары, иң беренчеләрдән булып, 1927 елда латин графикасында басылып чыккан. Г.Камалның, Ш.Камалның үзләре исән вакытта латин графикасында дөнья

күргән китаплары – шулай ук бик әһәмиятле һәм кызыклы басмалар.

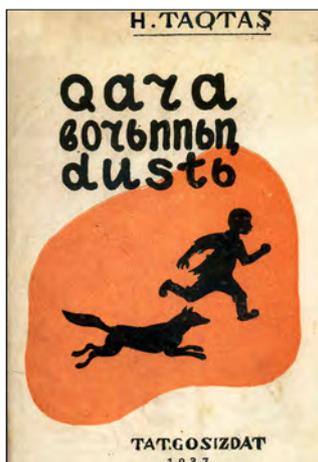
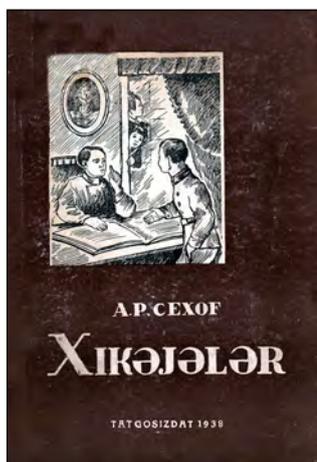
Русчадан һәм башка телләрдән тәржемә ителгән китаплар саны да шактый – 1 053 нөсхә. Рус классик язучыларынан А.С.Пушкин, М.Ю.Лермонтов, Л.Н.Толстой, А.П.Чехов, чит ил язучыларынан Мольер, В.Гюго, Д.Лондон, Ж.Верн, Д.Дефо, Я.Гашек һ.б. әсәрләре «Яңалиф»тә дөнья күргән. Аларны М.Җәлил, Н.Баян, Г.Уральский, Ә.Исхак, Ф.Хәкимов, Г.Хәбиб, А.Сәйфи, М.Крыймов, З.Солтанов һ.б. әдипләр һәм тәржемәчеләр татарчага тәржемә иткән.

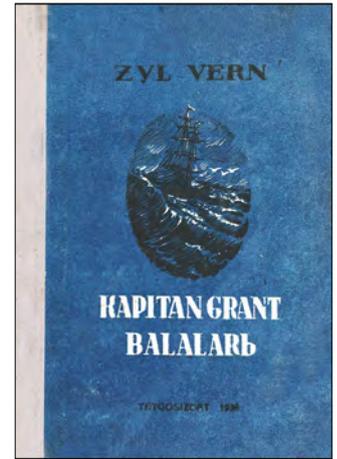
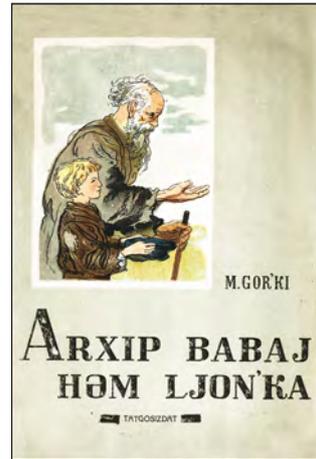
Китапханә фондында барытик латин графикасында гына басылып, татар кириллицасына күчерелмәгән китаплар да бар. Мәсәлән, Зариф Бәширнең «Уй-

гур әдәбияты» (1931), француз язучысы Ромен Ролланның «Кола Брюньон» (1937) китаплары шундыйлардан.

«Яңалиф»тә басылган татар әдәбияты һәм тәржемәләрдән тыш, элге тупланмада төрле ижтимагый вакыйгаларга һәм фән тармакларына караган китаплар да саклана. Коммунистлар партиясе һәм комсомол съездлары, конференцияләр һәм сессияләр материаллары, авыл хужалыгы, медицина, сәнгать, тел белеме, әдәбият белеме, тарих, халык мәгарифе, хәрби эш, дин өлкәсенә кагылышлы китаплар да бу елларда, әлбәттә, латин графикасында дөнья күргән.

Латин графикасындагы татарча китаплар, «Татарстан дәүләт нәшрияты» («Татгосиздат»), Ка-

зан шәһәрәнен махсус «Яңалиф» нәшриятыларыннан тыш, Мәскәү шәһәрәнен «СССР халыкларының үзәк нәшриятында» («Центриздат»), Уфадагы «Башгиз» нәшриятында, Свердловск дәүләт нәшриятында, Самара шәһәрәнен «Урта Волга край нәшрияты»нда да дөнья күргән.

Бу уникаль фондны Милли китапханәнен электрон базасына кертүне 2014 елда башлап жибердек. Эш дәверендә төрле кыенлыklar белән очрашырга туры килде. Компьютердагы махсус программабызда («Руслан» автоматлаштырылган китапханә-мәгълүмат системасы) «Яңалиф»нең бөтен хәрәфләре дә булмау сәбәпле, бу шрифтны эш компьютерларына үзбезнең китапханә белгечләре урнаштырды. Шулай ук латин графикасындагы китапларның төп мәгълүматларын дөрес итеп уку, аңлау һәм язу кыенлыklары да булды. Укучыларга электрон базадан китапның библиографик тасвирламасын эзләп табу уңайлы булсын өчен, программага аның мөмкин кадәр тулы мәгълүматын һәм төрле рәвештә кертү бурыч итеп куелды. Ягъни, китапларның исемнәре белән авторларыннан тыш, мөхәррирләре дә, тәржемәчеләре дә, төзүчеләре дә, рәссамнары да теркәлдә һәм алар ике графикада – «Яңалиф»тә дә,

кириллицада да бирелде. Ә китапка караган аныклагыч сүзләр рус һәм татар телләрендә беркетелде – бу шулай ук эзләү процессын жиңелләштерә, камилләштерә һәм, иң мөһиме, тагын да киңрәк даирә файдаланучыларга ачык итә.

Татарстан Республикасы Милли китапханәсенен татар әдәбияты һәм туган якны өйрәнү бүлегендә сакланучы, 1927–1939 елларда латин графикасында басылып чыккан татар китапларының библиографик тасвирламаларын электрон базага кертү эшен 2017 елда

төгәлләдек. Әлеге китапларның яртысына якыны, башыннан ахырынача сканерланып, хәзерге көндә аларның тулы текстларын «Татарстан Республикасының Милли электрон китапханәсе» порталына кую эше бара.

«Яңалиф»тәге татар китапларының библиографик тасвирламаларын Милли китапханәнен электрон каталогыннан да, Милли электрон китапханә порталыннан да, шулай ук кәгазьгә бастырып тартмаларга тезелгән традицион каталоглардан да табарга мөмкин. ■

3 июля 1927 года решением Совета народных комиссаров ТАССР латинский алфавит был объявлен официальным алфавитом татарского языка. До 1939 года латинский алфавит использовался в системе образования и издательском деле.

В отделе татарской и краеведческой литературы на сегодняшний день хранится 1905 экземпляров изданий художественной литературы на латинской графике, среди которых сочинения Г.Тукая, Ш. Камала, М. Гафури, Х. Такташа, С.Рамиева, М. Джалиля и др. Помимо Татарского государственного издательства и издательства «Яналиф», данные книги были изданы в Москве, Самаре, Уфе, Свердловске.

С 2014 по 2017 год в Национальной библиотеке РТ была проведена работа по вводу библиографических описаний книг на латинской графике в электронную базу данных. Сегодня эти издания доступны пользователям на портале НЭБ РТ.

ЛЕВ
ТОЛСТОЙНЫҢ
ТУУЫНА
190 ЕЛ

Зөфәр ГЫЙЛАЖЕВ,
филология фәннәре кандидаты,
Татар энциклопедиясе һәм төбәкне өйрәнү институтының
Татар диаспорасын өйрәнү үзәге өлкән фәнни хезмәткәре;
Ләйсән АКБИРОВА,
Татарстан Республикасы Кукмара районының
М.П. Прокопьев исемендәге Нырья урта мәктәбе
югары категорияле туган тел һәм әдәбият укытучысы.

Мөһер һәм култамгаларда сакланган тарих

Татарстан Республикасы Милли китапханәсе кулъязмалар һәм сирәк китап-лар бүлегенә татар һәм шәрәк әдәбияты секторында XX гасыр башы татар басма китабының Казандагы иң күләмле тупланмаларының берсе урын алган. Без рус язучысы Л. Н. Толстойның татар телендә нәшер ителгән, әлеге секторда сакланучы китапларына игътибарны юнәлтәрбез, алар – 37 данә. Күп кенә басмаларда китапларның һәм аларның хужаларының язмышы турында сөйләүче мөһерләр, ә кайберләрендә истәлекле язучулар бар. Шуларның иң кызыклысы дип Л. Н. Толстойның 80 яшьлек юбилеена багышлап нәшер ителгән басманы саны алабыз, бу – француз язучысы Бернард де Сен-Пьерның «Le café du Surate» гыйбрәтле хикәясе тәэсирендә язылган «Сурат кафвәханәсе» эсәре. (инв. № 1626). Китап титул битенә сул яктагы өске өлешендә мондый язу бар: «Шәрәк клубы көтепханәсенә наширендән һәдия 28 нче февраль 1909 сәнә». Әлеге хикәянең тәржемәчесе һәм нашире – Хөсәен Әбүзәров. Х. Әбүзәров татарларның XX гасыр башындагы ижтимагый һәм наширлек эшчәнлегендә

актив катнашкан. [1, Б. 23]. Ул дистәдән артык китап бастырып чыгарган. Шулар арасында татар әдәбияты классигы Г. Исхакыйның «Солдат» романы, «Кыямәт», «Мөгаллим» пьесалары, С. Рәмиев шигырьләре, 1890 нчы елларда популяр булган рус язучысы һәм драматургы И. Н. Потапенконың «Букет» комедиясе һәм башкалар бар.

Берничә көннән соң Хөсәен Әбүзәров бүлгә «Шәрәк клубы» китапханәсендә теркәлгән, бу турыда «Казан каласындагы Шәрәк клубы, 1909 нчы елның 1 нче марты» язучы штемпель хәбәр итә. Бу 1907 елның 1 декабрендә ачылган шул исемдәге татар зыялылары мәдәни үзәге булса кирәк [2, С. 636], аларның низамнамәсендә болай күрсәтелгән: «Жәмгыятьнең әүвәлән «Казан шәһәрәндә торучы Мөселманнар мәжлесе» диюле язучы бер мөһер (печать) вә

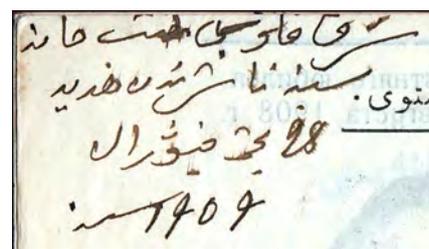
икенче «Казан шәһәрәндә торучы Мөселманнар жәмгыятең көтепханәсе» дию язучы бер штемпель истигъмәль итәргә хакы бардыр».

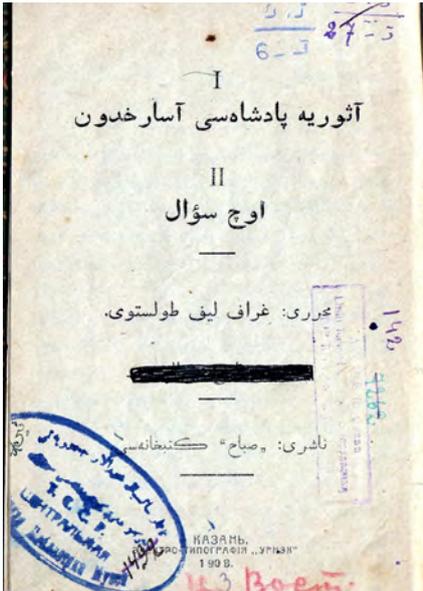
«Сурат кафвәханәсе» китабының титул бите (инв. №1626)

«Шәрәк клубы» мөһере

Х.Әбүзәров автографы

«Ассирия падишаһысы Асархадун» китабының титул битендә (инв. №142) «Т.С.С.Ж. Үзәк Көнчыгыш китапханә музее» мөһере

Югарыда әйтеп үтелгән китап тамгаларыннан тыш, 16 нчы биттә «А.Т.С.С.Р Казан Ленин исем. өлкә масса китапханәсе төп китап саклау бүлеге» дигән штемпель тора. Китапханә мөһере Л.Н. Толстойның 9 басмасына куелган, шулар арасында «Ассирия падишаһысы Асархадун» (инв. № 142), «Ильяс, яки Бәхет малда түгелме?» (инв. №144), «Ни өчен?» (инв. №153), «Ни өчен кешеләр исерткеч истигъмал кылалар?» (инв. № 891), «Утны әүвәлендә сүндерү тиеш» (инв. № 143), «Толстой хикәяләре» (инв. № 147), «Хажы Морат» (инв. №№ 148, ИТ1507460), «Шайтан илә игенче» (инв. № 149) дә бар. Бу китапханә штемпеле ике вариациядә очрый. Беренчесе – китапханә исеме бары татар телендә бирелгән, икенчесе – татар һәм рус телләрендә.

Моннан тыш, «Ассирия падишаһысы Асархадун» (инв. № 142) һәм «Ни өчен кешеләр исерткеч истигъмал кылалар?» (инв. № 891) басмаларының титул битендә, китапханәнең югарыда әйтелгән штемпеленән башка, «Т.С.С.Ж. Үзәк Көнчыгыш китапханә музее

– Центральная Восточная библиотека музей» язулы мөһер эзе бар.

Бу мөһерләр Толстойның Казан университеты Н. И. Лобачевский исемендәге Фәнни китапханәсендә сакланучы, шул ук елларда нәшер ителгән китапларында да очрый. Мәсәлән: «Адәмнәр ни өчен төрле исерткечләр истигъмал кылалар?» (инв. № Т33961), «Корней Васильев» (инв. № Т4501), «Ни чәчсән, шуны урырсың!» (инв. № Т965), «Сурат каввәханәсе» (инв. № Т964), «Утны әүвәлендә сүндерү тиеш» (инв. № Т966), «Шайтан илә игенче» (инв. №№ Т29870, Т971), «Шайтанлык жиңел булса да – Алла эмере мөхкидер» (инв. № Т972).

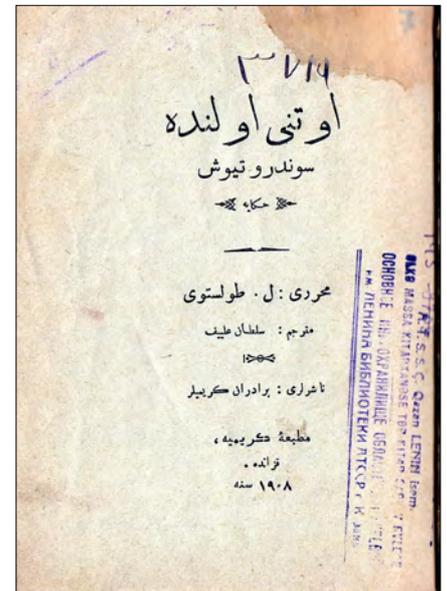
Югарыда әйтеп үтелгәннәрдән чыгып, каралган сектордагы китапларның үзләре бербөтен коллекция-тупланма тәшкил итүе турында нәтижә ясарга мөмкин. Шулай ук ТР Милли китапханәсе кулъязмалар һәм сирәк китаплар бүлегенә татар һәм көнчыгыш әдәбияты секторында сакланучы, дөүләт китапханәләре мөһере куелган барлык басмаларда диярлек аларның берничә данәдә булуын күрсәтүче штемпель куелган, мөгаен, алар ТР Милли китапханәсе фондлары формалашканда бирелгәндер.

Рус әдибе Л. Н. Толстой басмаларында башка берничә дөүләт учреждениеләренә мөһерләре дә очрый. Кызганыч, берсе ачык түгел: «РСФСР Татар.С.С.Респ...имени ...А.И.Герцена №28 – А.И.Герцен исеменә ачылган 28 нче ...». Ул «Толстой хикәяләре» (инв. № 147) жыентыгы титул битенә сул ягында өстә урнашкан. Икенче мөһер – «Магазин №6 Татгосиз-

дата», ул «Адәмнәр ни өчен төрле исерткечләр истигъмал кылалар?» (инв. № ИТ1561403) китабында табылды. Гадәттә, мондый мөһер эзләрендә кулдан басманың бәясе язылган була, ә бу китапта андый язучулар юк.

Без игътибар иткән сектор китапларында шәхси оешма мөһерләре дә очрый. Шуларның иң кызыклысы – Шәмсетдин Хөсәенов варисларының китап кибете мөһере [4, С. 249]. Әлеге мөһер эзетитүл битенә сул ягында өске өлештә тора. Мөһер астына кара төстәге язу карасы белән «Габделислам Катеев» дип язылган, ихтимал, әлеге китап кибетнең хужасы Бибиһәдичә Кәтиеваның туганыныкы булгандыр. Бу исә рус язучысы Л. Н. Толстой китабының әлеге басмасының кыйммәтен тагын да арттыра.

«Бәхет нәрсәдә, яхуд Бәхетле белән бәхетсез» (инв. № ИТ 1633498)

«Утны әүвәлендә сүндерү тиеш» китабының титул бите (инв. №143)

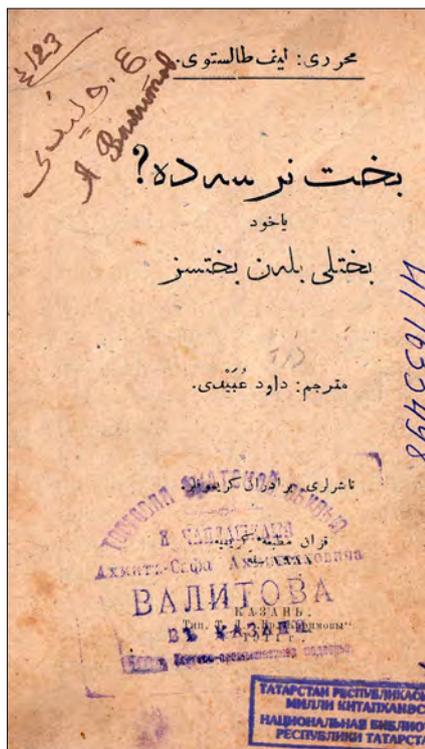

«А.Т.С.С.Р. Казан Ленин исем. өлкә масса китапханәсе төп китап саклау бүлеге» мөһере

басмасының титул битендә ачык булмаган, авыр укылышлы мөһер бар: «Торговля азиатской обувью и чапашками Ахмит-Сафа Ахматжановича Валитова в Казани. торгово-промышленное подворье». Битнең өске өлешендә сул якта кара төстәге язу карасы белән татарча гарәп хәрефләрндә язылган «Г. Вәлиди» һәм берәз астарак «А. Валитов» дигән язучулар бар, мөгаен, алар мөһер хужасының улы автографы.

Ияләре турында хәбәр итүче тагын бер төркөм шәхси мөһерләр бар. Мәсәлән, «Жүләр Зәйдүк» (инв. № 67043) китабы титул битендә өске өлешендә китапның исеме астында «Зяиняба Тазетдинова» дип язылган хужа мөһере табылды, басма исеме астында кара төстәге язу карасы белән элеге китапның 1913 елда укылуы турында язу урнаштырылган, әмма язучының авторы турында мәгълүмат бирелмәгән.

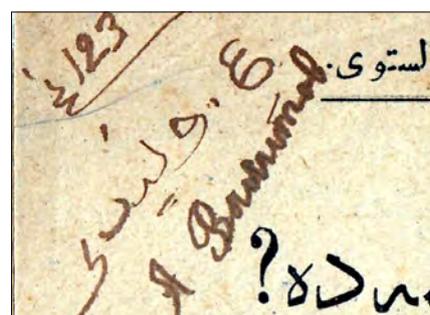
Бу мәкаләдә без Л. Н. Толстойның татар һәм шәрәк әдәбияты секторы фондларында сакланучы татарча басма китаплары битләрендәге, тарихи күзлектән караганда, аеруча кы-

«Бәхет нәрсәдә, яхуд Бәхетле белән бәхетсез» китабының титул бите (инв. №ИТ 1633498)

«Торговля азиатской обувью и чапашками Ахмит-Сафа Ахматжановича Валитова в Казани Торгово-промышленное подворье» мөһере

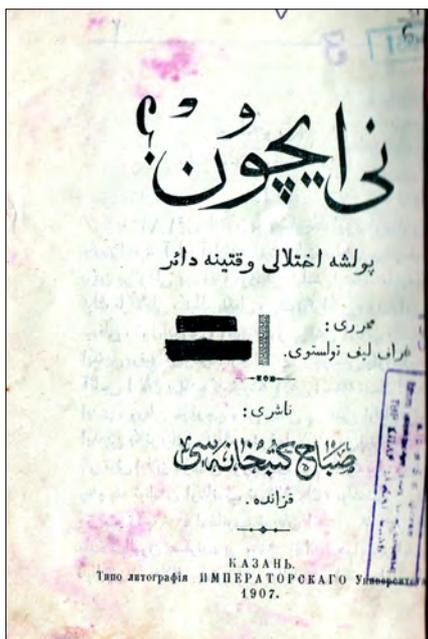

«Г.Вәлиди» автографы

зыклы булган мөһер, язу, тамгаларга игътибарыбызны юнәлттек. Басмаларда китапларның ТР Милли китапханәсенә каравын дәлилләүче, шуның белән беррәттән, үткәрелгән китап тикшерүләре турында сөйләүче мөһерләр дә булуын истә тотарга кирәк. Шулай итеп, Л. Н. Толстой басмалары мисалынан чыгып, без караган фондның төрле чыганаclar ярдәмендә тудырылуы хакында нәтижә ясарга мөмкин. Шунисы ачык – ТР Милли китапханәсенә китап жыелмасы Казан шәһәренең дүрләт китапханәләре һәм шәхси китапханәләр басмалары нигезендә баetylган. ■

КУЛЛАНЫЛГАН ӘДӘБИЯТ ИСЕМЛЕГЕ

1. Рәми И. Г., Даутов Р. Н. Әдәби сүзлек (элекке чор татар әдәбияты һәм мәдәнияте буенча кыскача белешмәлек). – Казан: Татар. кит. нәшр., 2001. – 399 б.
2. Восточный клуб // Татарская энциклопедия. Т. 1. – Казань: Институт Татарской энциклопедии, 2002. – 672 с.
3. Устав Общества мусульман города Казани (Восточный клуб). – Казань: Тип. «Шәрәк», 1907. – 15+15 с.
4. Габдельганеева Г. Г. Хусанова Ш. наследников издательская и книготорговая фирма // Татарская энциклопедия. Т. 6. – Казань: Институт Татарской энциклопедии, 2014. – 720 с.

«Ни өчен?» китабының титул битендә (инв. №153) «А.Т.С.С.Р. Казан Ленин исем. өлкә масса китапханәсе төп китап саклау бүлеге» мөһере

Статья посвящена обзору собрания печатных книг Л.Н. Толстого, хранящихся в секторе татарской и восточной литературы отдела редких книг и рукописей Национальной библиотеки Республики Татарстан. Выявлены и систематизированы наиболее примечательные издания, на которых есть печати и надписи, имеющие историческую ценность.

Л.Н. ТОЛСТОМУ – 190

Рушания ЮНУСОВА,

заведующая сектором русской и мировой литературы отдела рукописей и редких книг Национальной библиотеки РТ

Бесконечный мир Толстого

Произведения Л. Н. Толстого в фондах Национальной библиотеки Республики Татарстан

9 сентября 2018 года исполнилось 190 лет со дня рождения Льва Николаевича Толстого (1828–1910).

Его детские и юношеские годы были связаны с нашей родной Казанью, именно здесь он впервые задумался о смысле жизни, выборе своего пути

«Утро помещика» (1856), трилогии «Детство. Отрочество. Юность» (1852–1857). Толстой посещал Казань еще трижды: в 1851 году (проездом на Кавказ), 1862 и 1876 годах.

Произведения Льва Николаевича Толстого, их насчитывается более 350 названий, являются всемирным культурным достоянием. Особую ценность представляют прижизненные издания великого писателя, сохранившиеся до нашего времени.

В книговедении «прижизненное издание» определяется как «произведение печати, вышедшее при жизни автора (часто при его участии)». Мы видим эти произведения глазами самого автора и его современников. В прижизненных изданиях может отражаться воля автора относительно текста, оформления книги. При жизни Л. Н. Толстого вышло множество его сочинений, это и первые, и повторные издания, напечатанные в России и за границей, с цензурными сокращениями и пропусками, а также с некоторыми изменениями, внесенными самим писателем. К сожалению, в фонде библиотеки не представлены первые опубликованные произведения Л. Н. Толстого, такие как «История моего детства» (Современник, 1852, № 9), «Дет-

ство и отрочество» (СПб., 1856), «Военные рассказы» (СПб., 1856).

В отделе рукописей и редких книг Национальной библиотеки Республики Татарстан бережно хранятся произведения, вышедшие при жизни Льва Николаевича, – 44 тома. Сведения о некоторых из них мы можем найти в «Систематическом каталоге русских книг Казанской городской библиотеки» (1878) и «Первом дополнении ...» к нему (1890). Другие же поступили в фонд из различных книжных собраний, о чем свидетельствуют печати, книжные ярлыки, штемпе-

В 1841 году, после смерти отца, тринадцатилетний Л. Н. Толстой переехал в Казань и поселился в доме родственницы и их опекуны П. И. Юшковой. Лев Николаевич прожил в Казани шесть лет. Два с половиной года он готовился к поступлению в университет. В 1844 году Толстой, выдержав экзамены, поступил на отделение восточных языков философского факультета Казанского Императорского университета. Затем перевелся на юридический факультет, где проучился неполных два года. Занятия не вызвали у него живого интереса, и веселая светская жизнь увлекла молодого человека. Весной 1847 года Лев Николаевич оставил учебу в университете и уехал в Ясную Поляну.

Впоследствии казанские впечатления нашли отражение в его рассказах «После бала» (1903),

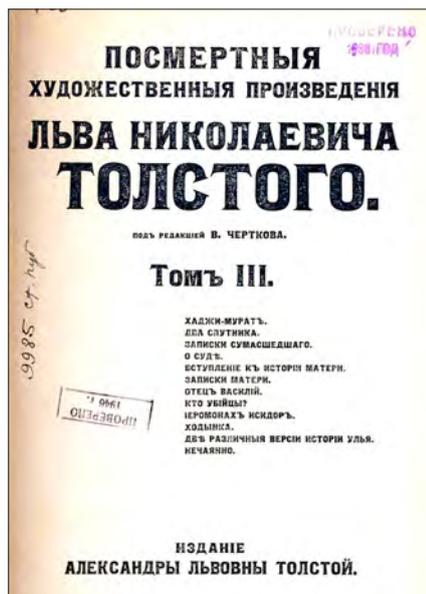

ли библиотек упраздненных после революции 1917 года учреждений Казани и Казанской губернии.

Прежде всего хотелось бы отметить «Сочинения графа Л.Н. Толстого»: их несколько изданий разных лет. Представляет интерес часть вторая книги «Сочинения графа Л. Н. Толстого в двух частях» (издание Ф. Стеловского), вышедшая в августе–сентябре 1864 года. Издание является библиографической редкостью. Немало и других собраний «Сочинений графа Л. Н. Толстого» 2, 3, 5, 6, 9, 10, 11-го изданий, напечатанных в типографиях Москвы в 1873–1903 годы. К сожалению, данные издания сохранились не полными комплектами.

Одному из крупнейших своих творений – роману «Война и мир» Л. Н. Толстой посвятил семь лет упорного и напряженного труда: с 1863 по 1870 годы. Первое издание «Войны и мира» появилось в 1868–1869 годах и состояло из шести томов. Почти одновременно с первым вышло второе издание романа, которое имеется в нашей библиотеке. Это пятый и шестой тома, которые также являются библиографической редкостью. При жизни Л.Толстого роман многократно переиздавался с теми или иными изменениями. Но первая встреча читателей с одним из известнейших произведений русской литературы произошла благодаря изданиям 1868–1869 годов.

В конце 1884 года Л. Н. Толстой стал одним из организаторов московского издательства «Посредник». Издательство выпускало доступную по цене художественную и нравоучительную литературу, среди которых были и назидательные статьи и рассказы Льва Толстого. Появился целый ряд его рассказов для народа: «Чем люди живы» (1885), «Два старика» (1886), «Кавказский пленник» (1886), «Свечка» (1886), «Первый винокур» (1886), «Сказка об Иване дураке» (1886),

«Три сказки» (1886), «Упустишь огонь, не потушишь» (1886). Данные издания представлены в отделе рукописей и редких книг Национальной библиотеки РТ.

Власти настороженно относились к подобным изданиям для народа. Рассказы Л. Н. Толстого и его товарищей по «Посреднику» проходили духовную цензуру. Сотрудники «Посредника» предпринимали различные меры предосторожности, цензура с трудом, но все же пропускала издания. Цензурный поход на «Посредник» начался в феврале 1886 года. В первую очередь преследовались произведения Льва Николаевича. Так, в октябре 1887 года Главным управлением по делам печати был наложен запрет на отдельные издания четырнадцати народных рассказов писателя: «Бог правду видит, да не скоро скажет» (1872), «Чем люди живы» (1881), «Где любовь, там и Бог» (1885), «Три старца» (1886), «Много ли человеку земли нужно» (1886) и др.

В руки цензуры попадает «Сказка об Иване-дураке и его двух братьях: Семене-воине и Тарасе-Брюхане, и немой сестре Маланье, и о старом дьяволе, и о трех чертенятах». Написана она была в сентябре 1885 года и опубликована впервые в апреле 1886 года в 12-й части

«Сочинений гр. Л.Н. Толстого». В феврале 1887 года «Сказка об Иване-дураке...» вышла отдельным изданием в «Посреднике» сильно искаженной цензурой, а ее второе издание было арестовано Московским цензурным комитетом. Сохранился отзыв о книжке члена Комитета духовной цензуры при Святейшем Синоде архимандрита Тихона: «Сказка об Иване-дураке проводит, можно сказать, принципиальные мысли о возможности быть царству без войн, без денег, (без науки), без купли и продажи, даже без царя, который, по крайней мере, ничем не должен отличаться от мужика – мысли о единственно полезном труде – мозольном. Здесь, в этой сказке, прямо осмеиваются современные условия жизни: политические (необходимость содержать войска), экономические (значение денег) и социальные (значение умственного труда)».

Несмотря на масштабность таких произведений, как «Война и мир», «Анна Каренина», сам Лев Николаевич Толстой говорил, что он приписывает «значение совсем другим своим книгам».

Великий романист был также великим публицистом. Л.Толстой живо откликался на происходящие противоречивые события своей эпохи, старался писать объективно, обличал общественные порядки, рьяно выступал против войны, продвигал христианские ценности. Все это объясняет его непростые отношения с цензурой. Л.Толстой был беспощадно гоним при жизни: готовые типографские наборы его сочинений запрещались, арестовывались, сжигались готовые тиражи его книг, а распространение уцелевших экземпляров грозило тюремным заключением. В Государственном историческом архиве в Петербурге сохранилось 1180 архивных дел, повествующих историю запрета печатания и распространения толстовских изданий. Однако вопреки цензур-

ным запретам книги и брошюры Л. Толстого выходили.

Консервативный журналист и издатель того времени А. С. Суворин писал: «Два царя у нас: Николай II и Лев Толстой. Кто из них сильнее? Николай II ничего не может сделать с Толстым, не может поколебать его трон и его династии. Его проклинают. Синод имеет против него свое определение. Толстой отвечает, ответ расходится в рукописях и в заграничных газетах. Попробуй кто тронуть Толстого. Весь мир закричит, и наша администрация поджимает хвост».

Своеобразна пьеса Толстого «Власть тьмы, или «Коготок увяз, всей птичке пропасть», написанная в 1886 году и впервые опубликованная издательством «Посредник» в 1887 году (имеется в библиотеке). В основу пьесы легли реальные события: уголовное дело крестьянина Тульской губернии Ефрема Колоскова, которого писатель посетил в тюрьме. Цензорский комитет запретил постановку пьесы. Тогда друзьями Толстого В. Г. Чертковым и А. А. Стаховичем были организованы домашние чтения сочинения с тем, чтобы популяризировать драму и добиться отмены ее цензурного запрета. Но этого не произошло. До 1895 пьеса была запрещена к постановке в России.

В 1888–1890 годах она была показана в Париже, Берлине, Италии, Швейцарии, Голландии.

Л. Н. Толстой углубился в изучение религиозных вопросов, обратившись к Евангелию и его толкованиям. Он увидел противоречия в толкованиях христианского учения и начал изучать греческий подлинник Евангелия. В 1880 году Л. Толстой пишет сочинение «Соединение и перевод 4-х Евангелий» (издано в Женеве в 1893 г.), получившее большую известность в сокращенном виде как «Краткое изложение Евангелия» (1881). Церковная цензура увидела в толстовском труде дерзкое посягательство на устои православной церкви и монархической государственности. В Национальной библиотеке имеются петербургские издания 1906 года данных сочинений.

Под влиянием переизданной в России в 1905 году брошюры Д. А. Хомякова «Самодержавие, опыт систематического построения этого понятия» (1899) Л. Толстой излагает свои мысли о природе власти в статье «О значении русской революции», напечатанной в «Посреднике» в ноябре 1906 года, экземпляры которого были конфискованы. Параллельно статья должна была появиться и в издании «Свободного слова» в Англии. К сожалению, этого не произошло. В 1911 году статья была опубликована в девятнадцатой части 12-го издания сочинений Л. Толстого, которую также конфисковали. Писатель пишет о бедственности бытия русского народа и его эксплуатации. Конфискованная толстовская статья в издании «Посредника» (1906) каким-то чудесным образом оказалась в отделе рукописей и редких книг НБ РТ.

Из имеющихся в Национальной библиотеке произведений Л. Толстого представляет интерес изданная в 1906 году в Берлине статья «Конец века: о предстоящем перевороте». Автор и заглавие на

обложке на русском, немецком и французском языках. Писатель закончил статью в сентябре 1905 года и был очень доволен написанным. Он придавал статье большое значение, верил, что люди, прочитав ее, «задумаются над тем, что они делают и что надо делать», поэтому стремился быстрее ее опубликовать. Статья начинается с объяснения ее заглавия: «Век и конец века на евангельском языке не означает конца и начала столетия, но означает конец одного мировоззрения, одной веры, одного способа общения людей и начало другого мировоззрения, другой веры, другого способа общения». Великий писатель чувствовал приближение новой эпохи в истории человечества. События в стране развивались стремительно: это и поражение в русско-японской войне, и начавшаяся революция 1905 года. Судьба России волновала Л. Толстого. Статья была напечатана одновременно в Англии («Свободное слово», 1905), в иностранных газетах, в России – в петербургском издательстве «Обновление» в 1906 году, затем на многих языках в Европе и Америке.

Всего в России до 1917 года было издано 10 млн экземпляров книг Л. Н. Толстого на десяти языках.

Заслуживают внимания книги, бережно хранящиеся в отделе рукописей и редких книг НБ РТ, выпущенные на татарском языке (на арабской графике) в Казани, Оренбурге и Троицке: «За что?: Рассказ из времен польских восстаний» (1907), «Ассирийский царь Асархадон» (1908), «Бог правду видит, да не скоро скажет» (1908), «Ильяс» (1908), «Кавказский пленник» (1908), «Как чертенок краюшку выкупал» (1908), «Праведный судья» (1908), «Свечка» (1908), «Сказка об Иване-дураке и его двух братьях» (1908), «Упустишь огонь, не потушишь» (1908), «Для чего люди одурманиваются?» (1909), «Дорого стоит» (1909), «Много ли

человеку земли нужно?», сборник «Рассказы Толстого» (1909).

При жизни Л.Н.Толстого его произведения издавались на языках народов России и мира: английском, немецком, французском и др. В качестве примера можно назвать первые переводы на французский язык «Войны и мира» (Париж, 1879) и «Анны Карениной» (Париж, 1885). Одновременно с публикацией «Воскресения» в журнале «Нива» в 1889 году роман печатался в Америке, Англии, Германии и Франции. Весьма интересные экземпляры, изданные при жизни писателя, хранятся в отделе иностранной литературы НБ РТ: «Война и мир» (1879), «Воскресение», «Хозяин и слуга» на французском языке, изданные в Париже; «Воскресение», «Крейцера соната», «Власть тьмы», «Севастопольские рассказы», «Два гусара», «Исповедь», «Народные рассказы» на немецком языке, изданные в Лейпциге и Дрездене.

Не все произведения успел опубликовать Л. Н. Толстой при жизни. В нашей библиотеке имеются не менее значимые издания великого писателя, напечатанные в Москве уже после его смерти: «Путь жизни» (1911) выпуски 19 и 26, «Живой труп» (1913) и третий том «Посмертных произведений» (1912).

На книжных полках библиотеки мы можем увидеть также первое «Полное собрание сочинений Льва Николаевича Толстого» под редакцией П. И. Бирюкова, вышедшее в Москве в 1912–1913 годах в 20 томах.

Самым полным собранием наследия писателя является «Полное собрание сочинений Л. Н. Толстого» (1928–1958) в 90 томах, его называют «Юбилейным изданием». Оно включает в себя все произведения великого писателя, его дневники, письма, записные книжки, деловые бумаги и дает полную картину богатого художественного наследия классика русской литературы. Это уникаль-

ное академическое издание, давно ставшее библиографической редкостью, является литературным памятником писателю.

Представляет интерес красочно иллюстрированное подарочное издание в трех томах «Войны и мира», выпущенное к 100-летию Отечественной войны 1812 года. Это комплект из трех книг в цельнокожаных издательских переплетах увеличенного формата с металлическими (медными) пластинами с рельефами и фигурным трехсторонним тиснением по обрзу, с многочисленными цветными иллюстрациями-вклейками на отдельных листах из плотной бумаги, проложенных пергаментом, и черно-белыми иллюстрациями в тексте, узорными форзацами. Знаменитое подарочное издание И. Д. Сытина под редакцией и с примечаниями П. И. Бирюкова, иллюстрациями художника А. П. Апсита – единственное до-революционное иллюстрированное издание «Войны и мира», представляет коллекционную ценность.

Привлекает внимание еще одно красочное издание Л. Н. Толстого из фондов Национальной библиотеки РТ. Это повесть «Казаки», изданная в Москве в 1937 году. Книга в издательском коленкором переплете с блинтовым тиснением на передней крышке и тиснением в две краски по передней крышке и корешку с иллюстрациями художника Е. Е. Лансера (1875–1946). Рисунки Е. Лансера интересны тем, что часть из них была выполнена с натуры в Дагестане и Чечне в середине 1910-х годов. Художник использовал коллекции музейных фондов для достоверности изображения оружия и костюмов героев. Е. Лансера закончил работу к 1917 году, однако впервые иллюстрации были опубликованы только в издании «Казаков» 1937 года.

О жизни и творчестве Л. Н. Толстого написано много. Однако, на наш взгляд, нельзя обойти внима-

нием книгу П. А. Сергеевко «Как живет и работает гр. Л. Н. Толстой». Петр Сергеевко познакомился с Толстым в 1892 году. Задумав написать о нем книгу, приехал в Ясную Поляну. Впервые книга была опубликована в 1898 году, еще при жизни великого писателя. Книга быстро стала известной и была переведена на многие языки. У нас имеется его второе издание (1903), с новыми иллюстрациями, дополненное и исправленное. П. Сергеевко сблизился с писателем и его семьей, сопровождал писателя после его ухода из дома и находился рядом до самой кончины Толстого.

Нельзя судить о творчестве Толстого, опираясь на одно или несколько его, пусть даже самых крупных, произведений. Творчество великого писателя не только масштабно, но и многогранно. На книжных полках Национальной библиотеки Республики Татарстан можно найти еще много интересных его изданий. Небольшой экскурс по наиболее ценным и редким изданиям сочинений Л. Толстого не может раскрыть все грани творчества великого гения, но способен приподнять завесу в удивительный мир писателя. ■

Татарстан Республикасы Милли китапханәсенең кулъязмалар һәм сирәк китаплар бүлегендә бөек язучы Л. Н. Толстой эсәрләренең автор үзе исән чагында дөнья күргән басмалары да кадерләп саклана. Нәкъ менә мондыйларының саны – 44 том. Әлеге китапларның күпчелеге китапханә фондына төрле-төрле китап тупланмаларыннан килеп кергән, бу турыда алардагы мөһерләр, китап ярлыклары, Казанның һәм Казан губернасының 1917 елгы инкыйлабтан соң ябылган оешмаларының китапханәләре штемпельләре белдереп тора.

О библиотеках Татарстана в периодической печати

Татарстан китапханәләре хакында вакытлы матбугат

Светлана МИЦНЕХАНОВА,

ТР Милли китапханәсе татар әдәбияты һәм туган
якны өйрәнү бүлегенең библиография секторы мөдире

- Дрешер Ю. Управление рисками в информационно-библиотечной деятельности: [Дрешер Ю.Н. – директор Республиканского медицинского библиотечно-информационного центра г.Казани] // Вестник Библиотечной Ассамблеи Евразии. – 2018. – № 1. – С.56-62.
- Шафигуллина Р. Наследие выдающегося татарского ученого-энциклопедиста Каюма Насыри в свете восточной и западной научной парадигмы: [рассматривается специфика фондов татарской мусульманской литературы, которые хранятся в библиотечном пространстве Евразии] // Вестник Библиотечной Ассамблеи Евразии. – 2018. – № 1. – С. 83-90.
- Якушева Ф. О библиотеках замолвите слово: [обзорная статья о состоянии сельских библиотек, снижении числа студентов в Казан. гос. институте культуры на кафедре библиотековедения, библиографоведения и документо-ведения] // Республика Татарстан. – 2018. – 28 апр. – С. 1.

Милли китапханәсендә Буа дәүләт театры сәнгать житәкчесе Раил Садриев б-н очрашу үтте // Безнең гәжит. – 2018. – 18 апр. – Б. 8.

- Гарифуллина Ч. Китапханәгә юл... спорт аша?: [ТР Милли китапханәсе Лобачевский бакчасында футбол буенча дөнья чемпионатына багышланган «Китапханә – паркта» дигән чара үткәрдә] // Ватаным Татарстан. – 2018. – 20 июнь. – Б. 2.

- Кашапова С. «Паркта – китапханә» бәйрәме: [ТР Милли китапханәсе футбол буенча дөнья чемпионаты барган көннәрдә «Практа – китапханә» дигән мәдәни-мәгърифәти чара үткәрдә] // Мәдәни жомга. – 2018. – 22 июнь. – Б. 4.

- Татарстан Республикасының Милли китапханәсе: [китапханә тур. Корьән тупланмасы. Башы 2017. – № 10. – Б. 100-107; № 11.– Б.104-109; № 12. – Б.108-113; 2018. – № 1. – Б.104-109; № 2. – Б.104-107; № 4. – Б. 104-108; № 5. – Б.106-109] // Безнең Мирас. – 2018. – № 6. – Б. 100-103.

- Кашапова С. Галим турында китап...: [ТР Милли китапханәсендә галимнәр, язучылар катнашында «Каюм Насыри: әдәби-тарихи һәм документаль-библиографик жыентык» дигән китапны тәкъдим итү кичәсе узды] // Мәдәни жомга. – 2018. – 29 июнь. – Б. 11.

- Беренче сәясәтче: [ТР Милли китапханәсендә танылган дәүләт һәм сәясәт эшлеклесе, галим һәм язучы Садри Максудиның тууына 140 ел тулуга багышланган күргәзмә эшли] // Мәдәни жомга. – 2018. – 13 июль. – Б. 3.

- Паркта – китапханә: [Татарстан Республикасы Милли китапханәсе Н.Лобачевский бакчасында «Паркта – китапханә» дигән мәдәни-мәгърифәти чара үткәрдә] // Казан утлары. – 2018. – № 7. – Б.191.

- Кабан күле серләре хакында: [Татарстан Милли китапханәсе Казан халкы һәм кунаклар өчен Кабан күле яр буенда экскурсия оештырды] // Мәдәни жомга. – 2018. – 20 июль. – Б. 3.

- Әбрар Кәримуллин укулары: [ТР Милли китапханәсендә узган «Әбрар Кәримуллин укулары» дигән фәнни конференция тур.] // Мәдәни жомга. – 2018. – 3 авг. – Б. 8.

- Гыймадова Г. Милли китапханә күченәме?: [ТР Милли китапханәсе «Казан» милли мәдәният үзәгенә күчәргә мөмкинме?] // Ватаным Татарстан. – 2018. – 21 авг. – Б. 3.

- Гарипов М. «Милли китапханәне музей бинасына күчерү – ахмаклык»: [Татарстан Милли китапханәсен «Казан» милли мәдәни үзәгенә күчерү мөмкинлеге турындагы фикерләр] // Безнең гәжит. – 2018. – 22 авг. (№ 34). – Б.3.

Милли китапханә
хакында

О Национальной
библиотеке

- Мостафина Ф. «Үзең өчен яшәргә дә, вакыт житкәч китәргә»: [ТР

* * *

● Кудряшов Б. Футбол культуре не помеха: [в дни ЧМ по футболу в Казани пройдет около 90 культурных событий, в том числе и в НБ РТ: книжный фестиваль «Библиотека в парке – 2018»] // МК-Поволжье. – 2018. – 16-23 мая (№ 21). – С.17.

● Трифонова П. Библиотека выйдет на сцену: [о программе предстоящего в Казани культурно-образовательного праздника «Библиотека в парке!», подготовленного Национальной библиотекой РТ] // Республика Татарстан. – 2018. – 22 мая. – С.11.

● Иваницева О. Казанцам показали, где лежат ханские сокровища: [первую экскурсию на набережной озера Кабан большого просветительского проекта Национальной библиотеки РТ провела зав.отделом периодики Национальной библиотеки РТ А.К.Махнина] // Казанские ведомости. – 2018. – 12 июля. – С.2.

Kuman сайлау

Выбор...

Казанның башка китапханэләре хакында

О других библиотеках Казани

● Мухамедьярова Д. Проводница в незнаемое: [о гл.библиографе отдела рукописей и редких книг Научной библиотеки им. Н.Лобачевского Р.Шарафиевой, обнаружившей в фондах отдела несколько неопубликованных пьес Мирхайдара Файзи] // Казань. – 2018. – № 5. – С. 36-39.

● Дрешер Ю. Людям в белых халатах – скорая информационная помощь: [беседа с директором Республиканского медицинского библиотечно-информационного центра Ю.Дрешер] / беседу вел О.Бородин // Библиотека. – 2018. – №5. – С. 47-52.

● Борисова Е. Прочитано гением: [в библиотеке КФУ открылась выставка к Году Толстого] // Рес-

публика Татарстан. – 2018. – 1 июня. – С.6.

● Большебородова М. «Я влюблен в жизнь!»: [в Республиканской юношеской библиотеке состоялось итоговое заседание республиканского конкурса, посвященного 80-летию со дня рождения народного поэта РТ Фаниса Яруллина] // Выбор. – 2018. – 8 июня. – С. 3.

● Какой он, «Татарстан осязаемый?»: [в Республиканской специальной библиотеке для слепых и слабовидящих открылась тактильная экспозиция архитектурных памятников Татарстана] // Моя газета. – 2018. – 27 июля. – С. 2.

Айрат Суфияновның 60 яшьлек юбилеена багышланган кичә үтте] // Шәһри Чаллы. – 2018. – 4 апр. – Б. 5.

● Галиэхмәтова Э. Калмия авылы яшүсмерләре наркотикларның зыяны турында сөйләштеләр: [Калмия авылы китапханәсендә «Өмет» балалар клубы б-н берлектә наркоманиягә каршы көрәш темасына күргәзмә һәм дискуссия оештырылды] // Якты юл (Тукай р-ны). – 2018. – 4 апр. – Б. 3.

● Сәйфуллина И. Лев Толстойдан илһам алалар: [Баулы р-ны балалар үзәк китапханәсендә Лев Толстойның 190 еллыгына багышланган балалар ижаты күргәзмәсе үтте] // Хезмәткә дан (Баулы р-ны). – 2018. – 4 апр. – Б. 4.

● Медетова Р. Туган яктан илһам алып: [Түбән Кама шәһәренен 45 нче санлы яшьләр китапханәсендә «Туган яктан илһам алып» дигән әдәби кичә узды] // Көмеш кыңгырау. – 2018. – 14 апр. – Б. 2.

● Китапны якын дус итеп күрәләр: [Лениногорск шәһәренен балалар китапханәсендә авыл китапханәләре арасында «Иң яхшы китап укучы» конкурсы узды] // Заман сулышы (Лениногорск р-ны). – 2018. – 18 апр. – Б. 4.

Республикадагы башка китапханэләр хакында

О других библиотеках Республики

● Сафина М. Надия Йосыпова: «Мине бүген кояш үпте»: [Арча районы Яңа Кишет авылы китапханәчесе Надия Йосыпова тур.] // Акчарлак (Авырмас өчен). – 2018. – №3. – март. – Б. 16.

● Фәттахова Л. «Шигъриятне тиңсез чәчәк күрәп»: [Чаллының үзәк китапханәсендә шагыйрь

- Шакиржанова И. Китапханədə –библиотөн: [Саба китапханэләре «Библиотөн» Бөтенроссия акциясенә кушылды] // Саба таңнары. – 2018. – 25 апр. – Б. 2.
- Хәмидуллина Ф. Көне төнгә ялганды: [Әлмәт китапханэләре «Китапханədə төн» Бөтенроссия акциясенә кушылды] // Әлмәт таңнары. – 2018. – 25 апр. – Б. 3.
- Вәлиева Э. Төрки халыкларның горурлыгы: [Алабуга үзәк китапханәсендә Г.Тукайның туган көнен олылап билгеләп үттеләр] // Алабуга нуры. – 2018. – 27 апр. – Б. 1.
- Мәхмүтова А. Яңгырасын төрле телләрдә: [Алабуганың «Көмеш гасыр» китапханәсендә «Тукайны укыйбыз» проекты булды] // Алабуга нуры. – 2018. – 27 апр. – Б. 4.
- Шиһабиева Л. Үзәк китапханədə «Библиотөн»: [«Библиотөн» Бөтенроссия акциясенә Апас үзәк китапханәсе дә кушылды] // Йолдыз (Апас р-ны). – 2018. – 27 апр. – Б. 3.
- Никифорова Л. Вақытны файдалы итеп үткәрү белән бергә рәхәтләнәп ял да иттеләр: [Лаеш үзәк китапханәсе хезмәткәрләре «Библиосумерки» дигән мәдәни чаралар үткәрделәр] // Кама ягы (Лаеш р-ны). – 2018. – 27 апр. – Б. 2.
- «Без – Тукайлы халык»: [Түбән Кама үзәк китапханәсендә Г.Тукайның тууына 132 ел тулу унаеннан үткәрелгән чаралар тур.] // Туган як (Түбән Кама р-ны). – 2018. – 27 апр. – Б. 1.
- Ганиев М. Аяз абый рухы шатлансын: [Г.Тукай исем.үзәк китапханədə Аяз Гыйләжевнең 90 яшьлек юбилее унаеннан аның тормыш иптәше Нәкыя ханым б-н очрашу үтте] // Туган як (Түбән Кама р-ны). – 2018. – 27 апр. – Б. 4.
- Гарипова Ф. Истә калырлык очрашу: [Аяз Гыйләжевнең тууына 90 ел тулу унаеннан Каенлы авылы китапханәсендә искә алу кичәсе үтте] // Туган як (Түбән Кама р-ны). – 2018. – 27 апр. – Б. 4.
- Гарипова Ф. Истә калырлык очрашу: [Аяз Гыйләжевнең тууына 90 ел тулу унаеннан Түбән Кама р-ны Каенлы авылы китапханәсендә искә алу кичәсе үтте] // Мәдәни жомга. – 2018. – 27 апр. – Б. 4.
- Нәбиуллина З. Мәңгә яшәр халык күңелендә: [Тукай р-ны Калмия авылы китапханәсендә Г.Тукайның туган көненә багышланган шигърият бәйрәме узды] // Якты юл (Тукай р-ны). – 2018. – 27 апр. – Б. 3.
- Тылсымлы кичә: [Баулы китапханәләре «Китапханədə төн» акциясендә катнашты] // Хезмәткә дан (Баулы р-ны). – 2018. – 27 апр. – Б. 1,6.
- Кашапова Р. Зәйнең беренче халык китапханәсе: [Зәй халык китапханәсе оешу тарихы һәм аның үзгәрешләр кичереп хәзергә көнгә килеп житүе тур.] // Зәй офыклары. – 2018. – 27 апр. – Б. 11.
- Сәйфуллина И. Аларның тормышы – үзе батырлык: [Баулы үзәк китапханәсендә сугыш чоры балаларына багышланган «Сезнең тормыш үзе батырлык» дигән әдәби кичә үтте] // Хезмәткә дан (Баулы р-ны). – 2018. – 4 май. – Б. 3.
- Хисамова М. Макыл китапханәсенә юбилее: [Югары Ослан р-ны Татар Макылы авылы китапханәсе ачулуга 125 ел] // Волжская новь. – 2018. – 4 мая. – Б. 4.
- Медетова Р. Туган яктан илһам алып: [Түбән Кама шәһәренең 45 нче яшьләр китапханәсендә «Туган яктан илһам алып» дип аталган әдәби кичә үтте] // Туган як (Түбән Кама). – 2018. – 4 май. – Б. 5.
- Будкина А. Китапханədə уку залы яңартылды: [Чистай шәһәр китапханәсенә 7 нче номерлы филиалында яңартылган уку залын тантаналы ачу булды] // Чистай хәбәрләре. – 2018. – 4 май. – Б. 6.
- Шигърият бәйрәме оештырдык: [Тукай р-ны Мәләкәс авылы китапханәсендә «Тукай, син кояшы халкымның» исемле әдәби кичә үтте] // Якты юл (Тукай р-ны). – 2018. – 4 май. – Б. 3.
- Мәдәниятне үстерүгә зур өлеш кертүләре һәм күпеллек намуслы хезмәтләре өчен «Биектау үзәк китапханәсе» муниципаль бюджет учреждениесе директорының балалар белән эшләү буенча урынбасары Гайнетдинова Фәридә Рәфәгать кызына, Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы «Чирмешән авыллара китапханәсе» муниципаль бюджет учреждениесе библиографы Долгополова Зинаида Илларионовнага «Татарстан Республикасының атказанган мәдәният хезмәткәре» дигән мактаулы исем бирелде // Ватаным Татарстан. – 2018. – 8 май. – Б. 6.
- Галиева Р. Сабада өлкәннәр өйдә утырмый: [Сабада Әбрар Кәримуллин исем. район китапханәсендә өлкән яшьтәге кешеләр өчен ике клуб эшли. Алар китапханәнең әдәби чараларында еш катнашалар] // Ватаным Татарстан. – 2018. – 8 май. – Б. 4.
- Кәримова Р. Күренекле язучы белән очраштык: [Түбән Кама үзәк китапханәсендә язучы Нәбирә Гыймәтдинова б-н очрашу үтте] // Туган як (Түбән Кама). – 2018. – 8 май. – Б. 3.
- Монина И. Язучы белән очрашу: [Алексеевск р-ны «Красный восток» китапханәсе «Библиосумерки» гомумроссия акциясендә катнашты] // Таң (Алексеевский р-н). – 2018. – 8 май. – Б. 3.
- Тюрина Т. «Сугыш эзе калды йөрәкләрдә»: [Жиңү көне алдынан район үзәк китапханәсендә Балык Бистәсе гимназиясе укучылары «Сугыш эзе калды йөрәкләрдә» дигән хәтер кичәсе уздырдылар] // Авыл офыклары (Балык Бистәсе р-ны). – 2018. – 11 май. – Б. 3.
- Бәхтиярова Э. Китапханədə – очрашу: [Бөгелмә үзәк китапханәсендә «Сугыш урлаган балачак» дигән истәлек кичәсе узды] // Бөгелмә авазы. – 2018. – 11 май. – Б. 5.
- Салихова Р. Компьютер артында – өлкәннәр: [2015 елдан

бирле шәһәр үзәк китапханәсендә өлкәннәр өчен компьютерга өйрәнү курслары эшләп килә // Шәһри Чаллы. – 2018. – 11 май. – Б. 8.

● Мөхәммәтрәхимова Р. Милләт киләчәгенә күз йоммыйча: [авторның (Яңа Арыш авылы китапханәчесе) һ.б. китапханәчеләрнең «Әдәби марафон» проектында катнашуы тур.] // Авыл офыклары (Балык Бистәсе р-ны). – 2018. – 16 май. – Б. 3.

● Галиева Л. Әй, сөйкемле Шүрәле!: [27 апрельдә үзәк китапханәдә «Сөйкемле Шүрәле» исеме астында узган ижади эшләр конкурсына йомгак ясалды] // Туган як (Түбән Кама). – 2018. – 18 май. – Б. 5.

● Хәсәншина Ф. Әтиемә жинү өчен рәхмәт: [Урта Тигәнәле авылы китапханәсендә жинү көненә багышланган «Әтиемә жинү өчен рәхмәт» дигән очрашу кичәсе узды] // Таң (Алексеевский р-ны). – 2018. – 23 май. – Б. 3.

● Рәхимова Ф. Әдәби эсәрләр ярдәмгә килә: [Кукмара районы Аш-Бужа авылы китапханәсендә үткәрелгән «Каләм белән жиндем дошманны» дигән әдәби-музыкаль кичә тур.] // Ватаным Татарстан. – 2018. – 23 май. – Б. 4.

● Кешеләргә әйтер сүзе бар: [Биклән авылында яшәп ижат итүче шагыйрә Рәзинә Сәетгәрәева Тукай р-ны авыл китапханәләрендә ижат яратучылар б-н очрашты] // Якты юл (Тукай р-ны). – 2018. – 23 май. – Б. 3.

● Әхмәтшина Л. Китап сөйгән һәркем тугандай якин: [Әлки р-ны Карга авылы китапханәчесе Айсылу Кәримова тур.] // Әлки хәбәрләре. – 2018. – 25 май. – Б. 2.

● Заһидуллина С. Әбием китаплар укырга ярата: [Камәрия Сөләйманова 30 елга якин Каратал авылы китапханәсендә «Ак калфак» түгәрәген житәкли] // Идел таңнары (Кама Тамагы р-ны). – 2018. – 25 май. – Б. 4.

● Рахманова Л. Авыл китап-

Китап дөнһясында

В мире книг

ханәчесе: [Олы Салтык авылы китапханәчесе Гәүһәрия Заһидуллина тур.] // Идел таңнары (Кама Тамагы р-ны). – 2018. – 25 май. – Б. 7.

● Нигъмәтжанов Ф. Тыйнак һәм күркәм хезмәт иясе: [Шәткә авылы китапханәчесе Кәүсәрия Галимуллина тур.] // Теләче. – 2018. – 25 май. – Б. 2.

● Гыйбадуллина Г. «Китаплар сер сөйли тирәмдә...»: [Кол Гали исем. китапханә мөдире Гүзәлия Гыйбадуллина б-н әң-мә] / әңгәмәдәш Ә.Хафизова // Туган як (Түбән Кама). – 2018. – 25 май. – Б. 3,6.

● Юлия Дрешер: «Китап белән дөвалау уңай нәтижә бирә»: [Республика медицина китапханә-мәгълүмат үзәге тур.] // Шәһри Казан. – 2018. – 25 май. – Б. 5.

● Шиһабиева Л. Үрнәк гайләләр – тормыш күрке: [Халыкара гайлә көне уңаеннан район үзәк китапханәсендә узган чаралар тур.] // Йолдыз (Апас р-ны). – 2018. – 28 май. – Б. 3.

● Нурғалиева З. XXI гасыр китапханәчесе нинди була?: [Балтач үзәкләштерелгән китапханәләр

системасы тур.] // Шәһри Казан. – 2018. – 29 май. – Б. 4.

● Корбанғалиева А. Шәльәулыгым – күңел бизәгем: [Әгерҗе районы Кырынды авылы китапханәсендә «Шәльәулыгым – күңел бизәгем» дигән әдәби-музыкаль кичә уздырылды] // Ватаным Татарстан. – 2018. – 30 май. – С. 4.

● Каракова Л. Аларны китапка булган мөхәббәт берләштерә: [28 майда Осинники авыл китапханәсендә «Безне китапка булган мөхәббәт берләштерә» дигән чара булып узды] // Идел таңнары (Кама Тамагы р-ны). – 2018. – 1 июнь. – Б. 5.

● Мөхәммәтрәхимова Р. Ижатка гашыйклар бәйрәме: [Яңа Арыш авылы китапханәсендә шагыйрә-язучылар Рәсимә Гарифуллина һәм Гөлнур Архипова катнашында әдәби-музыкаль кичә узды] // Авыл офыклары (Балык Бистәсе р-ны). – 2018. – 1 июнь. – Б. 3.

● Вәлиева Р. Китаплы жәй: [үзәк китапханәнең татар һәм туган як турындагы әдәбият бүлегә 200 гә якин яңа китап белән тулыландырылды] // Алабуга нуры. – 2018. – 13 июнь. – Б. 6.

- Цыганова Э. Китапханә фестивале һәркемгә күтәрәнке кәеф бүләк итте: [Питрәчтә яшь өйләнешүчеләр паркында «Питрәч! Укы!» китапханә фестивале үтте] // Алга (Питрәч р-ны). – 2018. – 30 май. – Б. 3.
- Садриева Р. Китапханәгә йөрү – модада: [25 майда – Гомумроссия Китапханәләр көне алдыннан – Халыклар дуслыгы китапханәсе үзенең ишекләрен 13 нче урта мәктәпнең 5 нче сыйныфы укучылары өчен ачты] // Бөгелмә авазы. – 2018. – 1 июнь. – Б. 8.
- Гәрәева А. Китап укы: [автор – Актаныш үзәк балалар китапханәсе мөдире – китапханәләрнең әһәмияте, китап укуның файдасы тур. яза] // Актаныш таңнары. – 2018. – 1 июнь. – Б. 6.
- Фәйзетдинов Ф. Күркәм гадәткә әверелер: [Бөтенроссия китапханәләр көне уңаеннан Түбән Каманың Г.Тукай исем. уку һәм ял паркында әдәби фестиваль оештырылды] // Туган як (Түбән Кама). – 2018. – 1 июнь. – Б. 5.
- Галиева И. Күңелендә очкын сүнсә – китап укы!: [Ютазы районы китапханәләре эшчәнлеген тур.] // Ютазы таңы. – 2018. – 1 июнь. – Б. 6.
- Хисмәтуллина Л. Китапханәче – ижади һөнәр: [китапханәче һөнәре турында Дөбяз китапханәсе мөдире Лилия Хисмәтуллина яза] // Биектау хәбәрләре. – 2018. – 6 июнь. – Б. 3.
- Фатыйхова Г. Үзәк китапханәдә «Әдәби манзара»: [29 майда Саба үзәк китапханәсендә «Әдәби манзара» дигән әдәби кунакханәнең беренче чыгарылышы узды] // Саба таңнары. – 2018. – 6 июнь. – Б. 3.
- Гаязов Ф. Сабантуйга әзерләнеләр: [5 июнь көнне Теләчедә район мәдәният хезмәткәрләре һәм китапханәчеләр өчен киңәшмә үткәрелде] // Теләче. – 2018. – 6 июнь. – Б. 2.
- Шәйхнурова Т. Ятимнәрнең йөрәк ярасы: [Күзкәй авылы

- китапханәсендә сугыш чоры балалары б-н очрашу үтте] // Якты юл (Тукай р-ны). – 2018. – 8 июнь. – Б. 3.
- Шәрапова Й. Һәр кичтә – бер китап: [Питрәч р-ны Күн авылы китапханәсе укучысы Рәйсә Хәлимова тур.] // Шәһри Казан. – 2018. – 20 июнь. – Б. 10.
- Макарова О. Ул шигырләрде, әсәрләрдә, картиналарда яши: [Аксубай үзәк китапханәсендә Александр Заварихинның «Миңа монда яшисе» дип аталган китабын тәкъдим итү кичәсе узды] // Авыл таңнары (Аксубай р-ны). – 2018. – 22 июнь. – Б. 2.
- Галиева Л. Могжиза тудыручы рәссам: [Г.Тукай исем. үзәк китапханәдә рәссам Малик Яруллин б-н очрашу үтте һәм аның картиналарының күргәзмәсе оештырылды] // Туган як (Түбән Кама). – 2018. – 22 июнь. – Б. 6.
- Китапханәчеләр имтихан тапшырган: [Баулы үзәкләштерелгән китапханәләр системасы базасында «Китапханә-мәгълүмати эшчәнлек» дигән түләүле курслар эшләде] // Хезмәткә дан (Баулы р-ны). – 2018. – 27 июнь.
- Арсланова Г. «Китапханәләрдә битарафлар эшли алмый...»: [Түбән Кама үзәкләштерелгән китапханәләр системасы житәкчесе Гөлназ Арсланова б-н әң-мә] / әңгәмәдәш Л.Заһретдинова // Туган як (Түбән Кама). – 2018. – 29 июнь. – Б. 3-4.
- Гәрәева А. Китапны яратыйк, укыйк!: [автор – Актаныш балалар үзәк китапханәсе мөдире – китап уку, китапханәләр тур.] // Мәдәни жомга. – 2018. – 29 июнь. – Б. 8.
- Нәбиуллина З. Хисләр дөньясында йөздәк, бергәләп аның «Ялгыз көймә»сен жырладык...: [Күзкәй китапханәсендә эшлөүче «Хатирә» клубында танылган язучы, шагыйрь Фәннур Сафинның юбилеена багышланган әдәби кичә булды] // Якты юл (Тукай р-ны). – 2018. – 4 июль. – Б. 3.
- Хәйретдинова А. Китапта –

- авыл тарихы, кешеләр язмышы: [танылган татар шагыйре Рафис Корбанның «Без – Кече Битаманнар» дип исемләнгән китабына презентация булды] // Биектау хәбәрләре. – 11 июль. – № 49. – Б. 2.
- Зөлкарнаева Г. Бер очрашу ядкәре: [Рәмзия Вәлиева «Гаилә» китапханәсендә сугыш чоры балалары белән очрашу оештырды] // Хезмәттәшлек авазы («Түбән Кама Нефтехим» ААЖ). – 2018. – 12 июль. – Б. 4.
- Гарипова Ф. Ялчыгол эзләрәннән йөрдек: [Каенлы авылы китапханәсе, мәдәният йорты б-н берлектә, «Чордашлар» клубына йөрүчеләр өчен Тажетдин Ялчыгол эзләрәннән экскурсия оештырды] // Шәһри Казан. – 2018. – 20 июль. – Б. 11.
- Гарипова Ф. Ялчыгол эзеннән бер сәфәр: [Каенлы авылы китапханәсе «Чордашлар» клубына йөрүчеләр өчен Тажетдин Ялчыгол эзләрәннән экскурсия оештырды] // Ватаным Татарстан. – 2018. – 21 июль. – Б. 3.
- Мөхәммәтрәхимова Р. Шигърият бәйрәме: [Балык Бистәсе район үзәк китапханәсендә шагыйрә Рәсимә Гарифуллинаның юбилее уңаеннан шигъри бәйрәм узды] // Шәһри Казан. – 2018. – 31 июль. – Б. 7.
- Князева И. Китапханә «Классик музыка марафон»ында: [3 августта Биектау район үзәге скверында «Классик музыка марафон»ы узды, үзәк китапханә проектта актив катнашты] // Биектау хәбәрләре. – 2018. – 10 авг. – Б. 3.
- Сайранова Ф. Олы Урсактагы яңа үзәк – авыл бизәге: [Кайбыч районы Олы Урсак авылында күпфункцияле үзәк ачылды. Анда авыл жирлеген башкарма комитеты, китапханә, мәдәният йорты урнашкан] // Кайбыч таңнары. – 2018. – 10 авг. – Б. 2.
- Төхбәтуллина И. Уку – яктылык, уку – яхшылык, уку – сәламәтлек: [Бөгелмә китапханәчеләре жәйге

ачык навада балалар һәм олылар өчен төрле чаралар оештыралар] / Ә. Шәвәлиева тәрж. // Бөгелмә авазы. – 2018. – 10 авг. – Б. 3.

● Габитова Г. Ата-бабалы – тамырлы имән: [Иске Кишет авыл китапханәсендә «Ата-бабалы кеше – тамырлы имән» дигән исем астында шәжәрә бәйрәме үтте] // Арча хәбәрләре. – 2018. – 17 авг. – Б. 6.

● Садыйкова Г. Һәркемгә уртак шөгьль: [Кычытканлы авылында «Оста куллар» түгәрәге эшләп килә, аны оештыручылар арасында китапханәче Г.Гафиятуллина да бар] // Дуслык (Нурлат). – 2018. – 24 авг. – Б. 6.

● Әхмәтжанова Ә. Авылдашлары күнелендә: [Казаклар авылы китапханәсендә күренекле татар галиме Равил Үтәбай-Кәримине искә алу кичәсе узды] // Теләче. – 2018. – 24 авг. – Б. 3.

* * *

● Сайфуллина И. Читаем Льва Толстого: [в центральной детской библиотеке прошла районная выставка детского творчества, посвященная 190-летию Л.Толстого] // Слава труду (Бавлинский р-н). – 2018. – 4 апр. – С. 4.

● Галиахметова Ә. Калминские подростки побеседовали о вреде употребления наркотиков: [в Калминской биб-ке была организована выставка и дискуссия о вреде употребления наркотиков] // Светлый путь (Тукаевский р-н). – 2018. – 4 апр. – С. 3.

● Отгадали загадки, поставили кукольный спектакль: [при Калмашской сельской биб-ке был создан театр книги «Юные книголюбы»; в Нижнесууксинской сельской биб-ке прошел лит. вечер в честь Дня книги] // Светлый путь (Тукаевский р-н). – 2018. – 13 апр. – С. 5.

● Борисов В. Магия книжных страниц: [в шестой раз бугульминские биб-ки приняли участие во Всероссийской акции «Библионочь»] // Бугульминская газета.

– 2018. – 25 апр. – С. 3.

● Вырастить себе читателя: [о библиотеке в селе Норма Балтасинского района] // Республика Татарстан. – 2018. – 26 апр. – С. 5.

● Шигабеева Л. Прикоснулись к магии книги: [в Апастовской центральной библиотеке присоединились к Всероссийской акции «Библионочь»] // Звезда (Апастовский р-н). – 2018. – 27 апр. – С. 3.

● Никифорова Л. И время провели с пользой, и душой отдохнули: [сотрудники центральной библиотеки организовали мероприятие «Библиосумерки»] // Камская новь (Лаишевский р-н). – 2018. – 27 апр. – С. 2.

● Тимашева М. «Библионочь»: для тех, кому не спится: [в Елабуге состоялась традиционная акция «Библионочь». В этом году она проходила под девизом «Магия книги»] // Новая Кама (Елабужский р-н). – 2018. – 27 апр. – С. 6.

● Валиева Ә. День гордости за Тукая и родной язык: [ко дню рождения Г.Тукая в центральной районной библиотеке и в библиотеке Серебряного века провели интересные мероприятия] // Новая Кама (Елабужский р-н). – 2018. – 27 апр. – С. 6.

● Вотякова Л. «Свистать всех на библиоквест»: [Рыбно-Слободская центральная библиотека приняла участие в ежегодной Всероссийской акции «Библиосумерки»] // Сельские горизонты (Рыбно-Слободский р-н). – 2018. – 27 апр. – С. 3.

● Набиуллина З. Будет вечно жить в наших сердцах: [в Калминской сельской библиотеке прошел поэтический праздник, посвященный дню рождения Г.Тукая] // Светлый путь (Тукаевский р-н). – 2018. – 27 апр. – С. 3.

● «Библионочь» спустилась на Заинск: [Заинск присоединился к Всероссийской акции «Библионочь»] // Новый Зай. – 2018. – 27 апр. – С. 7.

● Вильданова Ч. Все для читателя:

[20 апреля районная и сельские библиотеки присоединились к Всероссийской акции в поддержку чтения «Библионочь»] // Агрызские вести. – 2018. – 27 апр. – С. 6.

● Магическая «Библионочь»: [в Бавлинской центральной библиотеке прошла традиционная акция «Библионочь», посвящ. 190-летию Л.Н.Толстого, 200-летию Ш.Марджани и дню рождения Г.Тукая] // Слава труду (Бавлинский р-н). – 2018. – 27 апр. – С. 1,6.

● Моница И. Встреча с писателем: [библиотека «Красный восток» приняла участие в общероссийской акции «Библиосумерки». Гости библиотеки встретились с писателем-земляком] // Заря (Алексеевский р-н). – 2018. – 4 мая. – С. 3.

● Тюрина Т. «Благородное дыхание классики»: [в центральной библиотеке прошло традиционное событие – акция «Библионочь–2018»] // Сельские горизонты (Рыбно-Слободский р-н). – 2018. – 4 мая. – С. 3.

● Матвеев Н. Чудные мгновения: [в центральной библиотеке им.Тукая состоялся творческий вечер Юрия и Алексея Почитаевых] // Нижнекамская правда. – 2018. – 4 мая. – С. 5.

● Провели поэтический праздник: [в Мелекесской сельской библиотеке провели литературный вечер «Тукай, ты солнце нашего народа»] // Светлый путь (Тукаевский р-н). – 2018. – 4 мая. – С. 3.

● Сайфуллина И. Рассказывали и слушали со слезами на глазах: [в центральной библиотеке прошел литературный вечер, посвященный детям войны] // Слава труду (Бавлинский р-н). – 2018. – 4 мая. – С. 3.

● Тюрина Т. «Остался в сердце след войны»: [в преддверии дня Победы в центральной библиотеке с учащимися гимназии №1 провели вечер памяти «Остался в сердце след войны»] // Сельские горизонты (Рыбно-Слободский р-н). – 2018. – 8 мая. – С. 2.

- Гайнутдинова Ф., Князева И. Читаем детям о войне: [Высокогорская центральная библиотека присоединилась к девятой Международной акции «Читаем детям о войне»] // Высокогорские вести. – 2018. – 11 мая. – С. 4.
- Тюрина Т. Семь-Я! – как много в этом слове: [в центральной библиотеке провели творческий вечер «Семь-Я! – как много в этом слове»] // Сельские горизонты (Рыбно-Слободский р-н). – 2018. – 18 мая. – С. 2.
- Есть что сказать людям: [в сельских библиотеках Тукаевского р-на прошли встречи с поэтессой из села Биклянь, автором четырех книг Разиной Сайтгараевой] // Светлый путь (Тукаевский р-н). – 2018. – 23 мая. – С. 3.
- Муллина И. Не только за книгой: [о библиотеке села Бурды Тукаевского района] // Туганайлар. – 2018. – 24 мая. – С. 6.
- Ахметшина Л. Дарит радость общения с книгой: [о библиотекарсе села Каргополь Айсылу Каримовой] // Алькеевские вести. – 2018. – 25 мая. – С. 2.
- Сабирова Л. С любовью к малой родине: [о Верхнеуслонской центральной библиотеке] // Волжская новь (Верхнеуслонский р-н). – 2018. – 25 мая. – С. 3.
- Рахманова Л. Профессия вечная – библиотечная: [о ЦБС Камско-Устьинского р-на] // Волжские зори (Камско-Устьинский р-н). – 2018. – 25 мая. – С. 5.
- Самерханова С. Хозяйка книжкиного дома: [о Старочелнинской сельской библиотеке] // Дружба (Нурлатский р-н). – 2018. – 25 мая. – С. 4.
- Что вас связывает с храмом книги и знаний: [итоги опроса об отношении читателей к библиотеке своего района] // Новая жизнь (Спасский р-н). – 2018. – 25 мая. – С. 2.
- Цыганова Э. Библиофест собрал пестречинцев под открытым небом: [в Пестрецах в Парке молодоженов прошел библиофест «Пестрецы! Читай!», организованный центральной районной библиотекой] // Вперед (Пестречинский р-н). – 2018. – 30 мая. – С. 3.
- Качаева С. Историко-культурный атлас Елабужского района: [о новинках книжного фонда Елабужской центральной библиотеки] // Новая Кама. – 2018. – 1 июня. – С. 7.
- Лукошин О. Разумеется, читать!: [в парке чтения и отдыха им.Г.Тукая прошел литературный фестиваль «Читающий Нижнекамск», приуроченный к Общероссийскому дню библиотек] // Нижнекамская правда. – 2018. – 1 июня. – С. 6.
- Галиева И. «Если гаснет искра в душе – читай книгу!»: [о деятельности библиотек Ютазинского р-на] // Ютазинская новь. – 2018. – 1 июня. – С. 6.
- В Татарстанской сельской библиотеке проходят занимательные выставки: [в Татарстанской сельской библиотеке действует книжная выставка, посвящ. 90-летию со дня рождения Чингиза Айтматова] // Светлый путь (Тукаевский р-н). – 2018. – 1 июня. – С. 5.
- Хисматуллина Л. Библиотекарь – профессия творческая: [заведующая Дубязской сельской библиотекой Лилия Хисматуллина пишет о профессии библиотекаря] // Высокогорские вести. – 2018. – 6 июня. – С. 3.
- Тухватуллина И. В гостях у книги: [подведены итоги мероприятий, проведенных в рамках Дня библиотек] // Бугульминская газета. – 2018. – 6 июнь. – С. 3.
- Шайхнурова Т. Незаживающие душевные раны сирот: [в Кузкеевской сельской библиотеке прошла встреча с детьми военных лет] // Светлый путь (Тукаевский р-н). – 2018. – 8 июня. – С. 3.
- Исакова Г. Тридцать лет я в царстве книг: [беседа с заведующей городской детской библиотекой Нижнекамска (филиалом №47) Гульфией Исаковой] / беседовала Н.Плотникова // Нижнекамская правда. – 2018. – 8 июня. – С. 8.
- Сагдиева Р. В селе Тлянче-Тамак прошла встреча с Айгуль Ахметгалиевой: [в библиотеке села Тлянче-Тамак прошла встреча с писательницей Айгуль Ахметгалиевой] // Светлый путь (Тукаевский р-н). – 2018. – 13 июня. – С. 6.
- Я – сельский библиотекарь: [автор – зав. Адельшинской библиотекой Чистопольского района РТ] / авт. послеслов. Н. Мартынюк // Сельская новь. – 2018. – № 7. – С. 29-31.
- Нижнекамск, читай!: [в парке чтения и отдыха им.Г.Тукая прошел литературный фестиваль «Читающий Нижнекамск», приуроченный к Общероссийскому дню библиотек. Нижнекамцы встретились с Разилем Валеевым, Алмазом Хамзиным и Айгуль Ахметгалиевой] // Мы – нижнекамцы. – 2018. – № 7 (Июль). – С. 56.
- Сафронова И. Открывая прекрасное васильевцам: [в Васильевской библиотеке прошел творческий вечер, посвящ. художнику, графику, певцу В.А.Жукову] // Народная газета (Васильево). – 2018. – 6 июля. – С. 5.
- Производственник по профессии, а в душе – поэт: [в Нижнекамской центральной библиотеке им.Габдуллы Тукая прошла презентация поэтического сборника ветерана ПАО «Нижнекамскнефтехим» М.Ястребова] // Нефтехимик (ОАО «Нижнекамскнефтехим»). – 2018. – 12 июля. – С. 5.
- В библиотеки завезли книги Г.Яхиной: [книжный фонд библиотек Нижнекамска пополнился книгами «Зулейха открывает глаза» и «Дети мои»] // Нижнекамская газета. – 2018. – 19 июля. – С. 5.
- Качева С. Литературный фестиваль «Читающая Елабуга»: [сотрудники библиотечной системы Елабужского района в рамках проекта «Культурная среда» провели литературный фестиваль

«Читающая Россия»] // Новая Кама (Елабужский р-н). – 2018. – 20 июля. – С.5.

● Эркаева Г.Д. А вы любите стихи?: [в Костенеевской сельской биб-ке Елабужского района прошла встреча с поэтессой В.П.Хамидуллиной из г.Наб.Челны] // Игровая библиотека. – 2018. – № 1. – С. 4-7.

● Эркаева Г.Д. Дети любят чтение, если... Тридцать подсказок для родителей: [автор – ведущий библиотекарь Костенеевской библиотеки Елабужского района РТ] // Библиотека в школе. Первое сентября. – 2018. – № 7-8. – С.22-24.

● В Тукаевской библиотеке презентовали книги Михаила Ястребова: [в центральной библиотеке им. Г.Тукая г. Нижнекамска состоялась встреча с поэтом М.Ястребовым] // Мы – нижекамцы. – 2018. – № 8 (авг.). – С. 1.

● Новая жизнь старых книг: [сотрудники Нижнекамской детской библиотеки № 6 обратились за помощью по ремонту книг к школьникам] // Мы – нижекамцы. – 2018. – № 8 (авг.). – С. 58.

● Сабирова М. Дружной семьей у самовара: [в Русско-Макуловской библиотеке прошел познавательный-развлекательный час «Ай, да русский самовар»] // Волжская новь (Верхнеуслонский р-н). – 2018. – 1 авг. – С. 3.

● Борзенкова К. В городе разгар строительного сезона: [в Заинске идет капитальный ремонт социально-значимых объектов города, в том числе центральной библиотеки] // Новый Зай. – 2018. – 3 авг. – С. 3.

● Давлетшина А. Библиотека – центр чтения и общения: [в Кукморской центральной библиотеке реализуется проект «Библиотека – центр чтения и общения»] // Трудовая слава (Кукморский р-н). – 2018. – 3 авг. – С. 4.

● Сайранова Ф. Дом культуры – украшение села: [в д. Большое Русаково открыли многофункциональный центр, где будут рас-

Китап дигезе пиратлары

Пираты библиотечного моря

полагаться дом культуры, администрация сельского поселения и библиотека] // Кайбицкие зори. – 2018. – 10 авг. – С. 3.

● Габитова Г. Генеалогическое древо: [в Старокишитской сельской библиотеке прошло мероприятие «Ата-бабалы кеше – тамырлы имән», посвящ. родословному древу] // Арский вестник. – 2018. – 17 авг. – С. 6.

● Дементьев В. Книжная феерия: [в Бугульме прошел V фестиваль книжной культуры «Бугульма читающая-2018»] // Бугульминская газета. – 2018. – 24 авг. – С. 16.

татар бүлеге һәм аның житәкчесе Гөлфия Сәмигуллина тур.] // Өмет (Ульяновск). – 2018. – 13 апр. – Б. 1,5.

● Сәитова З. Жырым – туган ягым турында: [Идрэй авылы китапханәсендә шигърият бәйгесе кичәсе үтте] // Яңарыш (Төмән). – 2018. – 20 апр. – Б. 3.

● Умитбаева Р. Китапларда халык тарихы: [Төмән өлкәсенә Тубыл районы китапханәсе тур.] // Яңарыш (Төмән). – 2018. – 1 июнь. – Б. 7.

● Байбакова Л. «Ач, шигърият, серләренне...»: [Башкортстанның Иске Калмаш модельле китапханәсе каршында эшләп килүче «Сердәшләр» клубы «Ач, шигърият, серләренне...» дигән шигърият бәйрәме үткәрде] // Кызыл таң. – 2018. – 7 июнь. – Б. 7.

● Төлкебаева А. Шагыйрьне иске алып: [Аслана авылы китапханәсендә себер татарларының беренче профессиональ шагыйре Булат Сөләймановның 80 еллыгы уңаеннан «Жаным кабат канатлана» дигән кичә узды] // Яңарыш (Төмән). – 2018. – 8 июнь. – Б. 4.

Башка өлкәләрдәге татар китапханәләре хакында

О библиотеках, обслуживающих татарское население в регионах России

● Бәдретдинов С. Гыйлем нурларын сибүче: [Ульяновск шәһәрәндәге 17 нче китапханәнен

Күргәзмә кунаклары

Татарстан Республикасы Милли китапханәсенен «Дөнъя башкалаларының елъязмасы» халыкара күргәзмәсендә катнашуы

ШУШЫ елның 21–22 май көннәрендә Казакъстан Республикасы Милли академик китапханәсе, Казакъстан Республикасы Мәдәният һәм спорт министрлыгы ярдәме белән, Астана шәһәрәндөгә Бәйсезлек сараенда, Казакъстанның башкаласына 20 ел тулу мөнәсәбәте белән «Дөнъя башкалаларының елъязмасы» дигән Халыкара күргәзмә оештырды. Төрле илләрнең ин зур китапханәләре белән беррәттән, Татарстан Республикасы Милли китапханәсе дә әлеге күренекле чарада катнашты.

Күргәзмәнен тантаналы ачылышында Казакъстанның

Зур күргәзмә залында

ТР Милли китапханәсе экспозициясе

Казакъстан Президенты
китапханәсендә
Татарстан басмалары

мәдәният һәм спорт министры, шулай ук Россия, Германия, Иран, Үзбәкстан һ.б. илләрнең гадәттән тыш һәм тулы вәкаләтле илчеләре катнашты. Тамашачылар хозурына үзләренең уникаль тупланмаларын 23 ил – Россия, Италия, Һиндстан, Малайзия, Словакия, Беларусь, Молдова, Үзбәкстан, Кыргызстан, Тажикстан, Грузия һ.б. тәкъдим итте. Казакъстанның эре китапханәләре исә ил башкаласының тарихи үсеш баскычларын сирәк басмалар ярдәмендә чагылдырды.

Күргәзмәгә килүчеләр, сирәк китаплар белән беррәттән, бөек математик Лука Пачоли, борынгы Рим шагыйре Вергилий, IV–VI гасырларга караган борынгы

грек кодексы кулъязмаларының күчермәләре белән дә танышты. Аларны Италиянең Милан шәһәрненән алып килгәннәр.

Татарстан Республикасы Милли китапханәсе күргәзмә кысаларында «Мизгел һәм мәңгелек: Татарстан Республикасы Милли китапханәсе фондларындагы XIX гасыр ахыры – XX гасыр башы фотосурәтләрендә татарлар» дигән үз экспозициясен тәкъдим итте. 60 берәмлек фоторәсемне туплаган әлеге экспозиция кулъязмалар һәм сирәк китаплар бүлегендә тарихи фотосурәтләр тупланмасына нигезләнеп төзелде. Бу коллекция хәзергә көндә татарлар һәм Казан шәһәре тарихын чагылдырган мең

ярымнан артык фотосурәтне үз эченә ала. Экспозициягә куелган фоторәсемнәр Мәскәү, Санкт-Петербург, Казан, Әстерхан, Уфа, Пермь, Оренбург, Сарапул, Самара шәһәрләрендәге һәм Казакъстандагы, Үзбәкстандагы, Польшадагы фотоательеларда ясалган. Нәкъ менә шушы экспозицияне кую белән Татарстан Республикасының тарихи-мәдәни мирасы ядкәрләрен таныту, Татарстан Республикасы Милли китапханәсе фондларында сакланучы оригиналь тупланмаларны жәмәгәтчелеккә күрсәтү максаты да күздә тотылды. Татар халкының күренекле шәхесләре Шиһабетдин Мәрҗани, Галиәсгар Камал, Фатих Кәрим, казыя Мөхлисә Бубый

Экспозиция белән кызыксыну зур

И.Г. һадиев, О.К.Ульданова, Э.И. Әмирханова

И.Г. һадиевка Казакъстан Республикасы мәдәният һәм спорт министрлығының Рәхмәт хатын тапшыру

Рәхмәт хаты

Һ.б., «Мөхәммедия» мәдрәсәсенә укытучылары, шәкертләре һәм яшь татар зыялыларының сурәтләре тәкъдим ителү күргәзмәнең әһәмиятен тагын да арттырды. Экспозициядә шулай ук төрле шәһәрләрдә яшәгән татар сәүдәгәрләренең, авыл кешеләренең фотосурәтләрен дә күрергә була иде. Күргәзмәгә килүчеләр татар халкының тарихын, киенү культурасын чагылдырган фотосурәтләргә бик кызыксынып күзәттеләр.

Татарстан Республикасының Казакъстан Республикасындагы тулы вәкаләтле вәкиле урынбасары О.К.Ульданова да экспозиция белән жентекләп танышты, уңай тәэсирләрен житкерде. Казакъстанның өлкән яшәтгә язучысы һәм журналисты, филология фәннәре кандидаты Морат Рәхимжан улы Солтанбәков ТР Милли китапханәсенә үзенә өч китабын бүләк итте.

«Дөнья башкалаларының елъязмасы» Халыкара күргәзмәсә эшендә актив катнашканы өчен Татарстан Республикасы Милли китапханәсенә Казакъстан Республикасы мәдәният һәм спорт министры Арстанбәк

Мөхәммеди улы исеменнән Рәхмәт хаты бирелде.

Татарстан Республикасы Милли китапханәсенә директор урынбасары И.Г.Һадиев Казакъстан Республикасы Милли академик китапханәсенә Конституция залында узган сессия утырышында сәламләү сүзе һәм «Татарстан Республикасы Милли китапханәсе фондларындагы кайбер уникаль тупланмалар» дигән доклад белән чыгыш ясады, бүләккә алып

килгән затлы китап-альбомнарны тапшырды.

Күргәзмәдә катнашучыларның эчтәлекле һәм тыгыз эш программасында Астана шәһәренең истәлекле урыннарын карау, Казакъстан Республикасының Беренче Президенты – Илбашы китапханәсе, Казакъстан Республикасы Милли музейе белән танышу кебек чаралар да урын алган иде. ■

21-22 мая этого года Национальная библиотека Республики Татарстан приняла участие в Международной выставке «Летопись столиц мира» в Казахстане, приуроченной к 20-летию столицы республики – Астаны. На суд посетителей были представлены уникальные издания из двадцати крупнейших библиотек мира, рассказывающие об исторических периодах столицы той или иной страны.

В рамках выставки Национальная библиотека Татарстана представила экспозицию «Мгновение и вечность: татары на фотографиях конца XIX–начала XX века из фондов Национальной библиотеки РТ».

В культурном событии приняли участие министр культуры и спорта Республики Казахстан, а также чрезвычайные и полномочные послы России, Узбекистана, Германии, Ирана и других стран.

«Китапханә паркта» спорт һәм китап бәйрәме

Бәйрәм Милли китапханәнен төп бинасы янындагы Лобачевский бакчасында көндөзгә унбердән кичкә сәгать алтыга кадәр дәвам итте. Аны үзләренең дэртле, матур чыгышы белән яшъ гимнасткалар башлап жибәрде. Милли китапханә директоры Сөембикә Жиһаншина «Китапханә паркта» проектының елдан ел масштабы зурауын ассызыклады. Халык шагыйре, дәүләт һәм жәмәгать эшлеклесе Разил Вәлиев, китапханәләрнең парк-бакчаларга һәм башка жәмәгать урыннарына чыгып, китап укуны, китапханәләргә йөрүне мөмкин булган һэртөрле ысуллар белән популярлаштыруының зур әһәмияткә ия булуын билгеләп үтте. Чарада катнашучыларны Татарстан Республикасы Мәдәният министрлыгы вәкиле Диана Хәсәнова, Татарстан Язучылар берлеге рәисе Данил Салихов, танылган әдипләр Галимжан Гыйльманов, Йолдыз Шәрапова да сәламләделәр.

Әлеге кичкүләмле чара кыса-

Бөтендөнья футбол чемпионаты уңаеннан Татарстан Республикасы Милли китапханәсе 2018 елның 18 июнендә «Китапханә паркта» дигән спорт һәм китап бәйрәме үткәрде. Проектның максаты – жәмәгатьчелекнең игътибарын китап укуга юнәлтү, китапның ижтимагый тормыштагы әһәмиятен арттыру, спорт һәм сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау.

ларында үз сәләтләрен бик югары дәрәжәдә күрсәткән Казан дәүләт мәдәният һәм сәнгать институты һәм В. Г. Тимирязов исемендәге Казан инновацияләр университеты студентлары, И. В. Әүхәдиев исемендәге Казан музыка көллияте шәкертләре, Биектау һәм Питрәч районы китапханәчеләре һәм китап укучылары чыгышлары тамашачылар һәм килгән кунаклар күңеленә ифрат хуш килде. Н.И.Фешин исемендәге Казан сәнгать училищесы шәкертләре китапханә бинасын – гажәеп матур архитектура истәлеген – сурәткә төшерделәр.

яшәү һәм дәрәс туклану рәвешенә, спортка бәйлә китаплар укуга багышланган лекторий, Татарстан Республикасының Милли банкы хезмәткәрләре тарафыннан акча берәмлекләре турында презентация, финанслар бәйгесе уздырылды. Казан дәүләт мәдәният һәм сәнгать институты профессоры О. А. Калегина үз чыгышында тамашачыларга шушы югары уку йорты турында презентация үткәрде.

Әлеге майданда китапханәнең бүлек һәм бүлекчәләре тарафыннан киң жәмәгәтчелек игътибарына спортның төрле юнәлешләренә һәм Бөтендөнья футбол чемпионатына багышланган китап күргәзмәләре тәкъдим ителде, ачык һавада китап уку майданчыгы оештырылды.

Китапханәнең укучыларга хезмәт күрсәтү бүлеге хезмәткәрләре тарафыннан балалар һәм зурлар өчен оештырылган квест-эстафета да бик жанлы рухта узды.

Татар әдәбияты һәм туган якны өйрәнү бүлеге уку залында сәламәт

Элекке заман рухын чагылдырып, XIX гасыр ахыры–XXгасыр башы жәмәгәт китапханәсенә уку бүлмәсенә охшатып, Милли китапханәнең үзешчән «артистларын» утыртып ясалган махсус фотомайданчыкта кунаклар китапханә хештеглары белән бик теләп фотога төштеләр.

Килгән кунаклар һәм китапханә хезмәткәрләре өчен татар халкының милли бәйрәме – Сабан туе майданчыгыда оештырылды. Танылган музыкант Булат Хисмәтов башкаруында милли көйләр яңгырап торды, катнашучылар төрле кызыклы уен-ярышларда – аркан һәм таяк тартышуда, чиләк-көянтә белән су ташуда, капчык киеп йөгүдә, йомырка салынган кашыкны авызга кабып йөгүдә, кул көрәштерүдә һ.б. көчләрән сынадылар. Әлеге майданчык катнашучылар һәм тамаша кылучылар күнеленә аеруча хуш килде.

Чара барышында балалар майданчыгында спорт темасын чагылдырган открыткалар, китапчыклар, блокнотлар ясау остаханәләре, «Футболны ясыйбыз» арт-импровизациясе дә эшләде.

Килгән тамашачылар фудкорт майданчыгында пешкән ризык, тундырма белән сыйланды.

«Ачык микрофон» рубрикасында республиканың танылган язучылары һәм сәнгать эһелләре чыгыш ясады, шулай ук Казанда нәшер ителүче көндәлек матбугат вәкилләре катнашты. Чарага килгән кунаклар үзләренә яраткан шигъри әсәрләрен яңгыраттылар.

Китап сөючеләр өчен китаплар алмашу мөмкинлеге тудырылды. Күргәзмә-ярминкәдә истәлеккә яки бүләк итү өчен китапханә хезмәткәрләре тарафыннан эшләнгән кул эшләнмәләре сату оештырылды. Китапханәләргә йөрүгә ихтыяжы һәм теләге булган кешеләргә Татарстан Республикасының бердәм укучы билетлары тапшырылды.

Әлеге чарада Бөтендөнья футбол чемпионатын тамаша кылырга дип Казанга төрле чит илләрдән – Финляндия, Австралия, Мисыр, Иордания, Марокко, АКШтан – килгән кунаклар да бик теләп катнашты. Бәйрәм китапханә

хезмәткәрләренә FIFA сүзендәге хәрефләр тәртибендә тезеләп басына корылган флешмоб белән тәмамланды.

«Китапханә паркта» спорт һәм китап бәйрәме һәркемдә якты тәэсирләр калдырды. ■

Фотоларда: Бәйрәмнең күңелле һәм мавыктыргыч мизгелләре

В дни проведения чемпионата мира по футболу в Казани состоялся праздник спорта и книги «Библиотека в парке», организованный Национальной библиотекой РТ. Цель мероприятия – продвижение книги, повышение ее роли в жизни общества, пропаганда здорового образа жизни. В рамках мероприятия состоялись игры, презентации, концертные выступления, работал «Открытый микрофон» и др. В празднике приняли участие студенты казанских вузов, а также гости из Австралии, Египта, Иордании, Марокко, США. Праздник завершился флешмобом.

Мюнхенан килгән кунак

ЖЭй көннәрендә, Лев Толстойның тууына 190 ел тулу уңаеннан узачак бәйрәм чаралары алдыннан, Казанга Алманиядән кунак килде. Ул – Мюнхенның чит телләр институты доценты, Толстой тормышын һәм ижатын бик яхшы өйрәнгән әдәбият белгече Розмари Титце.

Ул алман теленә «Анну Каренина»ны, Л. Толстойның Кавказ белән бәйле әсәрләрен, шулай ук А. Битовның, В. Аксёновның, В. Астафьевның прозасын тәржемә иткән. Сүз уңаеннан аның В. Астафьевка алман-рус Пушкин премиясен тапшырганлыгын да әйтергә кирәк.

Р. Титце Кёльн, Вена, Мюнхен университетларында славистиканы, германистиканы өйрәнгән, Мәскәүдә (ГИТИС) стажировка узган.

Кунак Зөя утрау-шәһәрчегендә, Казан университеты, Е. Боратынский, В. Аксёнов музейларында, Казан Кремлендә, шулай ук ТР Милли китапханәсендә булды, соңгысында Алман уку залының фондлары белән аерым кызыксынды.

Әлбәттә, әдәбият белгечен барыннан да бигрәк

Л.Н. Толстой исеме белән бәйле урыннар жәлеп итте. Нәкъ менә Казанда булачак язучы һәм фикер иясенә тәүге житди адымнары ясала, нәкъ шушыннан Л.Н. Толстой Кавказга китә һәм анда алга таба дөньяга танылачак беренче әдәби әсәрләрен тудыра.

Казанда Р. Титце Татарстан Республикасы Милли китапханәсенә Химаячеләр шурасы рәисе, ТР Дәүләт Советының Мәгариф, мәдәният, фән һәм милли мәсьәләләр комитеты рәисе, Татарстанның халык шагыйре Разил Вәлиев, язучы Әхәт Мушинский, тарих фәннәре докторы Искәндәр Гыйләжев, филология фәннәре докторы Лия Бушканец, ТР Милли китапханәсенә директор урынбасары Галина Пичугина белән очрашты. ■

Гость из Мюнхена

ЛЕТОМ, в преддверии празднеств по случаю 190-летия со дня рождения Льва Толстого, в Казань из Германии приехала доцент Мюнхенского института иностранных языков, знаток жизни и творчества Льва Толстого литератор Розмари Титце.

Она перевела на немецкий язык «Анну Каренину», кавказские произведения Л. Толстого, а также – прозу А. Битова, В. Аксёнова, В. Астафьева... Кстати, В. Астафьеву она вручила немецко-русскую Пушкинскую премию.

В своё время Розмари Титце была инициатором создания и первым руководителем Немецкого фонда переводчиков художественной литературы.

Р. Титце изучала славистику, германистику... в университетах Кёльна, Вены, Мюнхена, стажировалась в Москве (ГИТИС).

Наш гость побывала в Свяжске, в музеях Казанского университета, Е. Боратынского, В. Аксёнова, в Кремле, а также в Национальной библиотеке РТ, где особый интерес проявила к фондам Немецкого зала.

В первую очередь немецкого литератора интересовали, конечно же, толстовские места. Ведь именно в Казани произошло формирование будущего писателя и мыслителя, именно отсюда Толстой отправился на Кавказ, где и создал первые свои литературные шедевры.

В Казани с ней общались председатель Попечительского Совета Национальной библиотеки РТ, председатель комитета Госсовета РТ по образованию, культуре, науке и национальным вопросам, народный поэт Татарстана Разиль Валеев, писатель Ахат Мушинский, доктор исторических наук Искандер Гилязов, доктор филологических наук Лия Бушканец, заместитель директора Национальной библиотеки РТ Галина Пичугина... ■

*Разил Вәлиев, Розмари Титце, Әхәт Мушинский
Татарстан Дәүләт Советында*

*Разиль Валеев,
Розмари Титце,
Ахат Мушинский
в Госсовете РТ*

2018 елгы фәнни-археографик сәфәр

«2014–2020 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасындагы башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы Дәүләт программасы»ның 4.9.5. маддәсен үтәү максаты белән Татарстан Республикасы Милли китапханәсе хезмәткәрләре 2018 елның июль аенда Мамадыш районы авылларына чираттагы археографик экспедициягә чыктылар.

хәрефле басма китаплар алып кайттылар.

Тупланган ядкәрләрнең гомуми хронологиясе – XVI гасырдан башлап, XX гасырның 60 нчы елларына кадәр.

Хәзерге көнгә кадәр милләттәшләребез тарафыннан югалтмыйча сакланган бу бибәһа язма һәм басма мирас ядкәрләре Татарстан Республикасы Милли китапханәсе фондларында кадерләнеп сакла-

начак. Шулай ук аларның күбесе, археограф галимнәребез тарафыннан өйрәнеләп, фәнни әйләнешкә дә кертелер дигән ышаныч бар. ■

Фотоларда: Экспедиция әгъзалары борынгы кулъязма һәм басма ядкәрләр белән таныша, авыл аксакалы белән киңәшләшә

Татарстан Республикасы Милли китапханәсенең фәнни эшләр буенча директор урынбасары Ирек Һадиев һәм кулъязмалар һәм сирәк китаплар бүлегә мөдире Айрат Заһидуллин, 2–8 июль көннәрендә Мамадыш районының 7 авылында (Катмыш, Алан, Еники-Чишмә, Урта Сон, Кече Сон, Югары Сон, Яңа Комазан) булып, китапханә фондларына борынгы кулъязма һәм гарәп

В июле 2018 года Национальной библиотекой РТ была проведена очередная археографическая экспедиция, на этот раз – в Мамадышский район республики.
Заместитель директора по научной работе НБ РТ И.Г. Хадиев и заведующий отделом рукописей и редких книг А.З. Загидуллин посетили семь деревень Мамадышского района, в результате чего фонд библиотеки пополнился рукописными и старопечатными документами XVI–середины XX вв.

ТАТАРСТАН МИЛЛИ КИТАПХАНӘСЕ УКЫТУЧЫЛАРНЫҢ РЕСПУБЛИКАКҮЛӘМ АВГУСТ КИҢӘШМӘСЕНДӘ

2018 елның 22–23 август көннәрендә Кукмара шәһәрндә «Татарстан Республикасы мәгарифе – киләчәккә инвестицияләр» дигән темага мәгариф һәм фән хезмәткәрләренә республикакүләм август киңәшмәсе узды. Аның эшендә катнашучыларга Татарстан Республикасы Милли китапханәсе «Халык мәгарифе тарихы язма һәм басма чыганаclarда» дигән зур күргәзмә тәкъдим итте. Күргәзмәгә куелган кулъязмалар, басма китаплар, вакытлы матбугат материаллары һәм тарихи фоторәсемнәр белән укытучылар һәм мәгариф эше белгечләре, республика хөкүмәте әгъзалары, муниципаль районнар башлыклары, Дәүләт Советы депутатлары, төрле ижтимагый һәм дәүләт оешмалары житәкчеләре танышты.

Күргәзмәнең бер өлеше
Фрагмент выставки

НАЦИОНАЛЬНАЯ БИБЛИОТЕКА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН НА АВГУСТОВСКОМ СОВЕЩАНИИ РАБОТНИКОВ ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ

*ТР Премьер-министры урынбасары, Бөтендөнья татар конгрессы Милли Шура рәисе В.Г. Шәйхразиев күргәзмә белән таныша
Заместитель Премьер-министра РТ, председатель национального совета «Милли Шура» Всемирного конгресса татар В.Г. Шайхразиев знакомится с выставкой*

Фәнил Мәрсетдинов фотолары.

22–23 августа 2018 года в г. Кукмор прошло августовское совещание работников образования и науки Республики Татарстан на тему: «Образование Республики Татарстан – инвестиции в будущее».

Участникам совещания – работникам образования и науки, членам Правительства Республики Татарстан, депутатам, главам муниципальных районов, руководителям государственных и общественных организаций – Национальная библиотека представила книжную выставку «История народного просвещения в письменных и печатных источниках», на которой экспонировались рукописи, материалы газет и журналов, книжные издания и уникальные исторические фотографии.

Фото Фаниля Марсумдинова.

Редакция адресы:
420111, Казан шәһәре, Кремль урамы, 33
e-mail: ramzia50@mail.ru
Телефоннар: баш мөхәррир – (843) 292-73-62
баш мөхәррир урынбасары – (843) 238-73-83
жаваплы сәркәтиб – (843) 264-28-76
Басарга кул куелды 28.09.18.
Тиражы 250 данә. Заказ № 400
Дизайн һәм макетлау: **А. Гаязов** – g-azat@mail.ru

Адрес редакции:
420111, г. Казань, ул. Кремлевская, 33
e-mail: ramzia50@mail.ru
Телефоны: главный редактор – (843) 292-73-62
зам. главного редактора – (843) 238-73-83
отв. секретарь – (843) 264-28-76
Подписано в печать 28.09.18.
Тираж 250 экз. Заказ № 400
Дизайн и верстка: **А. Гаязов** – g-azat@mail.ru

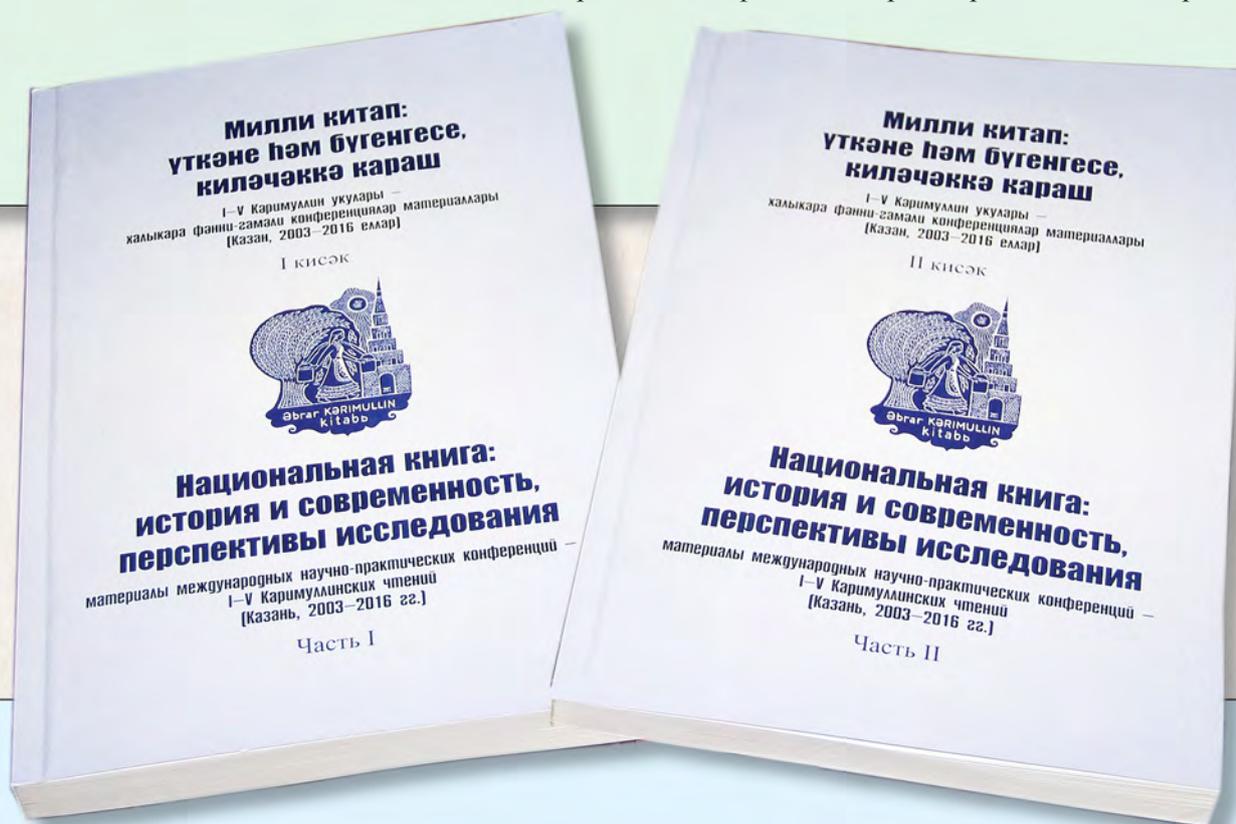
ЯҢА КИТАП

Милли китап: үткәне һәм бүгенгесе, киләчәккә караш: I–V Кәримуллин укулары – халыкара фәнни-гамәли конференцияләр материаллары (Казан, 2003–2016 еллар). 2 кисәктә / Татарстан Республикасы Мәдәният министрлыгы, Татарстан Республикасы Милли китапханәсе; төз.: И.Г. Һадиев, А.Ж. Заһидуллин; фәнни. мөх-рләре: Р.И. Вәлиев, А.Р. Габделхакова; жав. мөх-ре С.Р. Жиһаншина. – Казан: Милли китап, 2017. –

I кисәк. – 278 б.

II кисәк. – 224 б.

Жыентыкка I–V Кәримуллин укулары – халыкара фәнни-гамәли конференцияләр материаллары тупланган. 2003–2016 еллар арасында Казан шәһәрәндә узган әлеге укуларда Литва, Белоруссия, Украина, Төркия, шулай ук Казан, Мәскәү, Санкт-Петербург, Симферополь һәм Махачкала шәһәрләреннән галимнәр катнашты. Милли китапчылык темасы докладларда заманча фән таләпләре югарылыгында яктыртыла.

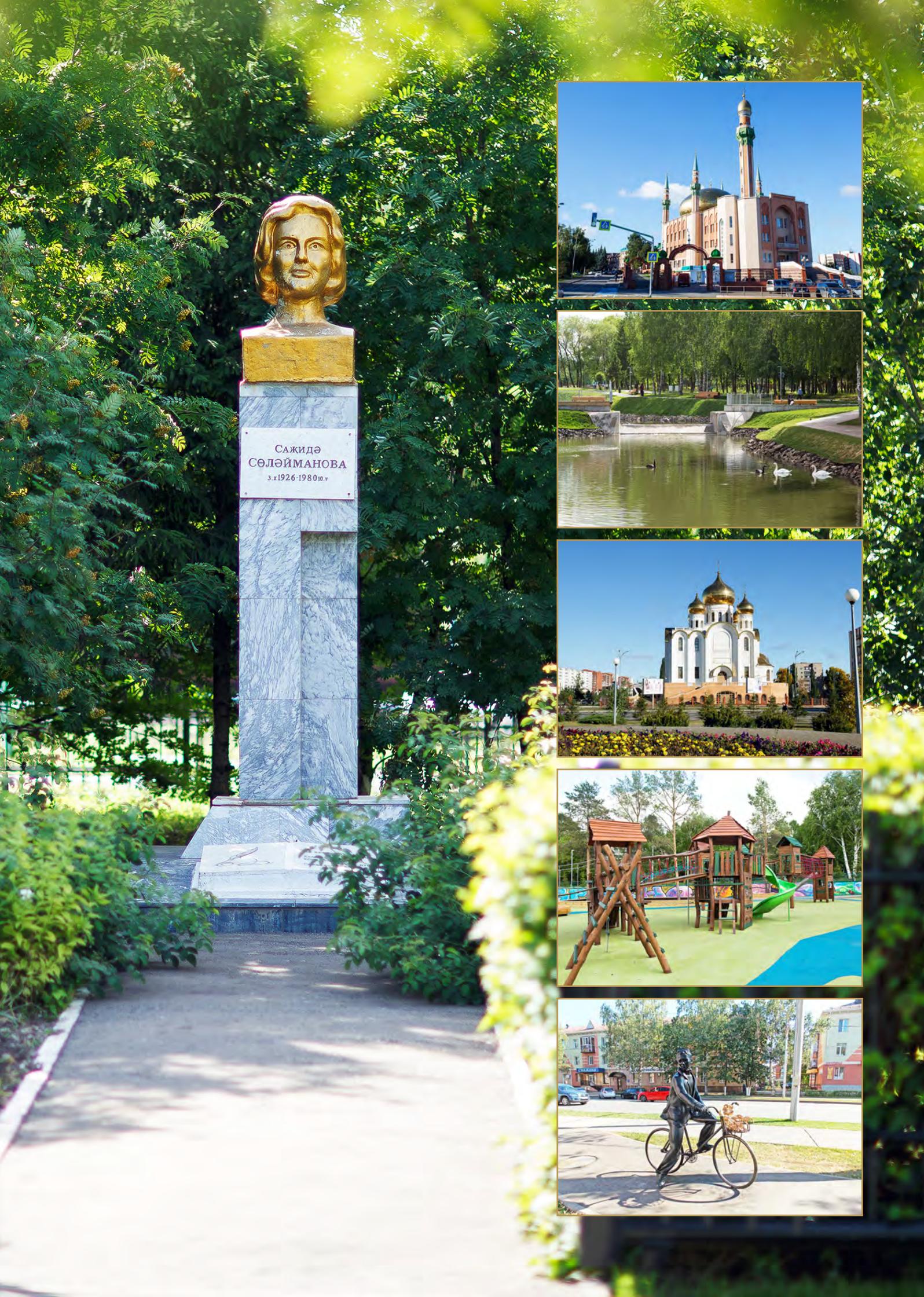
НОВОЕ ИЗДАНИЕ

Национальная книга: история и современность, перспективы исследования: материалы международных научно-практических конференций – I–V Каримуллинских чтений (Казань, 2003–2016 гг.). В 2-х частях / Министерство культуры Республики Татарстан, Национальная библиотека Республики Татарстан; сост.: И.Г. Хадиев, А.З. Загидуллин; науч. ред.: Р.И. Валеев, А.Р. Абдулхакова; отв. ред. С.Р. Зиганшина. – Казань: Милли китап, 2017. –

Часть I. – 278 с.

Часть II. – 224 с.

Сборник включает в себя материалы международных научно-практических конференций – I–V Каримуллинских чтений (Казань, 2003–2016 гг.), в которых приняли участие ученые из Литвы, Белоруссии, Украины, Турции, Казани, Москвы, Санкт-Петербурга, Симферополя и Махачкалы. Обозначенная тема в докладах участников освещается в свете требований современной науки.

Сажидә
СӨЛӘЙМАНОВА
з.х.1926-1980 ю.ч

